

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

**TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL MEDYA
KULLANIMI VE YEREL KATILIM: BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYELERİNİN TWITTER HESAPLARI ÜZERİNDEN BİR
ANALİZ**

İpek Didem GÖÇÖĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI VE YEREL KATILIM:
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TWITTER HESAPLARI ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

İpek Didem GÖÇÖĞLU

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 202

İTHAF

Canım annem ve babamın değerli hatırasına...

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans Tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen ve akademik birikimleriyle tez çalışmamda bana yol gösterici olan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Mehmet Devrim AYDIN'a çok teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan merhum anneme ve babama sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Yolculuğumuzun başından itibaren deneyimlerini, desteğini, sevgisini esirgemeyen ve çalışma boyunca motivasyonumu hep yüksek tutan sevgili eşim Volkan GÖÇÖĞLU'na sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Çok değerli ablam Çiğdem Kurt CİHANGİR'e ve abim İnan KURT'a sonsuz sevgi ve minnet ile teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu süreçte beni asla yalnız bırakmayan teyzem Nadime BUDAK'a ve desteklerini esirgemeyen sevgili GÖÇÖĞLU ailesine çok teşekkür ederim.

ÖZET

GÖÇÖĞLU, İpek Didem. *Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Yerel Katılım: Büyükşehir Belediyelerinin Twitter Hesapları Üzerinden Bir Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.

Sunduğu anlık ve çift yönlü iletişim ve etkileşim sayesinde sosyal medya, kamu kurumlarının vatandaşla iletişim kurmakta ve kamu politikalarına vatandaş katılımını sağlamakta kullandığı birincil mecralardan birisi haline gelmiştir. En çok kullanılan sosyal medya platformlarından olan Twitter, bu amaç ve fonksiyonda kullanılan öncelikli platformlardan birisidir. Yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamada görevli olan yerel yönetim kuruluşlarının da kamu politikalarına halk katılımının sağlanmasında Twitter’ı kullanmasının hem kurumların hem de halkın erişim kolaylığı açısından uygun olacağı açıktır. Bu çalışma, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin kamu politikalarına halk katılımının sağlanmasında sosyal medya kullanımını Twitter özelinde incelemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk bölümünde Türkiye’deki yerel yönetimlerin geçmişten bugüne yaşadığı dönüşümün bir resmi çizilmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde, yerel katılım konusu derinlemesine ele alınmaktadır. Yerel katılıma ilişkin kuramlar, yerel katılımın türleri ve boyutları yine bu bölüm içerisinde, Türkiye ve dünya literatüründen alınan referanslarla açıklanmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise sosyal medya ve yerel katılım ilişkisi çeşitli alt konularıyla birlikte sunulmaktadır. İnternetin gelişim evreleri, yerel yönetimlerin interneti ve sosyal medyayı halk katılımı fonksiyonunda kullanımları konuları bu bölüm altında ele alınmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde içerik analizine dayanan bir araştırmaya yer verilmektedir. Araştırmada, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin Twitter’da son bir yıl içerisinde paylaştıkları toplamda 39.972 adet tweete içerik analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda söz konusu büyükşehir belediyelerinin sosyal medyayı hangi amaçlarla kullandıkları tespit edilirken, bu amaçlardan halk katılımına ilişkin olanlar ayrı bir odak olarak alınmış, detaylı olarak incelenmiş ve tartışma başlığı altında ilgili yerel katılım kuramları çerçevesinde tartışılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre büyükşehir belediyeleri, Twitter’ı en çok kurumsal bilgilendirme amaçlı kullanırken, halk katılımı boyutunda ise daha çok vatandaşlar ve aktörlerle iletişim kurarak katılımı sağlama fonksiyonunda kullanmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler

Halk Katılımı, Twitter, Büyükşehir Belediyeleri, Türkiye, Yerel Yönetimler

ABSTRACT

GÖÇOĞLU, İpek Didem. *Social Media Use of Local Governments and Local Participation in Turkey: An Analysis on The Twitter Accounts of Metropolitan Municipalities*, Master's Thesis, Ankara, 2020.

Thanks to the instant and bi-directional communication and interaction it offers, social media has become one of the primary platforms used by public institutions to communicate with citizens and ensure citizen participation in public policies. Twitter is one of the priority platforms used for this purpose and function. It is obvious that local governments, which are responsible for meeting the local common needs of the local people, also use Twitter to ensure public participation in public policies, in terms of ease of access for both institutions and the public. This study examines the social media use of Turkey's metropolitan municipalities, in providing the public participation to public policies, particularly on the scope of Twitter. In this respect, in the first part of the study, the picture of transformation of local governments in Turkey from past to today is drawn. In the second part of the study, the subject of local participation is discussed in depth. The theories related to local participation, the dimensions and types of local participation are also investigated in this part, citing the references from Turkey and the world. In the third part of the study, the relationship between social media and local participation is presented with various sub-topics. The stages of development of the and social media use of local governments in the function of public participation are covered in this part. In the fourth part of the study, a research based on a content analysis is included. In the research, a total of 39.972 tweets that were shared by the metropolitan municipalities in previous year are subjected to this content analysis. As a result of the analysis, those related to public participation were taken as a separate focus, examined in depth, and discussed from the perspective of related theories in discussion title, while it was detected for what purposes the metropolitan municipalities in question used social media. According to the results of the study, metropolitan municipalities use Twitter mostly for corporate information purposes, and in the public participation dimension, they mostly use the function of ensuring participation by communicating with citizens and actors.

Keywords

Public Participation, Twitter, Metropolitan Municipalities, Turkey, Local Government

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN	iii
İTHAF	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ	xiii
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM: GEÇMİŞTEN BUGÜNE TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER	5
1.1. YEREL YÖNETİMLERE GENEL BİR BAKIŞ	5
1.1.1. Osmanlı Devleti Döneminde Yerel Yönetimler	7
1.1.1.1. Meşrutiyet Dönemi Öncesi Yerel Yönetimler.....	7
1.1.1.1.1. Kadı.....	8
1.1.1.1.2. Vakıf.....	9
1.1.1.1.3. İlk Belediye Denemesi: Şehremaneti ve Önemli Düzenlemeler	9
1.1.1.2. I. Meşrutiyet Dönemi	12
1.1.1.3. II. Meşrutiyet Dönemi	14
1.1.2. Cumhuriyet’in İlanından Bugüne Yerel Yönetimler.....	15
1.1.3. Türkiye’nin Yerel Yönetim Birimleri	21
1.1.3.1. İl Özel İdareleri.....	21
1.1.3.1.1. Vali	23
1.1.3.1.2. İl Genel Meclisi.....	24
1.1.3.1.3. İl Encümeni	26

1.1.3.2. Belediyeler	27
1.1.3.2.1. Belediye Başkanı	31
1.1.3.2.2. Belediye Meclisi	32
1.1.3.2.3. Belediye Encümeni	34
1.1.3.3. Büyükşehir Belediyesi	35
1.1.3.3.1. Büyükşehir Belediye Başkanı	39
1.1.3.3.2. Büyükşehir Belediye Meclisi	40
1.1.3.3.3. Büyükşehir Belediye Encümeni	42
1.1.3.4. Köyler	43
1.1.3.4.1. Muhtar	44
1.1.3.4.2. İhtiyar Heyeti ve Köy Derneği	45
II. BÖLÜM: KENT POLİTİKALARINA YEREL KATILIM	47
2.1. GENEL OLARAK DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE KENT POLİTİKALARINA YEREL KATILIM	47
2.1.1. Dünya Literatüründe Yerel Katılım	47
2.1.2. Türkçe Literatürde Yerel Katılım	50
2.1.3. Yerel Katılımla İlgili Bazı Kuramlar	53
2.2. TÜRKİYE'DE KENT POLİTİKALARINA MEVZUAT TEMELİNDE YEREL KATILIM MEKANİZMALARI	58
2.2.1. Belediye Kanunu Temelinde Yerel Katılım Mekanizmaları	58
2.2.1.1. Mahalle ve Mahalle Muhtarlıkları	58
2.2.1.2. Hemşehri Hukuku	59
2.2.1.3. Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları	60
2.2.1.4. Belediye Meclisi Toplantıları	60
2.2.1.5. İhtisas Komisyonları	61
2.2.1.6. Stratejik Plan	61
2.2.1.7. Kent Konseyi	62

2.2.1.8. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım	64
2.2.2. Diğer Yerel Katılım Mekanizmaları	65
2.2.2.1. Seçimler	65
2.2.2.2. Referandum	67
2.2.2.3. Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı	67
2.2.2.4. CİMER	68
2.2.2.5. Yerel Gündem 21	69
2.2.2.6. E-Belediye.....	70
III. BÖLÜM: SOSYAL MEDYA VE YEREL YÖNETİME KATILIM.....	71
3.1. Yerel Demokrasi ve Yerel Katılım Sürecinde Sosyal Medya.....	71
3.1.1. Sosyal Medyanın Gelişimi: Web 1.0 ve Web 2.0	74
3.1.2. En Popüler Sosyal Medya Platformları.....	77
3.1.2.1. Twitter	77
3.1.2.2. Facebook	79
3.1.2.3. Youtube.....	80
3.1.2.4. WhatsApp	80
3.1.3. Bilgi Toplumunda Yerel Katılım.....	81
3.2. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımı	86
3.2.1. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımının Getirileri	88
3.2.2. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımının Kısıtlılıkları	89
3.2.3. Belediye Hizmetlerinin Sunumunda Sosyal Medya Kullanımı	92
3.2.3.1. Büyükşehir Belediyelerinde Twitter Kullanımı	92
3.2.3.2. Büyükşehir Belediyelerinde Facebook Kullanımı	95
3.2.3.3. Büyükşehir Belediyelerinde Youtube Kullanımı	98
3.2.3.3. Büyükşehir Belediyelerinde WhatsApp Kullanımı.....	101
IV. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TWITTER KULLANIMLARININ YEREL KATILIM ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ ..	102

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	102
4.2. Araştırmanın Soruları	102
4.3. Araştırmanın Yöntemi	103
4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	105
4.5. Bulgular.....	106
4.6. Tartışma ve Değerlendirme.....	126
SONUÇ.....	133
KAYNAKÇA	138
EKLER	149
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	149
EK 2. ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ YA DA MUAFİYET FORMU	151
EK 3. ÇALIŞMADA OLUŞTURULAN KOD SİSTEMATİĞİ	153

KISALTMALAR DİZİNİ

AYKOME: Altyapı Koordinasyon Merkezi

BİMER: Başbakanlık İletişim Merkezi

BŞB: Büyükşehir Belediyesi

CAF: Charities Aid Foundation

CİMER: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

UKOME: Ulaşım Koordinasyon Merkezi

YY: Yüzyıl

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Arnstein'in Katılım Merdiveni.....	54
Tablo 2. Kamusal Katılım Yelpazesi (IAP2).....	56
Tablo 3. White'in Katılım Tipolojisi	57
Tablo 4. Web 1.0 ile Web 2.0 Arasındaki Farklar	76
Tablo 5. Büyükşehir Belediyelerinde Twitter Kullanımı.....	93
Tablo 6. Büyükşehir Belediyelerinin Facebook Kullanımı	95
Tablo 7. Büyükşehir Belediyelerinin Youtube Kullanımı	99
Tablo 8. Adana Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	107
Tablo 9. Ankara Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	107
Tablo 10. Antalya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	108
Tablo 11. Aydın Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı.....	109
Tablo 12. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	109
Tablo 13. Bursa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	110
Tablo 14. Denizli Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	111
Tablo 15. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	111
Tablo 16. Erzurum Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	112
Tablo 17. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	113
Tablo 18. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	113
Tablo 19. Hatay Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	114
Tablo 20. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	115
Tablo 21. İzmir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	116
Tablo 22. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	116
Tablo 23. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	117
Tablo 24. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	118
Tablo 25. Konya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı.....	118
Tablo 26. Malatya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	119
Tablo 27. Manisa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	119
Tablo 28. Mardin Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	120

Tablo 29. Mersin Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	121
Tablo 30. Muğla Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	121
Tablo 31. Ordu Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	122
Tablo 32. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	122
Tablo 33. Samsun Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	123
Tablo 34. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	124
Tablo 35. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	124
Tablo 36. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	125
Tablo 37. Van Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı	125

GİRİŞ

Yerel yönetimler, halkın yerel ihtiyaçlarının kendilerine en yakın birim tarafından giderilmesini sağlayan kurumlardır. Hem Avrupa'da hem de Türkiye'de yerel yönetimlerin merkezden bağımsız bir birim olarak ortaya çıkmasından ziyade merkezi yönetimin modernleşmesi ile hayata geçtiği gözlemlenmektedir (Güler, 2009: 281). Batı'da doğuşunun ardından genellikle özerk yapılar olarak şekillenen yerel yönetimler, Türkiye'ye miras kalan uygulama kültürünü ilk olarak Osmanlı Devleti'nde edinmiştir. Osmanlı Dönemi'nde yerel yönetimler daha çok merkezi yönetimin işlerini hafifletmek için var olan ve merkeze muhalif tavırlar sergilemeyen birimler olarak görülmektedir (Eryılmaz, 2000: 17). Böylece Türkiye'nin toplumsal hafızasında yerel yönetimler Batı'da olduğu gibi toplumsal baskı sonucu hayata geçen birimler olarak yer edinmek yerine, hükümetin yerel odaktaki yapılanmaları olarak konumlanmıştır (Ortaylı, 1979).

Vatandaşın yönetime katılması, eski çağlardan itibaren demokrasinin gerçekleşmesinde bir ön kabul olarak geçerliliğini korumuştur. Böylece yerel yönetimler vatandaşların yönetime katılmasının pratiğinin yapılabileceği ve bu pratiğin daha sonra yönetim sürecinin diğer aşamalarına da etki edebileceği uygulama sahaları olarak görülmüşlerdir (Hill, 1974:49-51). Halk katılımına dair literatürde farklı görüşler bulunmakla birlikte, genel algının halkın yönetime dâhil oldukça demokrasinin gelişeceği yönünde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Alan yazınında yer alan katılıma dair bazı kuramlara (White, 1996: 7; IAP2, 2018; Arnstein, 1969: 217), bakıldığında ise çeşitli basamaklardan veya aşamalardan meydana gelen katılım süreçleri göze çarpmaktadır. Kuramlarda genel anlamıyla halk katılımı belirli kategorilere ayrılarak, bu kategoriler sonucundaki çıktılar katılımın olmadığı seviyeden katılımın en üst seviyeye ulaştığı aşamalara doğru ilerlemektedir.

Türkiye’de yerel katılımın sağlanmasına dair oluşturulmuş çeşitli mekanizmalar ise genellikle kanun içerisinde güvenceye alınmıştır. Özellikle Belediye Kanunu (2005) incelendiğinde mahalle ve mahalle muhtarlıkları, hemşehri hukuku, kent konseyi, belediye meclisi toplantıları, ihtisas komisyonları, stratejik plan vb. birçok uygulamanın yerel katılımın sağlanması amacıyla oluşturuldukları görülmektedir. Bunların yanı sıra seçimler, referandum, bilgi edinme ve dilekçe hakkı, e-belediye gibi diğer uygulamalar da yerel katılımın sağlanmasında önemli aşamaları temsil etmektedir.

Günün koşullarında katılımın yerel düzeyde sağlanabilmesi için gelişmiş bir bilgi teknolojisinin ülkede uygulama alanı bulabilmesi önem arz etmektedir. Böylece vatandaşlar yerel düzeyde yönetime katılım sağlayabilmek adına çeşitli uygulamalardan veya yöntemlerden faydalanabilecektir. Katılımın herkesçe ve kolaylıkla gerçekleşebilmesinin bir yolu da sosyal medya uygulamalarıdır. Web 1.0’ın zamanla yerini Web 2.0’a bırakması ve Web 2.0’ın eskiye göre etkileşime açık bir platform meydana getirmesi sosyal medya uygulamalarını da hayata geçirmiştir. Böylece formlar internet uygulamalarına, duyurular sözlü iletişime, bilgi portalları ise etkileşime açık platformlara dönüşmüştür (Aghaei vd. 2012: 3). Küresel dünyada aktif olarak 5 milyar kişinin Web 2.0’ın en büyük yansımalarından birisi olan sosyal medyaya erişim sağlaması, yönetimleri de sosyal medyayı aktif olarak kullanmaya itmiştir (Gruzd ve Roy, 2016: 80). Yerel yönetimler de bu durumdan etkilenmiş ve sosyal medyayı çeşitli fonksiyonlarda kullanmaya başlamışlardır.

Bu doğrultuda bu tezin genel amacı, sosyal medyanın kamu kurumları ve özellikle de yerel yönetim organlarında da sıkça kullanılır hale gelmesi temelinde, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin sosyal medyayı ve özellikle de sosyal medyanın en çok kullanılan platformu olan Twitter’ı hangi amaçlarla kullandıklarını saptamak, bu amaçlar arasında yerel katılımı sağlama amacının hangi boyutlarda gerçekleştirildiğini ya da gerçekleştirilmeye çabalandığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin son bir yıl içerisinde paylaştıkları tüm tweetler bir içerik analizine

tabii tutulmuştur. Yapılan içerik analizi sırasında büyükşehir belediyelerinin Twitter kullanım amaçları belirlenerek kodlar oluşturulmuştur. Halk katılımını sağlama amacını daha iyi analiz edebilmek için ise halk katılımına yönelik alt kodlar oluşturularak tweetler bu kodlar çerçevesinde gruplandırılarak araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Araştırmanın hedefini belirleyen araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir:

- Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri Twitter'ı hangi amaçlarla kullanmaktadır?
- Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinden hangileri Twitter'ı halk katılımını sağlamak amacıyla kullanmaktadır?
- Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri Twitter'da halk katılımını nasıl ve hangi boyutlarda sağlamaktadır?

Bu tez, giriş ve sonuç bölümleri hariç olmak üzere dört ayrı bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde geçmişten bugüne Türkiye'deki yerel yönetimler incelenmiştir. Bu bağlamda, Osmanlı Devleti'nde yerel yönetimler ve Cumhuriyet sonrası yerel yönetimlerin gelişimi ele alınmıştır. Bölümün sonunda ise Türkiye'deki yerel yönetim birimleri daha çok mevzuat temelinde açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümü kent politikalarına yerel katılım konusuna odaklanmaktadır. Bu bölüm iki ayrı kısımda yazılmıştır. İlk kısımda yerel katılım kavramı hem Türkiye'de hem de dünyada yapılan çalışmalar temelinde irdelenmiş ve yerel katılıma ilişkin temel kuramlara yer verilmiştir. İkinci kısımda ise Türkiye'de kent politikalarına katılım ve katılım mekanizmaları mevzuat temelinde değerlendirilmiştir. İkinci kısmın son başlığında ise diğer yerel katılım mekanizmaları değerlendirilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü, tezin yerel katılım ve sosyal medya ilişkisinin kurulduğu bölümdür. Bölümün ilk ana başlığı olan Yerel Demokrasi ve Yerel Katılım Sürecinde Sosyal Medya başlığı altında, sosyal medyanın gelişimi, popüler sosyal medya platformları ve bilgi toplumunda yerel katılım konuları işlenmiştir. Bölümün ikinci kısmında ise yerel yönetimlerce sosyal medya kullanımının getirileri ile sınırlılıkları sorgulanırken, belediye hizmetlerinin sunumunda sosyal medya kullanımı konusuna özel olarak odaklanılmıştır.

Tezin dördüncü bölümü, tezin araştırma sorularına cevap arandığı araştırma bölümüdür. Araştırmada, Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinin en popüler sosyal medya platformlarından biri olan Twitter'da paylaştıkları tweetler kapsamlı olarak analiz edilmektedir. Belediyelerin 1 Nisan 2019'dan 1 Nisan 2020'ye kadar paylaştıkları tüm tweetler bir içerik analizine tabii tutulmuştur. Bu tweetlerin toplam sayısı 39.972'dir. İçerik analizine tabii tutulan tweetler Nvivo 12 nitel veri analizi programı ile oluşturulan kodlarla kodlanmıştır. Bu kodlar oluşturulurken pilot araştırma olarak rastgele seçilen 5 belediyeden paylaşılan son 100 tweet incelenmiş ve inceleme sonrası tweetlerin içerikleri yorumlanarak birtakım kodlar oluşturulmuştur.

Tezin tartışma bölümünde, yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, tezin ikinci bölümünde ele alınan yerel katılım kuramları çerçevesinde yorumlanarak sunulmuştur. Tezin sonuç bölümünde ise çalışmanın gerek ilk bölümlerinde yapılan yorumsama ve çıkarsamalar gerekse araştırmanın çıktısı olan bulgular temelinde ortaya çıkan sonuçlar ortaya konulmuştur. Sonuç bölümünde ayrıca yerel yönetimlere ve gelecekte yapılacak benzer akademik çalışmalara ilişkin birtakım öneriler sunulmuştur. Bu noktada tez kapsamında yapılan araştırmadan elde edilen bulguların ve bu bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ile geliştirilen önerilerin ilgili alan yazınına ve büyükşehir belediyelerinin yerel katılımı sağlamada izleyeceği politikalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

I. BÖLÜM: GEÇMİŞTEN BUGÜNE TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetimler tarih sahnesinde devletlerin ortaya çıkmasından itibaren yerini almış kurumlardır. Bunun nedeni olarak ise merkezi devletin sınırları içerisindeki her köşeye aynı anda hizmet götürmesinin zor olması gösterilebilecektir. Bu nedenle halka en yakın hizmet birimleri olan yerel yönetimler, çalışmanın birinci bölümünde Türkiye geneli ele alınarak Osmanlı Devleti Döneminde Yerel Yönetimler ve Cumhuriyetin İlanından Bugüne Yerel Yönetimler başlıkları altında dönemin getirdiği özellikler ve kurumlar eşliğinde incelenmiştir.

1.1. YEREL YÖNETİMLERE GENEL BİR BAKIŞ

Ülkenin yönetim işlerinin yerel boyutta yürütülerek, merkezden ve merkezin taşra birimlerinden ayrıldığı yönetim biçimine “yerel yönetim” adı verilmektedir. Yerel yönetimler Osmanlı Devleti'ne yabancı bir kavram olarak gündeme gelmiştir. Ancak etkileri Tanzimat Dönemi'nden sonra ortaya çıkmaya başlamış ve bir dönüşüme sebebiyet vermiştir (Ortaylı, 1985: 9-15). 1864 yılından itibaren yerel yönetimler, eyaletlerin vilayet olması ile Osmanlı idarî sisteminde tanınmaya başlanmıştır (Bilgisay, 2010: 281; Azaklı ve Tek, 2016: 235). 1876 Anayasası ile ise mahallî yönetimlerle ilgili düzenlemeler anayasada yerini almıştır.

Batıda yerel yönetimler 12. yy'dan itibaren gözlemlenirken, günümüzdeki yerel yönetim yapısının temeli 19. yy'daki Osmanlı Devleti'nin uygulamalarına dayanmaktadır (Canpolat, 1998: 2-3). Gerek Avrupa'da gerekse Türkiye'de yerel yönetimlerin doğuşu ele alındığında, bunun merkezî yönetimden ayrışmadığı, tam tersine merkezî yönetim yapısının da modernleşmesi ile ortaya çıktığı görülmektedir (Güler, 2009: 281). Eryılmaz'a (2000: 17) göre ise batı toplumlarında yerel yönetimler çoğu zaman özerk yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak dönemin Osmanlı Devleti'nde bu tarz yönetimlere sıcak bakılmaması, yerel yönetimleri batıda olduğu gibi özerk yönetimler olarak sınıflandırmak yerine, merkeze hizmet sunumunda yardımcı olan ve merkeze muhalif olmayan birimler olarak tanımlamaktadır. Ortaylı (1979) Türkiye'deki

yerel yönetim algısını şekillendiren Osmanlı Dönemi çalışmalarına atıf yaparak, dönemin merkezîyetçi yapısına vurguda bulunmuştur. Böylece yerel yönetim geleneği Türkiye'nin toplumsal hafızasında batıda olduğu gibi halktan gelen bir baskı ve hizmet sonucunda oluşan özerk yapılar olarak şekillenmemiştir. Tam tersi, merkezî hükümetin yerel odakta küçük bir yapılanması olarak algılanmış ve bu yönüyle uygulamada yer bulmuştur.

Yerel yönetimlere farklı yazarlar tarafından farklı tanımlar atfedilmiştir. Bu doğrultuda Güler'in (2009: 282-283) tanımına bakıldığında, yerel yönetim, merkezî iktidarın kendi otoritesini koruyabilmek ve güçlendirebilmek adına, farklı toplumsal grupların, merkezin sahip olduğu kaynakları belirli coğrafyada ve belirli sınırlar dâhilinde kullanabilmesine verilen addır. Yazara göre hem merkezde hem de yerelde elinde güç bulunduran grupların niteliği ve toplumsal yapı, demokratik düzeni belirlemektedir. Bu yapının aktörlerinin belirli bir grup insan tarafından oluşturulması, yerel yönetimleri de demokratik olmaktan çıkarmaktadır.

Yüzyıllardır demokrasinin gerçekleşmesinin ana koşulu olarak vatandaşın yönetime katılımı esas alınmıştır. Bu nedenle mülkî yönetimlerden ziyade yerel yönetimler her zaman doğrudan demokrasinin uygulanabilirliğini daha kolaylaştıran yapılar olarak görülmüştür (Güler, 2009: 279-280; Hill, 1974: 49-51). Bu kapsamda yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesi, yetki, görev ve sorumluluklarının gözden geçirilmesi ve bu konular hakkında yapılan reform girişimleri Türkiye'nin gündeminde yıllardır yer almaktadır (Çiçek, 2014: 61). Gerek merkezî hükümetin gerekse yerel yönetimlerin daha şeffaf, hesap verebilir ve halkın katılımını önemseyen bir yapıya bürünmesi ideal olarak kabul görmektedir.

Şengül (2016: 13-15) yerel yönetimlerin ortak niteliklerini belirli başlıklar altında incelemektedir. Bunlar;

1. Yerel Seçimle İşbaşı: Türkiye'deki yerel yönetim sistemleri seçim ile göreve başlayan kurumlardan oluşmaktadır. Böylece yerel güçler, merkezî

güçlerden bağımsız olarak kendi kurum ve organlarına sahip olabilmektedir.

2. Tüzel Kişilik: Bilindiği üzere bir kurumun tüzel kişiliğe sahip olması onu davalı ve davacı olabilme pozisyonuna taşımaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimlerin tüzel kişiliğinin bulunması kendi adlarına borçlanabilecekleri gibi belirli haklara sahip olmaları anlamına da gelmektedir.
3. Yerel Hizmet: Yerel halka en yakın yönetim birimi olan yerel kurum ve kuruluşların yerel düzeyde hizmet verdikleri bilinmektedir. İlgili hizmet dağılımını ise merkezî yönetim yapmaktadır.
4. Personel: Personel istihdamı konusunda yerel yönetimler bağımsız hareket etmektedir. Böylece merkeze bağımlı olmadan personel seçimi yapabilmektedirler.
5. Konum: Yerel hizmet sunma yetkileri olan yerel yönetimlerin ana belirleyicilerinden biri ise coğrafi alanlarının çizilmesi ve bu kapsamda faaliyet göstermeleridir.
6. Özerklik: Türkiye’de yerel yönetimlerin özerkliği tartışmalı bir konumda olsa da genel hatları itibariyle yerel yönetimlerinin sorumluluk alanına giren konularda politika oluşturabilme hakları bulunmaktadır. Keleş (1998a) ise yerel özerkliği, yerel yönetimlerin yerel hizmeti kendi personellerince verebilecek haklara ve niteliklere sahip olabilmesi olarak açıklamaktadır.

1.1.1. Osmanlı Devleti Döneminde Yerel Yönetimler

Bu başlık altında Osmanlı Devleti dönemindeki yerel yönetim yapılanmaları incelenecektir.

1.1.1.1. Meşrutiyet Dönemi Öncesi Yerel Yönetimler

Osmanlı Devleti gibi toprakları kıtalar aşarak dağılan bir imparatorluğun idaresinde güçlü bir merkezî yönetim hayatî önem taşımaktadır. Devlet gerek tahta bulunan padişahla gerekse idarî yapılarıyla, merkezden en uzak köşedeki birimleri dahi yönetebilmek ve otoritesini sağlamak zorunda kalmıştır. Güçlü bir merkezî yönetim anlayışı, günümüz Türkiye’sine bu dönemlerden miras kalmıştır

(Ökmen ve Yılmaz, 2009: 98). Literatürde Osmanlı Devleti'ndeki yerel yönetim geleneğinin Tanzimat Dönemi sonrasında başladığına dair söylemler bulunsa da Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin de birtakım gücü yerele dağıtan uygulamalara yer verdikleri görülmektedir (Çiçek, 2014: 56). Buna örnek olarak ise Selçuklu Devleti'nde vilayetlerin özerk şekilde yönetilmeleri ve yapılanmalarında yerel yönetim esasları görülmesi gösterilebilecektir. Vilayetlerin zamanla bağımsız birimler haline gelmesi ise Selçuklu Devleti'nin dağılmasına yol açmış ve âdem-i merkeziyetçiliğe olan bakış açısı Osmanlı Devleti'ne miras kalmıştır. Osmanlı döneminde modern bir yerel yönetim yapılanması ile karşılaşılmasa dahi, günümüzdeki yerel yönetimlerin hizmetlerini yerine getiren vakıflar ve kadılık makamının yanı sıra bu makamlara yardımcı birçok aktör bulunmaktadır.

1.1.1.1.1. Kadı

Osmanlı döneminde yerel hizmetlerin görülmesinde önemli rol oynayan kurumlardan biri de kadılıktır. Bu dönemde seçimle işbaşına gelme gibi bir düzen olmadığı için kadı padişah tarafından atanmaktaydı. İdari görevlerinin yanı sıra malî ve hukukî denetim yetkisi de bulunan kadılar, merkezî denetçi görevi görmekteydi (Şengül, 2016: 28). Osmanlı yönetiminde kadı, kent yöneticisi konumunda olmakla beraber kentin adlî işleri ile de ilgilenmekteydi. Ancak kadının kent yönetimindeki sorumluluklarına ve görevlerine yardımcı olan mimarbaşı, imam, subaşı gibi diğer kurumların varlığı, hizmet sunumunu kolaylaştırır nitelik taşımaktadır (Özer ve Önen, 2017: 322). Kadılar belli bir sancağa veya kazaya oldukça kısa süreli olmak üzere tayin edilmekteydi. Kadıların görevleri arasında ise yargı görevini yerine getirmek, merkezden gelen görevleri uygulamak, nikâh kıymak, görevli oldukları bölgedeki vakıfları, medreseleri ve camileri denetlemek, kamu yararı adına hizmet sağlamak bulunmaktaydı (Eryılmaz'dan akt. Güven ve Dülger, 2017: 46). Kadıların yardımcılarında olan Subaşılardan, modern devlette yer alan zabitanın görevini üstlenmekteydi. Bunun yanı sıra kadının mahalledeki temsilcisi olan ve camilerde görev yapan imamların da önemli görevleri bulunmaktaydı. Halka en yakın mercilerden biri olan imamın mahallelilerin arasındaki anlaşmazlıkları çözmek ve

toplum ahlakına aykırı davranışta bulunan grupları uyarmak gibi görevleri vardı (Güven ve Dülger, 2017: 47).

1.1.1.1.2. Vakıf

Kadınların liderlik ettiği bir kurum olan vakıflar, Osmanlı Devleti'nde hizmet sunumunun önemli bir ayağını oluşturmaktaydı (Ökmen, Baştan ve Yılmaz, 2004: 53; Şengül, 2016: 31). Kadınların başkanlık ettiği vakıfların sunduğu hizmetlere örnek olarak halk sağlığına dair çalışmalar, çevre düzenlemesi, su temini ve yolların bakımı ve düzenlenmesine dair çalışmalar gösterilebilecektir. Özer ve Önen (2017: 322) bu hizmetlerin sunumunun merkezî devlet tarafından yapılmamasının nedenleri arasında ise yerelde bu işlemleri yerine getirecek bir topluluğun olmaması, devletin yerel hizmet sunumuna bütçe ayırmaması ve halkın söz konusu hizmetlerden ücretsiz faydalanmasını saymaktadırlar. Vakıflar Osmanlı Devleti'ndeki zenginlerin hayır için kurdukları ve hastane, yol, bayındırlık vb. hizmetleri verdikleri yapılar olarak bilinmektedir. Ancak bunun yanı sıra toplum arasındaki ilişkileri düzenleyerek göç edenlerin yabancılaştmasını önleme ve halkı bütünleştirme gibi görevleri de sosyal fayda olarak dönemin yerel halkına geri dönüş sağlamıştır (Güven ve Dülger, 2017: 47).

İlgili dönemde tam anlamıyla bir yerel yönetim yapılanmasından bahsedilememesi, literatürde vakıfların yerel yönetim birimi sayılamayacağına dair tartışmalar doğurmuştur. Bu doğrultuda Dursun, (1998: 95) Osmanlı Devleti'ndeki vakıfları eski yerel yönetim birimleri olarak tanımlamanın hatalı olacağını belirtmektedir. Nitekim vakıflar, yalnızca vakıf için belirli bir karşılık ödeyenlerin belirttiği düzenlemeleri yapabilmekte ve seçimle başa gelme gibi uygulamaları barındırmamaktadır. Bu durumda vakıflar tam anlamıyla yerel yönetim kategorisine girememektedir.

1.1.1.1.3. İlk Belediye Denemesi: Şehremaneti ve Önemli Düzenlemeler

Osmanlı döneminde de ülkede mahalle ve köy gibi yerel yapılar görülmektedir, ancak batıdakine benzer sistematik birimlere Tanzimat Dönemi'nden sonra

rastlanmaktadır. Devletin üstlendiği sorumluluklara yüklenen anlamların zamanla değişmesi, idarî olarak devletin her uç noktaya yetememe durumu ve batılı kurumların diğer ülkelere örnek olarak gösterilmesi belediye yapılanmasının hayata geçmesine zemin hazırlamıştır (Bilgiç, 2007: 101).

Dönemin idarî ve siyasî başkenti olan İstanbul'da ilk kez belediye kurma çalışmalarının yapılması rastlantı olmamaktadır. Nitekim gerek artan nüfus yoğunluğu gerekse yabancıların yerel hizmetler talep etmeleri ve merkezî yönetimin yerel isteklere cevap veremeyen bir konuma gelmesi, yerel bir otoriteyi zorunlu kılmıştır (Şengül, 2016: 34). Kırım Savaşı'nın ardından belirli bir düzene ihtiyaç duyulması ve müttefik devlet temsilcilerinin yanı sıra Anadolu halkının da İstanbul'a gelmeye başlaması, nüfusu daha da arttırmıştır. İstanbul'a da batılı tarzda bir belediye teşkilatı kurulması gerekliliği fikrinin ardından 1854 senesinde Fransız sisteminin de etkilerini taşıyan Şehremaneti (belediye) kurulmuştur (Eryılmaz, 2000: 177). Dönemin belediye yapılanması sistemini eleştirenlerden Ortaylı (1985) ve Bilgiç (2007) belediyelere fazlasıyla sorumluluk verilerek, yetki bakımından zayıf bırakıldığını belirtmişlerdir. Merkezî yönetimin katı denetiminin belediyeler üzerinde olumsuz etkisi bulunmaktadır. Böylece Türkiye'nin ilk belediyecilik deneyiminde yerel yönetimler bağımsız kurumlar olarak algılanmamış ve bu gelenek ilerideki uygulamaları da etkilemiştir. Osmanlı'da ilk yerel yapılanma olan belediyelerin doğuşunda Avrupa'da olduğu gibi halktan gelen bir talep veya toplumsal dönüşüm söz konusu olmamıştır. Kuruluşundan itibaren merkezî bir yapısı olan Osmanlı Devleti'nin belediye kurmaktaki amacı, yereldeki gücünü daha da arttırmak olarak gösterilebilecektir (Ortaylı, 1985: 31-32).

İlk belediye denemesi olan Şehremaneti sisteminde görevliler seçim yerine atama ile iş başına gelmiştir. Osmanlı'nın merkezî otoritesinin sarsılacağından duyduğu şüphe belediye yapılanmasını günümüzdeki sistemden oldukça farklı kılmıştır. Bu nedenle yeterli malî desteği alamayan belediyenin görevini sürdürebilmesi adına İstanbul 14 farklı bölgeye ayrılarak daha küçük ölçekte belediyecilik çalışmaları başlatılmıştır (Şengül, 2016: 36). Genellikle yabancıların

ikamet ettiği Beyoğlu-Galata bölgesinde 6. Daire adı altında, Şehremaneti deneyimi sürecince iyileştirme kararı alınan uygulamalar hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Buna gerekçe olarak ise nüfusu çoğunlukla yabancılardan oluşan bölgenin, modern belediyeçilik uygulamalarına daha hızlı adapte olabilmeleri ve öneri getirebilmeleri gösterilmektedir (Şengül, 2016: 36; Alada, 1988: 136-138). Fransız etkisi ile kurulan 6. Daire'de Paris örneği izlenerek, resmi yazışmaların dahi Fransızca yapıldığı bilinmektedir. Döneme göre iyi bir örnek sayılabilecek 6. Daire modeline bakıldığında yapılanlara rağmen özerk bir yerel otoriteden bahsetmek yerine merkezî devletin küçük ölçekte oluşturduğu bir yapılanmadan söz etmek daha doğru olacaktır (Ortaylı, 1979: 438).

Osmanlı'da belediyeçilik çalışmalarının taşrada uygulanabilirliği ve il özel idarelerinin hayata geçmesi adına önemli nizamnameler bulunmaktadır. Bu nedenle literatürde yer alan 1864 tarihli Tuna Vilayet Nizamnamesi ile 1871 yılında yürürlüğe giren İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi arasındaki farka değinmekte fayda vardır. Eyalet sisteminden il sistemine geçişi öngören 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi, esasında imparatorluk genelinde uygulanmak istense de öncelikle sonradan oluşturulan Tuna Bölgesi'nde denemeye tabii tutulmuştur (Gençoğlu, 2011: 34-35). Nizamnamenin bölgede başarılı bir şekilde uygulanmasının ardından ise 1867 tarihinde Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi ile eyaletten il yönetimine geçiş ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır. 1864 tarihli nizamnamenin belediyeçilik açısından önemi ise belediyeçilik uygulamasının yalnızca İstanbul'dan ziyade yurt genelinde uygulamaya açılması olmuştur (Uçar, 2018, 83). Ortaylı, (1979: 438) taşra belediyeçiliğinin başlangıcı olarak 1864 tarihli Nizamnameyi gösterirken, Eryılmaz (2000) ve Gençoğlu (2011: 35) taşra belediyeçiliğinin 1871 tarihli Nizamname ile hayata geçtiğini belirtmektedir. Bahsi geçen taşra belediyesi uygulamasının ise Osmanlı'nın her ilinde yer almadığını bilmekte fayda vardır. Osmanlı'da önceli belediye kurulan şehirlere bakıldığında genellikle liman kentlerinin seçildiği görülmektedir. Buna sebep olarak ise sürekli devam eden ticari hayatın belediye düzenine ve koordinasyonuna olan ihtiyaç gösterilebilecektir. Günümüzde de oldukça önemli olan belediye meclisi, dönemin de önemli bir yürütme ve karar organı rolünde

bulunmaktadır. Meclisin görevleri arasında ise yolların bakımı, okul, park ve bahçe, hastane gibi kamu ihtiyacına yönelik tesislerin yapımı, itfaiye hizmeti gibi kamu yararına ilişkin hizmetlerin kararını almak sayılabilecektir (Şengül, 2016: 37). En küçük yerel yönetim birimi olan köyler, geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. 1864 tarihli Nizamnamenin öneminden birisi de köylere yerel yönetim birimi statüsü verilmesi olmuştur. Böylece bu küçük yerleşim birimleri yasa ile düzenlenebilecek ve bu kapsamda köyler hem daha güvenli bir alana dönüşüp hem de vergi toplama sıkıntısı ortadan kalkacaktır. Köy yöneticisi olan muhtarlık biriminin kuruluşu 1829 yılına kadar geri gitmektedir. Ancak köylerin ilden başlayarak daha küçük birime ayrılan yapılar arasında son sırada kendine yer bulması ve muhtara verilen görev ve yetkilerin artırılması 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ise hayata geçmiştir (Ünal, 2011: 245).

Bir diğer önemli yerel yönetim birimlerinden olan il özel yönetimlerinin organları ve görevleri ise yine 1864 tarihli Nizamnamede düzenlenmiştir. Bu yasaya göre ilin yönetimine bir meclis eşlik edecek ve vali başkanlığında toplanan mecliste her sancaktan seçilecek 4'er üye yer alacaktır (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 39'dan akt: Çiçek, 2014: 58). Eyalet yönetiminden vilayet yönetimine geçilen 1864 tarihli Nizamnamenin ardından, 1871 tarihli Nizamname hayata geçmiş ve il özel yönetimlerinin görev ve yetki alanları genişletilmiştir (Ünal, 2011: 245).

1.1.1.2. I. Meşrutiyet Dönemi

Osmanlı Devleti'nin yaşadığı en radikal dönüşümlerden biri şüphesiz ki 1876-1878 yıllarını kapsayan I. Meşrutiyet Dönemi ile gerçekleşmiştir. Mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçen devlet, yapısal olarak dönüşmüş ve meclis eşliğinde yönetime geçiş yapmıştır (Uçar, 2018: 84). Bu dönüşümün yerel yönetimler üzerindeki en önemli etkisiyle ise 1876 tarihli Kanun-i Esasi'de karşılaşılmaktadır. Kanun, yerel yönetimler ve merkezî yönetimin ilişkisini 5 madde boyunca açıklamıştır. Kanunun belediyeler açısından en önemli düzenlemelerinden biri 112. maddede gerçekleşmiştir. Buna göre belediyeler bir

anayasal kuruluş olarak kabul edilmiş ve tüm Osmanlı topraklarındaki belediyelerde seçimle işbaşı yapan belediye meclisi sistemi benimsenmiştir (Uçar, 2018: 84). 1876 tarihli Kanun-i Esasi'nin en önemli özellikleri arasında yetki genişliği ve yerinden yönetim ilkesine uygun olarak düzenlenmiş bir merkez-yerel ilişkisi düzenlemesi sayılabilecektir (Şengül, 2016: 45). Böylece yerel halka gerekli olan hizmetin yine halka en yakın birim olan belediyeler tarafından verilmesi gerekliliği benimsenmiş ve bu kapsamda kamu hizmetleri merkezî nitelikte ve yerel nitelikte olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Meşrutî monarşiye geçiş ile birlikte ilk kez Osmanlı'da toplanan meclis tarafından 1877 senesinde iki kanun çıkarılmıştır. İstanbul belediye yönetimi için "Dersaadet Belediye Kanunu" çıkarılırken, taşra belediye yönetimi için "Vilayet Belediye Kanunu" çıkarılmıştır (Uçar, 2018: 84; Ortaylı, 1979: 439). İstanbul özelinde çıkarılan kanunu günümüzün büyükşehir belediyesi yapılanması ile benzeştirmek doğru olacaktır. Nitekim bu doğrultuda İstanbul'da bulunan 14 belediye sayısı 20'ye çıkarılmış ve Şehremini'nin yetkileri oldukça arttırılmıştır. Belediye meclisinin üye sayısı kentin nüfus yoğunluğuna göre 6-12 kişi arasında değişmektedir. (Ortaylı, 1979: 440).

Belediyenin bütçe hazırlama sürecinde her kademedeki idarî temsilcinin toplantılarda bulunma zorunluluğu, bağımsız bir yerel yönetim yapılanmasından oldukça uzak olduğuna ışık tutmaktadır. 1877 tarihli kanunun bir diğer getirisi ise doğrudan vali tarafından atanan belediye reisinin meclis üyeleri arasından seçilmesi zorunluluğu olmuştur (Şengül, 2016: 46). Bunun yanı sıra İstanbul'daki belediyelere ayrılan bütçe ile taşra belediyelerine ayrılan bütçe arasındaki ciddi fark, taşra belediyelerinin eksik ve yetersiz kamu hizmeti sunmasına neden olmuştur. Ortaylı (1979: 441) taşra belediyelerine verilen kısıtlı kaynaklardan ve merkezî yönetimin sıkı baskısından söz ederken aynı zamanda birçok taşra belediyesinin toplum için önem arz eden yangın tulumbasından dahi yoksun olduğunu belirtmiştir.

1.1.1.3. II. Meşrutiyet Dönemi

1877 tarihinde belirlenen uygulamalar, II. Meşrutiyetin ilan edilmesinin ardından 1908 yılında hayata geçebilmiştir (Uçar, 2018: 87). I. Meşrutiyet Dönemi'nin ardından padişahın yetkisi ile askıya alınan anayasa ve feshedilen meclis, II. Meşrutiyet Dönemi ile tekrar kendine yer bulmuştur. Daha demokratik bir düzenin hâkim olması beklenen II. Meşrutiyet Dönemi'nde belediye seçimleri yapabilmek adına ilk adımlar atılmıştır ancak bu düşünce tam anlamıyla hayata geçememiş ve bağımsız bir yerel yönetim fikri yarım kalmıştır. Ortaylı, (1979: 441-442) dönemin önemli düşünürlerinden biri olan Prens Sebahattin'in yerel demokrasi hakkındaki fikirlerine değinmiştir. Yazara göre Prens, merkeziyetçi yapıdan uzak daha demokratik bir toplum düzenine ulaşılmasının araçlarından biri olarak valilere il düzeyinde fazla yetki verilmesinin yanlış olduğu, valinin yetki ve görevlerini il meclisi ile paylaşması gerektiği fikrini dile getirmiştir. Ancak bu fikirler yapılan yeniliklerde tam anlamıyla yer bulamamıştır. İlgili dönemde en çok göze çarpan durum merkeziyetçi düşüncenin artması olmuştur. Nitekim vali, kaymakam ve mutasarrıftan oluşan üçlü il yönetimi yapısı güçlü bir şekilde devam etmiştir.

Belediyecilik alanındaki merkezî tutumlar da II. Meşrutiyet Dönemi'nde hız kazanarak devam etmiştir. Bu kapsamda 1912 senesinde çıkarılan Dersaadet Belediyesi Hakkında Geçici Kanun, İstanbul Şehremaneti hakkında radikal kararlar almıştır. İstanbul'daki şehremanetini daha merkeziyetçi bir yapıya kavuşturup sıkı bir denetime tabii tutabilmek adına vilayet yönetimi ile birleştirme çalışmaları yürütülmüştür. Aynı zamanda İstanbul'daki belediye sayısı düşürülmüş ve belediye başkanının yanında merkezden atanan bir müdür de yerini almıştır (Keleş, 1998a). Taşra belediyelerinin başka belediyelerle birleştirilerek küçültülmesi ve kapatılması, seçimlerinin iptal edilmesi ve çok kısıtlı faydalanabildikleri bütçeleri ise, dönemin diğer problemlerinden sayılmaktadır (Uçar, 2018: 89). Yerel yönetimlerin önemli birimlerinden olan köyler ise daha özerk yapılar haline getirilmemiş, statüleri aynı şekilde devam etmiştir (Ortaylı, 1979: 519-520).

İl özel idarelerinin resmi anlamda tüzel kişilik elde etmeleri 1913 tarihinde çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet-i Kanunu Muvakkat ile gerçekleşmiştir. Dönemin genel merkezîyetçi yapısının bu kanuna da sirayet ettiği görülmektedir. Nitekim kanunun il özel yönetimlerini yerel birimler olarak görmesinden çok merkezî hükümetin yereldeki temsilcisi ve kanun uygulayıcısı olarak görmesinden ve valinin il özel idaresine başkanlık etmesinden merkezîyetçi tutum anlaşılmaktadır (Şengül, 2016: 52-53).

Dönemin en radikal değişimlerinden biri ise 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile gerçekleşmiştir. Yasa kısa bir süre yürürlükte kalmıştır ve kendinden önce yer alan 1876 Anayasası'nın kendi ile çelişen maddelerini düzenlemeden kaldırarak, diğer maddelerin devamlılığını sağlamıştır. 21 maddeden oluşan oldukça kısa anayasada yerel yönetimler kendine oldukça geniş bir alan bulmuştur (Uygun, 2015: 6). 1921 tarihli Anayasanın yaptığı en radikal değişikliklerden biri de valinin il özel idaresinin başkanı olma görevini kaldırması ve böylece daha özerk bir yapıya izin vermesidir. Ancak ilin aynı zamanda merkezî yönetim birimlerinden biri olduğu gerçeği devamlılığını korumaktadır (Şengül, 2016: 46). Anayasanın kendisinden sonra gelecek anayasalar arasında yerinden yönetim ilkesine en çok önem veren ve yerel yönetimlere en fazla yetki veren anayasa olduğu bilinmektedir. Özellikle gelir konusunda mahallî idarelere yapılan destek, o döneme kadar görülmemiş bir yapıda seyretmiştir.

1.1.2. Cumhuriyet'in İlanından Bugüne Yerel Yönetimler

Cumhuriyet'in ilanından sonra yerel yönetimlerle ilgili yapılan değişikliklere göz atıldığında, eski sistemin getirilerinin yavaş yavaş rafa kaldırılması ve yeni bir sistemin oluşturulmasına yönelik çalışmaların artırılması ön plana çıkmaktadır. Ancak bu doğrultuda yönetimin çok başarılı olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Cumhuriyet'in ilanının ve Ankara'nın başkent seçilmesinin ardından beledi hizmetleri hayata geçirmek gerekmiştir. Bu nedenle Ankara'da İstanbul şehremanetinden edinilen deneyim sonucunda bir belediye hizmeti uygulanmaya başlanmıştır (Uçar, 2018: 92). Bu kapsamda Ankara'ya oldukça fazla yatırım

yapıldığı ve kamu konutlarının inşası, kooperatif kurulması, gecekondulaşmanın başlaması, yol düzenine önem verilmesi gibi düzenlemelerin ilk kez hayata geçtiği görülmektedir (Keleş ve Duru, 2008: 27-28'de akt: Uçar, 2018: 92).

1924 tarihinde çıkarılan anayasa Cumhuriyet'e geçiş dönemi çalışmaları sırasında oluşturulan 1921 tarihli anayasayı feshetmiştir. Yerel yönetimlere getirisi göz önüne alındığında kendinden bir önceki anayasanın âdem-i merkeziyetçi tavrının yok edildiği ve daha katı ve merkeziyetçi bir üslubun benimsendiği görülmektedir. Reformların ardı ardına gerçekleştiği bu yoğun dönemde, yeniliklerin devlet eli ile yapılmak istenmesi ve özellikle iller üzerindeki yetki genişliği ile görev ayrımı ilkesinin vurgulanması Uygun'a (2011: 8) göre 1921 Anayasasındaki yerel merkezli tutumundan oldukça uzaklaşıldığını gösterir niteliktedir. Şengül (2016: 47) ise 1921 Anayasasında yer alan ilin özel işleri ve genel işleri ayrımının 1924 Anayasasında yer almamasını merkeziyetçi bir tutumun benimsenmesi olarak açıklamaktadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yerel yönetimlerin yetkilerinin merkezde toplanmak istendiği görülmektedir. Tek partili iktidar döneminin beraberinde getirdiği merkeziyetçi yapı, yerel yönetimlerin görev tanımında olan bazı yetkileri de bakanlığa devretme girişimlerinde bulunmuştur. Tek partili dönemin sona ermesi ile 1950'li yıllarda yerel yönetimlere bakış açısında ve uygulama pratiğinde bir değişiklik beklense de bu beklentiler gerçekleştirilememiştir (Görmez, 2000: 83-84). Belediye Kanunlarında yıllar içinde yapılan revizelerin sebebi olarak halk katılımını sağlamak, kurumsallaşmış bir yerel yönetim yapısına sahip olmak ve çağın getirisi olan yönetim kavramını belediyelerin yapısına uyarlamak sayılabilecektir (Öner, 2006: 20-21).

Yeni düzene geçişte önemli adımlardan biri de 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur (Emini, 2009: 33). İlgili kanunda, krizin de getirdiği sıkıntılar sebebiyle katı ve merkeziyetçi bir tutum izlendiği göze çarpmaktadır. Kanunda belediye "Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahallî mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir." olarak

tanımlanmıştır (Belediye Kanunu, 1930). Cumhuriyet'in ilanından çok partili hayata geçişe kadar olan dönemde belediyecilik adına yeni şeyler yapılmaktan ziyade Osmanlı'dan miras alınan gelenek genel hatlarıyla devam etmiştir. Cumhuriyetin temel ilkelerinden olan ulusal bütünlüğün bozulmaması ve başkent dışında diğer bölgelerde nitelikli iş gücünün çok bulunmaması, yerel yönetimlerin geri planda kaldığı, merkezî yönetimin otoritesinin devam ettiği anlamına gelmektedir (Bilgiç, 1998: 532). 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun içinde bulunduğu döneme rağmen belediyeye her türlü yerel hizmeti görev olarak tanımlaması, merkeziyetçi yapı içerisinde dikkat çeken bir ayrıntı olmuştur. Bununla birlikte Cumhuriyet'in ilk yıllarında özel şirketler tarafından verilen su ve elektrik gibi hizmetler, dönemin benimsediği bir yaklaşım olan devletçilik ilkesi doğrultusunda belediyelere görev olarak tanımlanmıştır (Sunay, 2008).

Türkiye'nin 1950'li yıllarda çok partili döneme geçmesi beraberinde merkezî yönetimin yeni bir bakış açısı ile yönetimi ele almasına sebebiyet vermiştir. Yabancı uzmanların Türkiye'nin çeşitli sorunlarını tespit ederek raporlar hazırlaması, dış yardımların kabul edilmesi ve daha batılı bir tarzda yönetim anlayışı bu dönemde eski merkeziyetçi yapının önüne geçmektedir (Emini, 2009: 34). Devletçilik anlayışının yavaş yavaş terk edilmesi, artan kent nüfusu ve göç, şehirleşmenin belediye sınırı dışına taşması gibi problemler, bu yılların en büyük sorununun kentleşme olduğunu gözler önüne sermektedir (Yörükoğlu, 2009). 1955 yılında yerel yönetimlere ayrılan bütçenin kısmi olarak arttırılmış ve kentsel ihtiyaçlara yetişemeyen belediyelere çözüm olarak 412 yeni belediye kurulmuştur. Bu durum sonucunda belediye sayısı 503'e yükselmiştir (Koçak ve Ekşi, 2010: 301).

1960'lı yıllara gelindiğinde gündemde olan askeri müdahalelerin yerel yönetimlerin uygulamalarını sekteye uğrattığı görülmektedir. Belediye başkanlarının görevlerinden alınarak vali ve kaymakamların başkanlık ettiği belediye yönetim süreci yaklaşık 2 yıl sürmüştür (Koçak ve Ekşi, 2010: 7). 1961 senesinde yürürlüğe giren yeni anayasadaki yerel yönetimler hakkında yapılan değişikliklere göz atıldığında ise belediye gelirlerindeki adaletli dağıtıma dikkat

çekildiği ve bu doğrultuda belediyelerin görevlerini yerine getirebilecekleri bütçelerin kendilerine ayrılacağı hususunun düzenlendiği görülmektedir. Bununla birlikte kanun, yerel yönetimlerin merkezî idare ile arasındaki ilişkileri de düzenlemiştir (Şengül, 2016: 48). Dönemin en önemli kentleşme problemlerinden olan büyük kentlere doğru göçün hızla artması, beraberinde bölgeler arası dengesizliği getirdiği gibi kent içerisindeki nüfus arasında da dengesizlik oluşturmuştur (Bostanoğlu, 1990: 77). 1963 tarihinde çıkarılan kanun ile yıllardır süregelen meclis üyeleri arasından belediye başkanı seçme sistemi kaldırılmış ve halkın doğrudan seçebileceği belediye başkanı uygulaması hayata geçmiştir. 1973 yılına gelindiğinde ise değişen iktidarla birlikte yerel yönetimlere bakış açısı değişmiş ve sosyal belediyecilik anlayışı benimsenmiştir (Yörükoğlu, 2009).

Bostanoğlu, (1990: 86) 1980'li yıllara gelindikçe sürekli niteliği ve görevleri tartışılan belediyecilik sisteminde özerkleşmeye dair adımlar atılmaya çalışıldığından bahsetmiştir. Yazara göre bu çalışmaların üç ana nedeni bulunmaktadır. Bunlar; kamusal hizmetin daha verimli hale gelebilmesi, kişilerin temel hak ve hürriyetlerine saygı duyulması ve belediye hizmetlerinin demokrasiye katkı sağlaması olarak sıralanabilecektir. Ancak bilindiği üzere 12 Eylül 1980 yılında gerçekleşen askeri müdahale, birçok alanda olduğu gibi yerel yönetimler alanında da ciddi dönüşümlere sebebiyet vermiştir. Sıkıyönetim dönemi olarak da adlandırılan 1980'li yılların başında yapılan en radikal değişikliklerden biri de ülke genelindeki tüm belediye başkanlarının görevden alınarak belediye meclislerinin feshedilmesi olmuştur (Bostanoğlu, 1990: 86; Koçak ve Ekşi, 2010: 302).

1982 senesinde yürürlüğe giren anayasanın yerel yönetimler ile ilgili en önemli maddesi olan 127. maddeye değinmekte fayda vardır. Kanuna göre:

“Mahallî idareler, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” (T.C Anayasası, 1982).

1982 Anayasası'nın 1961 Anayasası'ndan ayrılır yönlerinden biri idarî vesayete yaptığı vurgudur. Böylece merkezî otoritenin yerel yönetimler üzerindeki etkisi ve gücü gözler önüne serilmektedir. Vesayet denetimi yerindelik denetimini içerdiği gibi hukukilik denetimini de içermektedir (Şengül, 2016: 49). Yerel yönetimlerin birlik kurmak istedikleri takdirde bakanlar kurulunun onayına ihtiyaç duyması, 1982 Anayasası ile 1961 Anayasası'nın farklılaşan yönlerinden bir diğeridir.

Dönemde belediye bütçelerinin arttırılmasına yönelik hukukî düzenlemeler yapıldığı görülmektedir ancak yerel yönetimler ile ilgili en büyük değişikliklerden biri 1984 tarihinde çıkarılan 3030 sayılı kanun ile Büyükşehir Belediye Yönetimi'nin kurulması olmuştur. Bu kapsamda İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyesi uygulaması hayata geçmişti (Koçak ve Ekşi, 2010: 303).

Belediye Kanunu'nda yapılan bir sonraki değişiklik ise 2005 yılında gerçekleşmiştir. 5393 sayılı kanunda belediyelerin görev tanımında daha geniş alanlara yer verilmiştir ve bu durum kanunun tasarısı sırasında çeşitli tartışmalara yol açmıştır. 1930 yılında çıkarılan kanun nüfusu 2000 ve üzeri yerleşim yerlerinde belediye kurmayı zorunlu kılmışken, bu durum 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı kanunla değişmiş ve belediye kurmak için asgari nüfus sayısının 5000 bin olması zorunluluğu gelmiştir (Akıllı, 2010: 13). 5393 sayılı kanunun öngördüğü kent konseyi sistemi, yerel katılıma dikkat çekmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda kent konseyinde alınan kararların meclis toplantılarında gündeme getirilmesi hedeflenmiş ancak bu konuda pek başarılı olunamamıştır (Özer, 2013: 107). Belediye hizmetlerinin aksatılması ve bu durumun halkın refahını ve sağlığını tehdit etmesi durumunda, İçişleri Bakanı'nın ilgili belediyenin bağlı olduğu validen belediye hizmetlerinin yürütülmesine müdahale etmesini istemesi ancak bu hizmetlerin aksamasının boyutunun belirtilmemesi de yasada bir boşluk yaratmıştır.

Dijitalleşen ve küreselleşen dünyada bilgiye ulaşmak en önemli amaçlardan biri haline gelmiştir. Dönemin bilgi toplumunda bilişim teknolojilerinin ilerlemesi, internet sayesinde oluşturulan dijital ortam, e-devlet uygulamasının hayata

geçmesi gibi yenilikler halkın yönetime katılımını aktif hale getirmiş ve bu doğrultuda da yönetimden beklentilerini arttırmıştır (Öner, 2006: 40). 2004 yılında çıkarılan Bilgi Edinme Kanunu gibi yerel yönetimlerde ve merkezî yönetimde şeffaflığı ve hesap verebilirliği hedefleyen düzenlemeler, yeni belediye kanunun amaçlarıyla da uyum sağlamaktadır. 4982 sayılı kanunun birinci maddesinde aşağıdaki ifade yer almaktadır:

“Bu Kanunun amacı; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.” (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2003).

Günümüzde yerel yönetim uygulamalarındaki en önemli değişikliklerden biri de 2012 tarihinde çıkarılan 6360 sayılı *“On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”* ile gerçekleşmiştir. Bu kanun kapsamında büyükşehir belediye sayısı 29’a çıkmış¹ ve büyükşehir belediyesi olan illerdeki il özel idarelerinin görevlerine son verilmiştir. Büyükşehir belediyesi sınırı içerisinde bulunan köylerin ve beldelerin tüzel kişilikleri de bu kanun kapsamında sona ererek köyler mahalle olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Özer, 2013: 113).

Belediye Kanunu’nun 2005 yılında değişmesinin ardından, yine aynı yılda 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu kabul edilmiştir. 1913 yılından itibaren uygulanan Nizamname ile kuralları düzenlenen İl Özel İdareleri’nin yapısı bu düzenleme ile değişikliğe uğramıştır (Uçar, 2018: 74). Yerel yönetimlerin önemli bir bileşeni olan il özel idarelerinin daha şeffaf, halk katılımına önem veren ve verimli bir biçimde işleyebilmesi adına 2005 tarihli kanunun önemli getirileri olmuştur. Kanunda aşağıdaki ifade yer almaktadır:

“İl özel idaresi: İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,

¹ Ordu’nun da 2013 yılında büyükşehir belediyesi olmasıyla Türkiye’deki büyükşehir belediyesi sayısı 30’a çıkmıştır.

İl özel idaresinin organları: İl genel meclisini, il encümenini ve valiyi, ifade eder” (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

En küçük yerel yönetim birimi olan köyler, belediyeler ve il özel idarelerinin aksine yönetim tanımlaması en istikrarlı birimlerden biri olmuştur. Nitekim 1924 senesinde yürürlüğe giren 442 sayılı Köy Kanunu günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. 150-2000 arasında değişen nüfuslu yerler büyükşehir belediyesi sınırları dışarısında ise köy olarak tanımlanmaktadır. Köyün kanundaki tanımı ise şöyledir:

“Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler” (Köy Kanunu, 1924).

Köyler Osmanlı’dan günümüze doğal yapılarını devam ettiren ve daha çok sosyal ilişkilere dayalı bir yapıyı da ifade etmektedir (Şengül, 2016: 147).

1.1.3. Türkiye’nin Yerel Yönetim Birimleri

1.1.3.1. İl Özel İdareleri

Temelinde Fransız il yönetimi sisteminden esinlenen il özel idareleri, çeşitli yıllarda değişikliğe uğramış ve son olarak 2005 tarihli ve 5302 sayılı Kanunla belirli bir temele oturtulmuştur. Günümüze kadar il yönetiminin kurumsal ve anayasal çerçevesi değişime uğramıştır. Belirli dönemlerde il yönetimi, merkeziyetçi tutumlara sahne olurken, belirli dönemlerde de yerel odaklı yaklaşımların merkezinde bulunmuştur. Dönemin toplumsal yapısı ve küreselleşmeye adapte olma süreci yerel yönetimlerin ve organlarının ele alınış biçimini oldukça değiştirmiştir (Parlak, 2004: 226). 2005 senesinde çıkarılan kanunun ise il özel idaresinin yetkilerini genişlettiği ve daha hesap verebilir bir yönetim anlayışını benimsediği görülmektedir (Eryılmaz, 2015).

Osmanlı döneminde il özel idaresinin yapısını düzenleyen geniş ve kapsamlı bir kanun olan 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu u Muvakkati’ne

bakıldığında il özel idaresine, kapasitesinin çok üzerinde ve çok çeşitli görevler verildiği görülmektedir. 1987 yılındaki İl Özel İdaresi Kanunu'nun ardından 1950'li yıllara gelindiğinde, il özel idarelerinin verilen görevleri yerine getirmede eksik ve yetersiz olduğu, ayrıca etkililik ve etkinlik sorunlarını da beraberinde getirdiği gibi düşünceler ortaya çıkmıştır (Şengül, 2016: 53). İl özel idarelerinde geçmişten gelen merkezîyetçi yapının hâkim olduğunu savunanlara karşı, il genel meclisinin halk tarafından seçildiğini ve bunun demokratik bir yapıyla örtüştüğünü savunanlar mevcuttur.

İl özel idarelerinin merkezî hükümet ile yerel halk arasında önemli bir köprü görevi bulunmaktadır. Köy veya belediyeden (büyükşehir belediyesi hariç) daha büyük bir alanı kapsamı, beraberinde ciddi görev ve sorumlulukları da getirmektedir. İl özel idaresi kanununa bakıldığında il özel idaresinin görev ve sorumlulukları ile ilgili 6. madde göze çarpmaktadır. Madde il özel idaresinin görevlerini "il içerisinde" ve "belediye sınırları dışarısında" olarak ayırmaktadır. Buna göre:

"Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde; İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma (...)(1); orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir." (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

İl özel idarelerinin diğer yerel yönetim birimlerinin yanı sıra merkezî hükümet ile iş birliği yaparak çeşitli çalışmalar yürüttükleri de bilinmektedir. Bu kapsamda ortak bir proje yapıldığında, kaynak merkezden aktarılıyorsa, il özel idarelerinin kaynağı başka projeler için kullanması olası değildir (Şengül, 2016: 62). İl özel idarelerinin gelir kaynakları ise genel hatlarıyla, yasada tanımlanan il özel idaresine ait harç, vergi ve damga gibi gelirler, genel bütçeden kendi adlarına ayrılan vergi gelirleri, il genel meclisinin onayı ile miktarı belirlenen hizmet

karşılığı alınan ücretler, taşınır ve taşınmaz mallardan elde edilen gelirler, ceza gelirleri ve bağışlar olarak sayılabilecektir (Özer ve Önen, 2017: 331).

2005 yılında çıkan ve günümüzde hala geçerli olan kanuna bakılacak olduğunda il özel idaresinin üç organından bahsedilmektedir. Bunları vali, il genel meclisi ve il encümeni oluşturur (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

1.1.3.1.1. Vali

Osmanlıdan günümüze vali daima önemli bir statüde olmuştur. Hem merkezî hükümetin taşradaki temsilcisi hem de yerel bir organ olan il özel idaresinin başı olması, valinin görevini ikili bir yapıya sokmaktadır. Aynı zamanda “istisnai memurluk” olarak geçen valilik makamı, yetki ve görevleri bakımından da her türlü memurluktan ayrılmaktadır. Valinin idarî görevleri olduğu kadar, hükümet temsilcisi konumuyla siyasî görevleri de bulunmaktadır (Demir, 2017: 8). 2017 yılında yapılan referandum sonrasında anayasada birtakım değişiklikler yapılmış ve Vali'nin atanma kararı yalnızca Cumhurbaşkanı'na bırakılmıştır (6771 Sayılı Kanun, 2017).

İl özel idaresinin başı olan vali, il encümenliğine başkanlık etmektedir, ancak 5302 sayılı kanunun getirdiği yenilik ile il genel meclisine başkanlık etme yetkisi kaldırılmıştır. 2005 yılında çıkarılan 5302 sayılı kanuna göre ise valinin görevlerinden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

1. İl özel idaresine kanunda verilen yetki ve görevlerine başkanlık ederek, haklarını korumak
2. Yapılan stratejik planlara uygun olarak il özel idaresini yönetmek ve bütçeyi hazırlayarak uygulamak ve raporları meclisle paylaşmak
3. İl encümenine başkanlık etmek
4. İl özel idaresini davalı veya davacı olarak temsil etmek
5. İl özel idarelerinin gelirlerini belirlemek ve alacaklarını takip etmek

6. İl özel idaresine personel atamak ve il halkının refahı için uygulamalarda bulunmak
7. Yoksul kimseler veya muhtaçlar için bütçede ayrılan payı kullanmak
8. İl özel idaresine bağlı çalışan işletmelerin ve kurumların denetimlerini yapmak.

Şengül, (2016: 74) valilerin stratejik plan yapma görevlerine de değinmiştir. İlgili planların ülke veya ilin bulunduğu bölge genelinde geçerli bir kalkınma planı varsa, uyumlu olmalarına da dikkat edilmektedir. Aynı zamanda stratejik plan hazırlama süresince sivil toplum kuruluşları (STK), üniversite veya meslek odaları gibi kurumlardan da görüş ve öneri alındığı bilinmektedir. İl genel meclisinde alınan kararlar öncelikli olarak valiye gönderilmektedir. Vali, kendisine gönderilen karara 7 gün içerisinde cevap vermek zorundadır ancak hukuka aykırı bulunduğu durumlarda il genel meclisine hukuka aykırı bulma sebebini belirterek geri gönderebilmektedir (Özer ve Önen, 2017: 329).

Vali il özel idaresine alınacak personeli, norm kadro esasına göre atamaktadır. Valiler illeri yetki genişliği esasına göre yönetmektedirler. Devletin merkeze ait bazı görevleri, taşra temsilcisi olan valiye merkeze danışmaksızın uygulayabilme hakkı vermesine yetki genişliği denilmektedir. Bu durum merkezî yönetimin gücünün yumuşatılması ve merkeziyetçiliğin olası zararlarını önleyebilmek adına önem arz etmektedir (Çetin, 2018: 97).

1.1.3.1.2. İl Genel Meclisi

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar mekanizması olarak görev yapmaktadır. Bu kapsamda nüfusu 25.000'e kadar olan bölgelerde meclis üye sayısı 2 olurken, nüfusu 75.000-100.000 arası olan bölgelerde 5 kişi ve her fazladan 100.000 kişi için bir kişi olmak üzere meclis üye sayısı belirlenmektedir. 5302 sayılı kanunun ardından il genel meclisine vali değil, meclisin kendi üyeleri arasından seçeceği bir başkan liderlik etmektedir (Şengül, 2016: 64).

İl genel meclisinin görevlerinden bazıları aşağıdaki maddelerde belirtilmiştir:

1. Büyükşehir belediyeleri hariç olmak üzere, belediye sınırı dışarısında kalan alanların imar ve çevre planlarını yaparak karara bağlamak
2. Yatırım planları ve stratejik planları görüşerek karara bağlamak ve personel performans ölçütlerini belirlemek
3. Bütçeyi kabul etmek ve borçlanmaya karar vermek
4. İl özel idaresine ait taşınmazların alımına ve satımına karar vermek, malların tahsisine veya tahsis şeklinin değişmesine karar vermek
5. İl özel idaresi adına yapılacak yatırımların türüne (yap-işlet veya yap-işlet-devret) karar vermek
6. Yurt genelinde veya yurt dışındaki diğer yerel yönetimler ile iş birliği anlaşmalarına karar vermek
7. Encümen üyelerini ve meclis ihtisas komisyonlarının üyelerini belirlemek (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

Toplantıları şeffaflık ilkesi gereğince halka açık yapılan il genel meclisi oturumları, kendi aralarında belirledikleri 1 ay süreli tatil haricinde her ayın ilk haftası gerçekleşmektedir. Toplantının açık oturum olması ise zorunluluk değildir nitekim toplantıya katılımda bulunanların salt çoğunluğu, kapalı oturum yapılması için yeterlidir. Mecliste alınan kararlarda da üye sayısının dörtte birinden az olmamak şartı ile toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınmaktadır (Özer ve Önen, 2017: 329).

İl genel meclisinin seçim ardından toplandıkları ilk toplantıya öncelikli olarak en yaşlı üye başkanlık etmektedir ve ardından üyeler gizli oyla meclis başkanını ve başkanlık divanında bulunacak diğer üyeleri seçmektedirler. İl genel meclisinin ihtisas komisyonu kurma zorunluluğu vardır. Bunlar; çevre ve sağlık komisyonu, eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, plân ve bütçe komisyonu ile imar ve bayındırlık komisyonudur. Plan ve bütçe komisyonu ile imar ve bayındırlık komisyonu üyeleri en fazla yedi kişiden oluşabilirken, geri kalan komisyonların üye sayısı üç ile beş arasında değişmektedir (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005). İlgili

ih̃tisas komisyonlarına ildeki üniversiteler, kaymakamlar, kamu kurumlarında çalışan yöneticiler veya STK üyeleri gibi aktörler katılabilmekte ve fikirlerini beyan edebilmektedirler. Ancak bu katılımcıların alınacak kararlarda oy hakkı söz konusu değildir.

İl genel meclislerinde bu komisyonlara ek olarak denetim komisyonu da bulunmaktadır. Komisyon üye sayısı 3 ile 5 arasında değişmekte ve meclisin malî işlemleri il genel meclisi üyelerinden oluşan komisyon tarafından değerlendirilmektedir. Komisyonun denetimini doğru ve güvenilir yapabilmesi adına istediği belgeler iade edilmek üzere verilmektedir (Şengül, 2016: 67). İl genel meclisinin İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Danıştay tarafından feshedilmesi için iki neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, il özel idaresinin kanunun kendisine verdiği zaman aralığında görevlerini yerine getirmemesi sonucu işlerin aksaması ve il genel meclisinin kendi görev alanına girmeyen siyasî konular hakkında karar almasıdır (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

1.1.3.1.3. İl Encümeni

İl encümenliğine vali başkanlık etmektedir. Bu doğrultuda seçilen beş kişiden ikisini vali birim yöneticileri arasından seçerken, geri kalan üç üye il genel meclisi tarafından meclis üyeleri arasından seçilmektedir. İl encümenini genel hatlarıyla inceleme ve yürütme birimi olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır (Özer ve Önen, 2017: 330.)

İl encümeninin kanunda yer alan başlıca görevleri ise aşağıdaki gibidir:

1. Yıllık programda belirlenen kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak
2. Bütçeyi, stratejik planı, yıllık çalışma programını ve kesin hesabı incelemek ve il genel meclisine görüş bildirmek
3. Kanunda bildirilen cezaları uygulamak

4. Taşınmazların satımına ve tahsisine karar vererek üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek
5. Öngörülemeyen giderler kaleminden harcama yapılabilecek hususları belirlemek
6. Belediye sınırları dışarısında bulunan yerlerin açılma ve kapanma saatine karar vermek (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

Encümenin toplantı gündemini vali belirlemektedir. İl genel meclisinde olduğu gibi kararlar toplantıda bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile alınmaktadır. Aynı zamanda valinin encümenden çıkan kararları il genel meclisi kararlarına ya da kanuna aykırı bulması durumunda, karar bir sonraki toplantıda tekrar görüşülür. Karar encümen tarafından değişmezse kesinleşir ancak uyuşmazlık nedeni ile yürürlüğe giremez. Bu noktada valinin uygulamayı durdurması ve idarî yargıya yürütmeyi durdurma talebinde bulunması gerçekleşir. Uyuşmazlık nihayetinde Danıştay tarafından en fazla altmış gün içerisinde çözümlenir (Şengül, 2016: 72-73).

1.1.3.2. Belediyeler

Belediye kelimesinin kökeninin Arapça olduğu bilinmektedir. Kasaba veya şehir anlamlarını taşıyan “belde” kelimesinden türemiştir (Nadaroğlu, 1989: 293). Belediye yapılanmasını anımsatan yapılar ve işleyişler Osmanlı Devleti’nden itibaren süregelmiştir. Ancak anayasal olarak 1876 Kanunu Esasi ile belediye işlerinin düzene sokulduğu görülmektedir (Öner, 2006, 22-23). Tekeli (1977:17) Cumhuriyet’in ilanı ile ilk kanunun çıkması arasında geçen süreyi ise “hazırlık süreci” olarak tanımlamaktadır. Ankara’nın 13 Ekim 1923 senesinde başkent olması, belediyecilik çalışmalarına hızla başlanmasına sebebiyet vermiştir. Bu doğrultuda Osmanlı’nın ilk belediyecilik uygulaması olan ve İstanbul’da hayata geçen Şehremaneti uygulaması, Ankara için denenmeye başlanmıştır (Tekeli, 1977: 20).

Türkiye’de tam anlamıyla bir belediye yapılanmasının kurulması 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı kanunla gerçekleşmiştir. Bu kanun doğrultusunda 1877 yılında çıkarılan “Dersaadet Belediye Kanunu” ve 1912 senesinde çıkarılan “Dersaadet Teşkilat-ı Belediye Hakkındaki Kanun-u Muvakkat” yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni kanunun gerekçesi olarak önceden var olan kanunun modern yerel yönetim yapısına uygun olmadığı ve ülkeyi daha çağdaş bir düzeye taşıyabilmek adına yeni bir mevzuatın gerekliliği vurgulanmıştır (Öner, 2006: 36).

Şengül (2016: 82) 1580 sayılı kanunun dayandığı ilkeleri beşe ayırmaktadır. Bunlardan ilki, kanunun İstanbul ve Ankara belediyesi dışarısında kalan belediyeleri eşit olarak kabul etmesi ve bu doğrultuda kaynak, denetim, yetki gibi alanlarda belediyeleri aynı statüye getirmesidir. İkinci olarak kanun cumhuriyetin birliğini ve bölünmezliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde belediyelerin özerkliklerini ve yerel hizmete dair geniş görevlerini kabul etmektedir. Üçüncü olarak, kanun belediyelerin gelirleri ile görevleri arasında bir denge oluşturmuş ve buna göre görev tanımlama yapmıştır. Dördüncü olarak kanun belediye seçimlerini tek tur olarak belirlemiş ve meclis toplantılarını Halk katılımına açık bir şekilde düzenlemiştir. Son olarak ise vesayet sistemine vurgu vardır. Bu denetim türüne göre, belediyenin kanuna aykırı yaptığı eylemler durdurulabilecek ve belediyelerin işleri merkezden veya merkezin taşra yöneticileri tarafından düzenlenebilecekti.

2005 tarihli 5393 sayılı kanun, 74 yıl yürürlükte kalan 1580 sayılı belediye kanununu yürürlükten kaldırmıştır. Yeni kanuna bakıldığında eski merkeziyetçi anlayıştan ziyade şeffaflığı ve katılımcılığı ön plana koyan bir yaklaşımla karşılaşılmaktadır. 2005 tarihli kanun kendisinden önceki kanuna göre çeşitli yenilikler getirmiştir. Bunlardan ilki, belediye kurmak için gerekli olan nüfus şartının 2000’den 5000’e çıkarılması olmuştur. Belediyenin tüzel kişiliğinin sonlanabileceği haller de kanunda açıkça belirtilmiştir. Bunlardan biri de nüfusu 2000 kişinin altına düşen belediyelerin Cumhurbaşkanı kararı ile köye dönüştürülecek olmasıdır (Belediye Kanunu, 2005). Kanunda belediyenin yetkilerinden bazıları ise şöyle yer almaktadır.

1. Mahalle sakininin ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına her türlü faaliyette bulunabilmek
2. Kanunda belirtilen izin ve ruhsatları gerçek ya da tüzel kişilere vermek
3. Sorumlu olduğu bölgede toplu taşıma hizmeti vermek ve bu sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek
4. Kanunun n gördüğü alanlarda yönetmelik çıkarmak, ceza vermek, yasak koymak ve uygulamak
5. Kanunun belirlediği resim, harç, vergi, katkı payı gibi ödeneklerin muhasebesini ve tahsilini yapmak
6. Sorumlu olunan alandaki katı atıkların geri dönüşümünü, toplanmasını, ayrıştırılmasını, depolanmasını ve ortadan kaldırılmasını sağlamak (Belediye Kanunu, 2005).

Kanunda belediyenin başlıca görevleri iki maddede ele alınmıştır. Bunlar aşağıdaki gibi tanımlanmıştır (Belediye Kanunu, 2005):

“Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; evre ve evre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim ğrenci yurtları, Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de malî durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler”

“Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarih dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan meknların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakd yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik

yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.”

Kanunda zaman içerisinde yapılan değişikliklere göz atılacak olduğunda ise belediyelerin elinde bulunan bir yetki olan okul öncesi eğitim kurumu açabilme hakkının iptali göze çarpmaktadır. Eğitim kurumu açmayı yerel ihtiyaç değil ulusal bir ihtiyaç olarak değerlendiren Anayasa Mahkemesi böylece ilgili maddeyi iptal etmiştir (Şengül, 2016: 90). Kanuna yapılan eklemelerden biri de spor teşviki amacıyla yapılan yardımlara gelen üst sınır olmuştur. Böylece yardımlar bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeler için aktarılan miktarın binde on ikisini geçmemektedir (Belediye Kanunu, 2005).

5393 sayılı kanunun önemli getirilerinden biri de belediyelere görevleriyle orantılı olarak bütçe ayrılmasını zorunlu tutması olmuştur. Bu doğrultuda belediye gelirleri çeşitli kalemlerden oluşmaktadır. Bu gelirler başlıca, genel bütçeden ayrılan paylar, kanunda öngörülen resim, harç, vergi, katılım payı gibi gelirler, taşınmaz ve taşınır mallardan elde edilebilecek olan kira, satış veya diğer yöntemlerle elde edilen gelirler, genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, belediye meclisinin belirlediği ücret esas alınarak uygulanacak hizmet karşılığı gelirleri, faiz, ceza ve bağış gelirleri olarak sayılabilecektir (Özer ve Öner, 2017: 337).

Belediyelerin denetlenmesi konusunda en yetkili kişilerden biri belediye başkanıdır. Belediyenin yürütme organını oluşturan belediye başkanı, hukuka aykırı bulunduğu durumlarda, meclis kararlarını gerekçesiyle meclise beş gün içerisinde gönderebilmektedir. Ancak meclis kararda ısrar ederse, belediye başkanına on gün içerisinde idarî yargı yolu açılmış olur. Aynı zamanda meclisin bütçesini, gelir ve giderlerini denetlemek adına meclis üyelerince en az üç en fazla beş kişi ile denetim komisyonu oluşturulmaktadır. Komisyon denetim amacıyla bağlı kuruluşlardan da bilgi ve belge isteyebilmektedir (Özer ve Öner, 2017: 342).

Kanuna göre belediye, yerel halkın mahallî ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulur ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturularak, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder (Belediye Kanunu, 2005). Belediyenin organları ise belediye başkanını, belediye meclisini ve belediye encümenini ifade etmektedir.

1.1.3.2.1. Belediye Başkanı

Belediye başkanı belediye yapılanmasının başını ve yürütme organını ifade etmektedir. Belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olan belediye başkanı, belediye yapılanmasının amiri ve belediye encümeni ve belediye meclisinde alınan kararların yürütücüsü konumundadır. Kararların uygulanmasından sorumlu olan belediye başkanı aynı zamanda belediye meclisine, kanuna ve vesayet makamlarına karşı da sorumludur (Öner, 2006: 155-156). Belediye başkanı 5 yıl süre için aday olduğu beldenin sakinleri tarafından seçilmektedir. 1963 yılından itibaren halk tarafından seçilen belediye başkanı uygulaması, bu dönemden önce meclis üyeleri tarafından ve meclis üyeleri arasından seçilmekteydi. Doğrudan halk tarafından seçilen belediye başkanı uygulamasının ise literatürde daha olumlu tepki aldığı söylemek yanlış olmayacaktır (Şengül, 2016: 110). Belediye başkanının başlıca görevleri 5393 sayılı kanunda şöyle belirtilmiştir:

1. Belediyenin hak ve menfaatlerini koruyarak, belediye organlarını yönetmek
2. Belediye meclisine ve belediye encümenine başkanlık etmek
3. Stratejik plan oluşturarak belediyeyi buna uygun yönetmek ve performans ölçütlerini hazırlayarak uygulamak, bütçeyi stratejilere uygun olarak hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek
4. Belediyenin tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak belediyeyi davalı veya davacı olarak temsil etmek ve törenlerde, devlet kurumlarında belediye temsilcisi olarak yer almak
5. Belediye personelinin atamasını gerçekleştirmek

6. Belediyeye ait taşınmaz ve taşınır malları idare ederek belediyenin borçlarını ve alacaklarını takip etmek (Belediye Kanunu, 2005).

Belediye başkanının başkanlık süresi boyunca herhangi bir profesyonel spor kulübünün başkanı olarak görev yapması veya siyasî bir partinin yönetim organında veya denetim organında görev alması da kanunla yasaklanmıştır (Şengül, 2016: 111).

Türkiye'deki belediye başkanı sistemine bakıldığında güçlü bir model ile karşılaşılmaktadır. Başkana verilen atama yetkisinin oldukça güçlü olması ve yönetimin sorumluluğunu tamamen üstlenebilmesi başkanının gücünü pekiştirmektedir. Azaklı ve Özgür'e (2005) göre belediye başkanının güçlü bir izlenim bırakmasındaki etkenlerden biri de başkanın kentin sorunlarıyla bizzat ilgilenmesidir. Başkanın yakından personel ve halkla ilgilenmesi, onu daha güçlü gösterdiği gibi, eğer başkan olmazsa işlerin yürüyemeyeceği gibi bir intiba da bırakmaktadır. Böylece esasında kararları çıkaran encümen ve belediye meclisi ikinci planda kalırken, uygulayıcı konumundaki belediye başkanı öp plana çıkmaktadır.

Belediye başkanının başkanlığının feshedileceği durumlar da kanunda ayrıntılı bir biçimde yer almıştır. Kanuna göre fesih nedenlerinden ilki belediye başkanının herhangi bir mazereti olmadan görevini 20 günden fazla terk etmesi ve bu durumu belediyenin bulunduğu bölgenin valisinin tespit etmesidir. Diğer nedenler ise, belediye başkanının seçilme yeterliliğini yerine getirememesi, sağlık raporu ile görevini sürdüremeyeceğini belgelendirmesi ve meclisin de feshedilmesine yol açacak eylemlerde bulunması olarak tanımlanmıştır (Belediye Kanunu, 2005).

1.1.3.2.2. Belediye Meclisi

Belediyenin karar organı olan belediye meclisi tanımına 1580 sayılı yasada yer verilmesine de 5393 sayılı yasada kavrama yer verilmiştir. Belediye meclisi seçimleri de başkanlık seçimlerinde olduğu gibi yerel yönetimler seçimleri ile

birlikte beş yılda bir yapılmaktadır. Belediye meclisi üye sayısı ise belediye sınırları içerisinde yaşayan nüfus ile orantılı olarak belirlenmekte ve bu sayı en az 9 en fazla 55 olacak şekilde kanunda yer almaktadır (Öner, 2006: 103).

Belediye meclisinin yerel katılımı sağlamanın önemli araçlarından biri olduğu, kanunda verilen yetkiler doğrultusunda göze çarpmaktadır. Bunlardan bazıları, toplantılarının halka açık olarak düzenlenmesi, belediye meclisi tarafından onaylanan ve kesinleşen kararların belirli bir süre içerisinde halka duyurulması, stratejik plan veya acil durum planı gibi projelerin hazırlanma süresince üniversite, STK, ilgili meslek odaları gibi kurumlardan yardım alınabilmesi olarak göze çarpmaktadır (Belediye Kanunu, 2005).

Belediye meclisinin bir temsili demokrasi örneği sergilemesi, seçimle belirlenen üyeleri sayesinde hayata geçmektedir. Belediye meclis üyeliğinin düşürülmesi ise herhangi bir izni olmadan üst üste üç birleşime gelmeyen veya meclisin bir yıl boyunca yaptığı toplantıların yarısına katılmayan üyeye meclis kararı ile uygulanır. (Şengül, 2016: 93). Belediye meclisinin başlıca görev ve yetkileri kanunda şöyle belirtilmiştir:

1. Bütçeyi ve kesin hesabı onaylamak
2. Belediyeye ait çevre planını ve imar planını onaylayarak uygulamak
3. Belediyenin borçlanmasına karar vermek
4. Stratejik planı, performans ölçütlerini ve yatırım planlarını onaylamak
5. Encümen üyelerini, başkanlık divanını ve ihtisas komisyonu üyelerini belirlemek
6. Belediyeye ait şirketlerin özelleştirmesine karar vermek ve yatırımların yap-işlet veya yap-işlet-devret modeline göre yapılmasına karar vermek
7. Yurt içinde ve yurt dışında (İçişleri Bakanlığı izniyle) diğer yerel yönetim organlarıyla iş birliği ve kardeş kent uygulaması yapılmasına karar vermek (Belediye Kanunu, 2005).

Belediye meclisi, üyelerinin belirleyeceği bir ay tatil dışında her ayın ilk haftası toplanmaktadır. Meclis toplantısının gündemini belirleyen belediye başkanı, gündemi toplantıdan üç gün önce meclis üyelerine bildirmekle sorumlu tutulmuştur. Toplantı sonunda alınan kararların uygulanabilmesi için ise katılanların salt çoğunluğu gerekmektedir ancak üye katılımcılar üye sayısının dörtte birinden az olduğu takdirde karar yeter sayısı gerçekleşmemiş olur (Şengül, 2016: 99).

Belediyelerin meclis üyeleri arasından bir yıl süre için en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurmaları öngörülmüştür. Ancak bütçe komisyonunun üye sayısı ona kadar çıkabilmektedir. Nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde bütçe ve imar komisyonları kurmak zorunlu tutulurken, diğer komisyonları kurmak belediyenin kararına bırakılmıştır (Öner, 2006: 127). Yine kanunda denetim komisyonlarının kurulmasına dair de bir madde bulunmaktadır. Böylece 10.000 üzerinde nüfusa sahip olan belediyeler, meclis üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişi seçerek bir denetim komisyonu oluşturacak ve bu komisyon belediyenin bir yıl önceki gelir gider ve hesaplarını kontrol edebilecektir (Belediye Kanunu, 2005).

1.1.3.2.3. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediyenin karar organlarından biri olmakla beraber hem atanmış hem de seçilmiş üyelerden oluşması nedeniyle ikili bir yapıyı oluşturmaktadır. Kanunda belediye encümeninin seçimini belirleyen iki madde bulunmaktadır. Bunlar kanunda şöyle yer almaktadır (Belediye Kanunu, 2005):

“İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden” ve “Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.”

Anayasada yer alan 127. madde doğrultusunda yerel yönetimlerin karar organlarının seçim ile başa gelmiş kişilerden oluşacağı göz önüne alındığında, encümenin atanmış kişilerden de oluşması, karar organı sıfatını zedelemiştir. Ancak, bu durumun anayasaya aykırı olduğu savunusu karşısında Anayasa Mahkemesi, encümenin görevlerini ve yetkilerini belirten kanunda yer alan “karar verir” tabirinin direkt olarak encümeni karar mercii yapmadığını belirtmiştir. Sonuçta ise Anayasa mahkemesinin düzenlemeye giderek encümenin yürütme, meclisin ise karar fonksiyonuna vurgu yaptığı görülmektedir (Şengül, 2016: 107).

Kanuna göre belediye encümeninin yetkilerinden bazıları aşağıdaki gibidir (Belediye Kanunu, 2005):

1. Belirlenen bütçeyi, stratejik planı ve çalışma programını gözden geçirerek meclise görüş sunmak
2. Kanunun belirlediği cezaları uygulamak
3. O yıl için hazırlanan çalışma programı doğrultusunda kamulaştırma kararı almak ve uygulamak
4. Bütçe sınıflandırmasında ikinci düzeyler arasında aktarım yapmak
5. Halka açık yerlerin açılma ve kapanma saatlerine karar vermek

Belediye encümeni ile belediye başkanı arasında uyuşmazlık olduğu hallerde, uyuşmazlığı sonuca bağlayacak taraf olarak belediye meclisi gösterilmiştir. Bununla birlikte belediye kanununda belediye encümeninin kararlarının kesin olduğu ve mülkî idare amirinin de onayına gerek olmadığı hususu yer alsa da çeşitli bazı kanunlar gereği belediye encümeninin kararları mülkî idare amirinin onayından geçmek zorunda olabilmektedir. Bunlardan biri de kamu yararı doğrultusunda alınan kamulaştırma kararıdır (Öner, 2006: 154-155).

1.1.3.3. Büyükşehir Belediyesi

Türkiye’de büyükşehir belediyesi uygulamasının temellerini atan tasarısı, 1984 yılında üç ilde (İstanbul, Ankara ve İzmir) büyükşehir uygulamasına geçişle

beraber olmuştur. Uygulamanın dayanağı olarak ise 1982 anayasasında yer alan “*büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri kurulabilir*” maddesi olarak gösterilebilecektir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 905). Dönemin büyükşehir belediyesi kanunu olan 3030 sayılı kanun kapsamında, anakentlerdeki koordinasyonu sağlayabilmek adına, imar, ulaşım, çevre gibi konulardaki yetkiler yeni tanımlanan büyükşehir belediyelerine bırakılmıştır. (Şengül, 2016: 124).

Şengül (2016: 124-125), dönemin büyükşehir belediyesi kanununun iki düzeyli bir yapı ortaya çıkardığını belirtmiştir. Böylece belediyeler alt düzeyde yerel halkın ihtiyaçlarını temin edebilmek adına hizmet üretmeye ve sunmaya devam ederken, üst düzeyde metropol alan planlaması, ulaşım, altyapı gibi hizmetleri de hayata geçirmektedir. 20 yıl yürürlükte kalan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun yerini 2004 yılında 5216 sayılı kanun almıştır. Yeni kanunun büyükşehir belediyelerinin görev alanlarını arttırdığı bilinmektedir. Böylece büyükşehir yönetimleri özellikle konut, raylı sistemli ulaşım, kanalizasyon ve atık yönetimi gibi konulara daha fazla ağırlık vermeye başlamışlardır. Aynı zamanda 5216 sayılı kanunla birlikte performans ölçümü, stratejik plan, norm kadro, çok yılı kapsayan bütçe hazırlama gibi yenilikler de hayata geçmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 905).

Özer, (2013: 101-105) 1980'li yıllardan itibaren dünya genelinde yönetimin yapılandırılması ve iyileştirilmesi çalışmalarının yürütüldüğünü belirtmektedir. Yazara göre kamu yönetiminde reform çalışmalarını içeren alanlar, verimlilik, âdem-i merkezîyetçilik, sorumluluğu artırma, piyasa yönelimli hareket etme ve kaynak yönetimini geliştirme olarak tanımlanabilecektir. Bu kapsamda Türkiye'de yerel yönetimler, kamu yönetiminde yeniden yapılanma anlayışına uygun olarak düzenlenmekte ve yasa değişiklikleri meydana gelmektedir. 2012 tarihinde çıkarılan 6360 sayılı “*On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” kanun da bu değişime bir örnek olabilecektir.

6360 sayılı kanuna kadar Türkiye'deki büyükşehir belediyesi sayısı 16'ya ulaşmış, kanunla beraber 13 il ve sonradan Ordu olmak üzere 14 il büyükşehir belediyesi statüsü kazanmış ve Türkiye'deki büyükşehir belediyesi sayısı 30'a ulaşmıştır. Bu iller; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Gaziantep, Adana, Konya, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit (Kocaeli), Mersin, Kayseri, Samsun, Adapazarı, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van'dır. Kanunun bir başka getirisi de büyükşehir belediyesi içerisinde yer alan köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak, mahallelere dönüşmesi olmuştur (Şengül, 2016: 126). Büyükşehir belediyesi olan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması ise kanunda yer alan en büyük değişimlerden biri olmuştur. Şengül'e göre (2016: 127) meydana gelen değişikliklerin belediyelerin daha etkin, verimli ve kalite odaklı yönetim kavramları ile yönetilmesini beraberinde getirmiştir.

6360 sayılı kanunun getirdikleri ana hatları ile aşağıda açıklanmıştır (Özer, 2013: 114-117; Zengin, 2014: 103):

1. Büyükşehir belediyesi olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış ve belediye sınırı ile il sınırı eşitlenmiştir.
2. Nüfusu 750.000'in üzerinde olan belediyelerin büyükşehir belediyesi olabilmesinin önü açılmıştır.
3. Büyükşehir belediyesi olan illerdeki köylerin ve beldelerin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.
4. Büyükşehir belediyesi içerisinde ilçe belediyesi kurmak için gerekli olan nüfus sayısı 50.000'den 20.000'e düşürülmüştür.
5. Büyükşehir belediyeleri içerisinde bulunan ilçe belediyesi sayısı 143'ten 519'a yükselmiştir.
6. Büyükşehir belediyesi olan illerdeki il özel idareleri, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'na çevrilerek valilik bünyesinde yer almıştır.
7. Büyükşehir belediyelerine aktarılan bütçe arttırılmıştır.

Aynı zamanda ilgili kanuna yöneltilen eleştiriler de literatürde mevcuttur. Gözler, (2013: 4) ilin tüzel kişiliği kaldırılmadıkça il özel idaresinin de kaldırılamayacağını, nitekim il ile kastedilenin il özel idaresi olduğunu ve aksi takdirde bu durumun anayasanın 127. maddesine aykırı olacağını savunmaktadır. Aynı şekilde yazar, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan ancak, kent merkezine çok uzak ve az sayıda kişinin yaşadığı ve tam anlamıyla bir köy örneği teşkil eden yapıların mahalle olmasına da karşı çıkmakta ve anayasaya aykırı bulmaktadır.

Büyükşehir belediyesinin başlıca görevleri aşağıdaki gibidir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004):

1. Büyükşehir belediyesinin alanı içerisinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, nazım imar planının yürürlüğe girmesini takiben bir yıl içinde uygulama imar planlarını yapmayan ilçe belediyelerini tespit etmek ve gerekli planları hayata geçirmek.
2. Büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yatırım hedeflerini ve bütçesini planlamak ve ilçe belediyelerinden de planlar hakkında fikir almak.
3. Büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanındaki yerlere ruhsat vermek ve denetim yapmak.
4. Ulaşım planını yapmak ve uygulamak, toplu taşıma araçlarının koordinasyonunu sağlamak ve tarifesini belirlemek.
5. Çevrenin, tarım alanlarının korunmasını sürdürülebilir kalkınma ilkelerini de gözeterek gerçekleştirmek.

Büyükşehir belediyesi uygulaması ile belediyelerin sorumlu oldukları görev sahası oldukça genişlemiştir. Bu kapsamda altyapı ve ulaşım hizmetlerinin eşgüdümünü sağlayabilmek adına Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) kurulmuştur. Başkanlığını büyükşehir belediye başkanının veya görevlendirdiği bir kişinin yaptığı AYKOME'nin diğer üyelerini İçişleri Bakanlığı tarafından

çıkarılan “*Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği*” belirlemiştir (Şengül, 2016: 133).

Alınan kararların gerek kamu gerekse özel kesim için bağlayıcı olduğu bir diğer kurum ise Ulaşım Koordinasyon Merkezi'dir (UKOME). Aynı şekilde büyükşehir belediye başkanının veya görevlendireceği kişinin başkanlığını üstlendiği UKOME, ulaşım hizmetlerinin eşgüdümünü sağlamaktadır (Şengül, 2016: 134).

Zengin (2014: 106-107) büyükşehir belediyesi bünyesindeki ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyesi bünyesinde yer almayan ilçe belediyelerinin arasındaki farka değinmiştir. Nitekim normal koşullardaki ilçe belediyesi, belediye kanunu gereğince belediyelere verilen her türlü hak, görev ve sorumluluklara sahiptir. Ancak büyükşehir belediyesi bünyesinde yer alan ilçe belediyelerinin, hizmet sunumunda çoğu görevi büyükşehir belediyesi ile paylaşmasının yanı sıra, sıkı bir denetime de tabi olduğu bilinmektedir. Gelirlerinin belirli bölümünün de büyükşehir belediyelerine devredilmesi söz konusu olan ilçe belediyelerinin belirli eylemleri de onaya tabidir. Literatürde büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri arasındaki ilişkileri “mahallî düzeyde vesayet” olarak betimleyen tanımlara rastlanmıştır. Bunun nedeni olarak ise büyükşehir belediyesi tüzel kişiliğinin, ilçe belediyelerinin tüzel kişiliğine göre daha baskın konumda yer almasıdır (Şengül, 2016: 145).

1.1.3.3.1. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesinin tüzel kişiliğini ifade etmektedir. İl belediye başkanları gibi, büyükşehir belediye başkanı da yerel yönetimler seçimleri ile birlikte beş yıllık süre için seçilmektedir. Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri il belediye başkanları ile aynı seyirdedir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Büyükşehir belediye başkanının yardımcısı bulunmamaktadır. Bunun yerine belediye başkanının teklifi doğrultusunda İçişleri Bakanlığı'nın atayacağı personel, genel sekreter görevini

yürütmektedir. Belediye içerisindeki personel atamalarından sorumlu olan kişi de başkandır (Şengül, 2016: 143).

Belediye başkanının görev süresini aşmamak kaydı ile başkan, danışman görevlendirme hakkına sahiptir. Danışman olmak için en az 4 yıllık fakülte bitirme şartı aranmaktadır. Aynı zamanda nüfusu 2 milyonu geçen belediyelerde danışman sayısı 10'u bulurken, daha aşağıda nüfusa sahip belediyelerde 5 kişiyi geçmemektedir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Kanunda büyükşehir belediye başkanının başlıca görevleri şöyle sıralanmıştır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004):

1. Belediye teşkilatını idare ve sevk etmek, belediyenin ve beldenin haklarını ve menfaatlerini gözetmek.
2. Büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir encümenine başkanlık etmek.
3. Belediye stratejilerini oluşturarak bu kapsamda bütçe hazırlamak ve uygulamak, stratejik plana uygun olarak belediyeyi yönetmek ve performans ölçütleri hazırlayarak uygulamak.
4. Büyükşehir belediyesine bağlı kuruluşların etkin yönetimini sağlamak ve bu kurum ve işletmelerin bütçe değişikliklerini, kesin hesap cetvellerini oluşturmak.
5. Büyükşehir belediyesini kanun önünde davacı veya davalı olarak temsil etmek ve resmî kurumlarda belediyeyi temsil etmek.

1.1.3.3.2. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun (2004) 12. maddesinde aşağıdaki ifade yer almaktadır:

“Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.”

Böylece ilçe belediye başkanlarının ikili görevinden söz edilebilecektir. Büyükşehir belediye meclisinin çalışmaları belediye meclisleri ile aynı hükümlere göre gerçekleşir ancak büyükşehir belediye meclisinin belediye meclislerinden farklılaşan görev alanları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir (Şengül, 2016: 136-137):

1. Büyükşehir belediyesinin sınırlarının çevresinde veya aynı il sınırında bulunan köylerin ve beldelerin, büyükşehir belediyesine katılması kararını almak.
2. İlçe belediyelerinin nazım imar planlarını kontrol ederek aynen veya değiştirerek kabul etmek ve akabinde belediye başkanına sevk etmek.
3. Büyükşehir ilçe belediyelerinin bütçelerini inceleyerek, yapılan hizmetler ile yatırımların orantısını gözeterek aynen veya değiştirerek kabul etmek.
4. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev paylaşımını yapmak.

Kanun büyükşehir belediye meclisine belirli konularda komisyon kurmayı zorunlu kılmıştır. Bunlar; plan ve bütçe komisyonu, ulaşım komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, eğitim, gençlik, kültür ve spor komisyonu olarak belirtilmiştir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Büyükşehir belediyesinin ilçe belediyelerinin eylemleri üzerinde de birtakım etkileri bulunmaktadır. İlçe belediyeleri birbirleri arasında görev paylaşımı yapamadığı an veya uyuşmazlık çıktığı takdirde büyükşehir belediye meclisi müdahale etmektedir. Aynı zamanda ilçe belediyelerinin bütçelerinin kabul edilmesi de büyükşehir belediye meclisinin onayına tabidir (Şengül, 2016: 145). Derdiman, (2012: 63-64) ilçe belediyelerinin imar planlarının uygulanması aşamasında doğabilecek sıkıntıların da büyükşehir belediyesi meclisince çözümlenebileceğini belirlemiştir. Ancak büyükşehir belediye meclisinin çeşitli

yetkileri ilçe belediyelerine aktarabilmesi için büyükşehir belediye başkanının onayının gerekmesi, yazara göre belediyeler arasında bir hiyerarşi oluşturmuş ve ilçe belediyelerinin ikinci planda kalmasına neden olmuştur.

1.1.3.3.3. Büyükşehir Belediye Encümeni

Encümenin büyükşehir belediyesinin danışma organı olduğu kadar yürütme ve karar organı olduğu da bilinmektedir. Derdiman (2012: 68-69) büyükşehir belediye encümeninin üyelerinin bazılarının büyükşehir belediye başkanı tarafından atanması ve geri kalan üyelerinin de halk tarafından seçilmemesinin anayasaya aykırı olduğunu belirtmektedir. Yazara göre üyelerin yarısından fazlasının büyükşehir belediye başkanının emri altında konumlanan kişilerden meydana gelmesi, atanmış üye sayısını arttırarak yerel organ özelliğini zedelemektedir. Kanunun (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004) 16. maddesinde ise şu ifadeler yer verilmektedir:

“Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.”

Bunun dışında büyükşehir belediye encümeninin yetkilerinin Belediye Kanunu'nda yer alan encümenin yetkileri ile aynı olduğunu belirten Şengül, (2016: 140-141) çeşitli kanunlardan büyükşehir belediye encümeninin yetkileri ile ilgili aşağıdaki maddeleri sıralamıştır:

1. Dilencilik ile kazanılan paranın mülkiyetinin devlete geçirilmesini karara bağlamak.
2. Yıkım kararı almak.
3. Gecekonduların tasfiye ve yıkımı sonrasında bedel ödenmesine karar vermek.
4. Hallerde yerlerin tahsisi veya iptali konusunda karar almak.

5. Devlet memurluğundan çıkarılma teklifini Yüksek Disiplin Kurulu olarak karara bağlamak.
6. İmar para cezasına veya imar uygulamalarına dair karar almak.

1.1.3.4. Köyler

Yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler Cumhuriyet Dönemi'nde hızla devam etmiştir. 1924 yılında kabul edilen 442 sayılı Köy Kanunu hala geçerliliğini korumaktadır (Çiçek, 2014: 59). Kanuna göre “*nüfusu iki binden aşağı yurtlara (köy)*” denilmektedir (Köy Kanunu, 1924). 1920'li yıllara bakıldığında köyde yaşayan nüfusun %80 olduğu görülmektedir (Karatepe, 1988: 179). Son zamanlarda yapılan bir araştırmaya göre ise Türkiye nüfusunun yalnızca %7,7'si köylerde ikamet etmektedir (AA, 2017).

Köy gibi aynı zamanda sosyal kavramları yalnızca nüfus aralığı belirterek açıklamak yeterli olmayacaktır. Köyleri sayısal sınırlarla açıklayan tanımlamaların yanı sıra, nüfusun iş alanı ve sosyal hayatlarıyla açıklayan tanımlamalar da mevcuttur. Keleş, (1998: 93) köyleri genellikle tarım işleriyle uğraşan, ekonomik özellikleri birbirine benzeyen ve dağınık hanelerden oluşan bir topluluk olarak tanımlamaktadır. Köyler anayasa tarafından siyasî bir nitelikten arındırılmışlardır. Böylece köyün yönetiminde yer alacak kişilere siyasî partiler aday gösterememektedir. Köy yönetiminin görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Kanuna göre (Köy Kanunu, 1924) köyün zorunlu işlerinden birkaçını şöyledir:

1. Köydeki evlerin civarını ve sokakları düzenlemek ve temizlemek.
2. Köye çeşme, mescit, köy odası, yol yapmak ve su temin etmek.
3. Bataklıkları kurutmak.
4. Güvenlik açısından köylerde bulunan kuyuları belirli bir standarda getirmek.
5. Köyün belirli bölgelerine tuvalet ve gider inşa etmek.
6. Ahır ile evlerin birbirinden ayrılmasını sağlamak.

7. Sosyal yardım olarak yetimlerin vb. grupların tarımsal faaliyetlerine yardımcı olmak.
8. Köy halkı için çoban, korucu, danacı tutmak.

Köy yönetimlerinin yukarıda sayılanlar dışında birçok zorunlu görevi olduğu gibi isteğe bağlı görevleri de bulunmaktadır. Bu görevlerin bazıları ise aşağıdaki gibidir:

1. Yolları taş ile döşeyerek düzenlemek.
2. Hamam, pazar yeri ve çarşı gibi sosyal tesisler inşa etmek
3. Köye ağaç dikmek.
4. Köylü halkına meslek eğitimi vererek belirli alanlarda çırak yetiştirmek.
5. Köye, köylünün de yararlanabileceği hayvan satın almak.
6. Köye herkesin yararlanabileceği ortak tarım aracı satın almak (Köy Kanunu, 1924).

Köy yönetiminin isteğe bağlı olarak yapabileceği görevlere göz atıldığında, işlerin yardımlaşma ile ve organik bir bağ ile yapıldığı göze çarpmaktadır (Şengül, 2016: 151-152).

1.1.3.4.1. Muhtar

Köy kanununa göre köyün yönetimi muhtar, ihtiyar heyeti ve köy derneğinden oluşmaktadır. Köyün muhtarı aynı zamanda devlet memuru statüsündedir ve böylece adli konularda da memur statüsü göz önünde bulundurularak yargılanmaktadır. Köy halkı muhtarı 5 yıl ara ile seçmektedir. Muhtarın görevlerinden en önemlileri ise, kanunlarla kendisine verilen görevleri köy halkı adına yürütmek, köylünün doğum, ölüm, evlenme gibi durumlarını kayıt altına alıp merkeze iletmek, köy içerisinde aşı politikasını yürütmek, köyün düzenini ve güvenliğini sağlamak sayılabilecektir (Köy Kanunu, 1924). Muhtarın diğer görevlerine bakıldığında ise genellikle problem teşkil edebilecek durumlar halinde (bulaşıcı hastalık tespiti, köye yabancıların gelmesi, asker kaçakları vb.)

hükümete haber verme sorumluluğu göze çarpmaktadır. Bu durum Şengül'e (2016: 152) göre de köy muhtarını bir yerel yönetim temsilcisinden çok merkezî hükümetin en küçük yerleşim yeri olan köydeki temsilcisi konumuna getirmektedir.

1.1.3.4.2. İhtiyar Heyeti ve Köy Derneği

Köylerde ihtiyar heyeti ve köy derneğinin rolleri de yadsınamaz. Nitekim ihtiyar heyeti köyün muhtar gibi yürütme görevini üstlenirken aynı zamanda denetleme ve karar organı olarak da hareket etmektedir. Köy derneği ise alınan kararlarda oldukça etkili olmaktadır. Köy derneğinin kanunda belirtilen isteğe bağlı işleri ortak bir karar ile zorunlu hale getirebilme yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte nüfus yoğunluğunu takip ederek köyün belediyeye çevrilme talebinde bulunabilmesini sağlayarak, köyün başka köyler ile birleşmesinde de rol oynayabilmektedir (Özer ve Önen, 2017: 350).

İhtiyar heyetinin imam ve başöğretmen gibi doğal üyeleri hariç geri kalan üyelerinin seçimi, muhtar seçimleriyle birlikte 5 yıl ara ile yapılmaktadır. İhtiyar heyetinin görevleri arasında köylünün köyün ortak işleri için ödeyeceği miktara karar vermek, köyün işlerini görmek için mal satın alabilmek, köylünün çalışma günlerini ve sürelerini belirlemek gibi işler sayılabilecektir. Ancak ihtiyar heyeti üyelerinin deneyimsiz olması veya köy işlerini yürütmede yeterli bilgisinin olmaması gibi örneklerde, ihtiyar heyetinin karar alma mekanizmasının zayıfladığı görülmektedir. Böyle durumlarda köy işlerinde muhtar tek başına sahibi konuma gelebilmektedir. (Şengül, 2016: 155).

Köyden kente başlayan bu göç özellikle 1980'li yıllarda tetiklenmiştir. Bu duruma sebep olarak kentlerde yaşam şartlarının daha iyi olmasının yanı sıra iş imkânlarının daha fazla olması da gösterilebilecektir. Ancak 2014 tarihli ve 6360 sayılı kanunda yer alan karar doğrultusunda, büyükşehirlerde köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması köy sayılarını aniden düşürmüştü ve bunun sonucunda

büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki köylerde yaşayan nüfus kent nüfusuna dâhil olmuştur.

Köyler her ne kadar yerel yönetim birimleri olarak görülse de yerel yönetimlerin ortak özelliklerinden biri olan yerel personelden yoksundur. Nitekim köylerde bulunması zorunlu olan köy korucusuna bakıldığında, köyün içerisinde bulunan ilçenin kaymakamının göreve başlattığı görülmektedir. Köyde bulunan imam, öğretmen veya sağlık personeli de köyün yerel personeli olarak değil, merkezden atama ile gelen personel olarak görev yapmaktadır (Şengül, 2016: 157).

II. BÖLÜM: KENT POLİTİKALARINA YEREL KATILIM

Yerel katılım kent politikalarının vatandaş odaklı olarak doğru ve yerinde oluşturulması ve uygulanmasında önemli bir adımı ifade etmektedir. İlerleyen bölümde bu anlamda dünyada ve Türkiye’de kent politikalarına yerel katılım uygulamalarının ne noktada olduğu incelenecektir. Yerel katılıma dair belli başlı kuramlara da araştırma sorularının sonuçlarını yorumlayabilmek adına yer verilecektir.

2.1. GENEL OLARAK DÜNYA’DA VE TÜRKİYE’DE KENT POLİTİKALARINA YEREL KATILIM

Politikadan ve devletin sunduğu hizmetten doğrudan etkilenen, bu politikanın ve hizmetin öznesi olan halkın, yönetim sürecine aktif katılımı, yönetimin en önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir. Bu nedenle, halkın yönetime ne denli katılması ve yönetimde ne ölçüde rol alması gerektiği, uzun yıllardır üzerinde çalışılan bir konu olmuştur. Devlet yönetimine bakış açısının ülkeden ülkeye değişiyor olması, vatandaşın yönetim sürecine katılımına olan bakış açısını da değiştirmektedir. Katılımın yerel boyuta taşınması ise devletler için daha farklı anlamlar ifade edebiliyorken, vatandaşın genel anlamıyla yönetime katılabilmesi adına bir basamak oluşturmaktadır. Bu çerçevede, izleyen başlık altında, Dünya’da yerel katılım söylemlerinin ortaya çıkışı ve bugünkü konumu ile Türkiye’de yerel katılıma yüklenen anlam ve önemden bahsedilecektir.

2.1.1. Dünya Literatüründe Yerel Katılım

Yönetime halk katılımının amaçları ve boyutları geniş kapsamlı ve çeşitli olabilmektedir. Özellikle sosyal olarak dışlanan grupları katılımcı bir yaklaşımla yönetime dâhil etmek, sosyal uyumu arttırabilmek adına oldukça önemlidir. Bu nedenle hem hizmet sunumunun kalitesini arttırabilmek hem de daha iyi politikalar oluşturabilmek adına hizmet sunumunda katılımcılığa önem veren yaklaşımlar değer kazanmaktadır (Barnes, 1999: 61).

Literatüre bakıldığında yerel katılım ile ilgili söylemlerin zıt kutuplarını Joseph Schumpeter ve Jean-Jacques Rousseau'nun temsil ettiği görülmektedir. Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy* adlı kitabında yerel katılımın demokrasinin bir çıktısı olarak ele alınmasının gereksiz olduğu, hatta katılımın boyutunun yalnızca oy verme ile sınırlı tutulmasının gerekliliğini belirtmiştir. Buna karşıt bir görüş belirten Rousseau'nun 1762 tarihli *Du Contrat Social* adlı eserine göre ise her bireyin politika yapımı ve karar alma sürecine katılımı oldukça değerli ve önemlidir (Michels, 2006: 324). Alanda önemli bir düşünür olan Dahl'ın söylemlerine bakıldığında ise Schumpeter'ın görüşlerine daha yakın bir mesafede durduğu görülmektedir. Nitekim düşünür, seçimlerin demokrasiyi güçlendirmede önemli bir rol oynadığını ancak nüfusun yönetime yüksek oranda katılmasının ve özellikle düşük gelirli grupların fazlasıyla siyasallaşmasının, onları genellikle radikal ve otoriter düşünceye itmekte olduğunu belirtmiştir. Böylece ilgili grupların fazlasıyla siyasallaşması, demokrasinin temel normları hakkındaki fikir birliğini tehdit eder niteliğe ulaşabilmektedir (Dahl, 1985).

Çelik ve Usta (2010: 132) Bentham, Mill ve Tocqueville'nin katılıma dair fikirlerine değinerek, Bentham'ın katılımın gerçek anlamda sağlanabilmesi için yerel yönetimlerin geliştirilmesine vurgu yaptığını belirtmiştir. Araştırma doğrultusunda Mill'in katılımın sağlanabilmesinin öncelikle yerel düzeyde gerçekleşmesi gerekliliği söylemine vurgu yapılırken, Tocqueville'nin, Amerika'daki merkezîyetçilikten uzak ve yerel odaklı yapıyı örnek göstererek, yerel katılımın önemine vurgu yapmasına değinilmiştir. Bununla birlikte Mill'e göre demokrasinin öğrenilmesi yerel seviyede başlamaktadır. Böylece yerel katılımın sağladığı fayda üçe ayrılabilir. İlk olarak, yerel katılımın eğitici bir işlevi vardır. Böylece vatandaşın kişisel gelişimine de katkıda bulunarak, kişileri yerel halk statüsünden çıkararak kamu odaklı vatandaş statüsüne getirmektedir. Yerel katılımın bir diğer faydası da hükümeti iyileştirmesidir. Katılım sonucunda kurallar herkes için geçerliliğini sağlamaktadır. Son olarak ise yerel katılım, bütünleyici bir fayda sağlamaktadır. Vatandaş yönetime ve politika yapımı sürecine katıldıkça içinde bulunduğu topluluğa olan aidiyeti artmaktadır (Michels, 2006: 326).

Özellikle Avrupa devletleri II. Dünya Savaşı'nın etkilerini sert bir şekilde yaşamış ve bu doğrultuda çeşitli politikalar geliştirmek zorunda kalmışlardır. Bu örneklerden biri olarak ise 1990'lı yıllardaki Almanya gösterilebilecektir. Hızlı bir sanayileşme sürecinden geçen Almanya, 1989 senesinde Berlin Duvarı'nın yıkılması ile siyasî ve sosyal olarak da karmaşık ve zorlu bir sürece girmiştir. Bu doğrultuda Almanya'da, Doğu ve Batı blokları arasındaki sosyal eşitsizliği gidermek amacıyla, sosyal şehir programı uygulanmış ve STK'lar desteklenerek, yerel halkın ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenilmiştir (Uysal, 2016: 43-44). Berlin'de uygulanan ve 1999 senesinden itibaren devam eden Sosyal Şehir Programı'na (The Social City Programme, 2020) göre projenin hedefleri, eğitime erişimde fırsat eşitliği ve iyileştirme, yerel iş birliği kapasitesini geliştirme, gönüllü katılımı arttırma, sosyal altyapıyı güçlendirme ve kamusal alanı geliştirme olarak belirlenmiştir.

Yerel boyutta halkın aktif katılımın sağlanmasının önceliklerinden biri olarak da çocukların ve gençlerin ülke içerisindeki sosyal farklılıklarını bir kader olarak görmektense, vatandaşların çabası ile aşılabilecek bir sorun olarak görmekten geçmektedir (De Rabello, 2001: 81). Brezilya'da devlet kurumu olmayan üç organizasyonda yer alan çocuk ve gençler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, katılımcılar sosyal eşitsizliğin gelir farklılığından, eğitim seviyesindeki değişimden ve farklı hayat tarzlarından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Çocukların ve gençlerin fikirlerinin alınmasının politika yapıcılarının isteklerine bağlı olduğu belirtilen çalışmada, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan sosyal katılım uygulamasının her çocuğun ve gencin hakkı oluşuna dair vurgu da yapılmaktadır (De Rabello, 2001: 86-87).

Yerel katılımın günün koşullarında kolaylıkla uygulanabilmesi için önemli girdilerden birinin de gelişmiş bir bilgi teknolojisinin ülke genelinde uygulanabiliyor olmasıdır. Bilgi teknolojilerinin, ülke genelindeki en önemli katılım araçlarından biri olan seçimlerde halk tarafından kullanılması beraberinde e-seçim örneklerini getirmektedir. E-seçimi ilk kez 2005 yılında yerel seçimlerinde kullanan Estonya, devamında bu uygulamayı 2007 yılındaki parlamento seçimlerinde de

uygulamaya geçirmiştir (Russ, 2011: 284). Aynı zamanda Estonya vatandaşlarının yerel yönetimlerin verdiği hizmetler de dâhil olmak üzere birçok hizmete internet aracılığı ile ulaştığı bilinmektedir. Aynı zamanda çeşitli uygulamalar aracılığı ile hükümet ve yerel yönetimlere geri bildirimde bulunan Estonya vatandaşlarının, geri dönüşlerinin %10'unun ülke yönetimince uygulamaya koyulduğu da görülmüştür (Russ, 2011: 284-285).

Hollanda örneğine bakıldığında ise interaktif bir politika yapım süreci yürütüldüğü görülmektedir. Böylece hem yerel boyutta hem de ülke seviyesinde karara katılım sağlanmasından ziyade kararın da oluşuma katkı sağlamak amacıyla, halk ve sosyal gruplarla paylaşım yapılmaktadır. Bununla birlikte Hollanda'da da internetin aktif olarak katılım sürecinde rol oynadığı görülmektedir. Böylece forumlar oluşturulup halktan sorunlara çözüm üreterek, politika yapımı sürecine katılmaları beklenmektedir (Michels, 2006: 331).

Dünya literatürüne bakıldığında yerel katılıma dair kuramsal tartışmaların yanı sıra ülkelere göre uygulama örneklerinin yer aldığı çalışmaların da alan yazınında fazlasıyla bulunması göze çarpmıştır. Yerel katılımın artmasının olası siyasal problemleri beraberinde getirebileceğine dair fikirlerin yanı sıra genel düşüncenin yerel katılımın demokrasinin hayata geçmesinde anahtar rol üstlendiği şeklinde olduğu görülmektedir.

2.1.2. Türkçe Literatürde Yerel Katılım

Türkiye'nin yönetim yapısı merkezî yönetim ve yerel yönetimler olmak üzere ikili bir yapıyı izlemektedir. Demokrasinin ve hükümetin meşruiyetinin sağlanmasının önemli girdilerinden biri olan katılım kavramı ise, merkezî seviyede seçimler üzerinden gerçekleşirken, yerel boyutta daha çeşitli olgularla yönetim hayatında yer edinmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 248). Katılımın en belirgin yollarından biri olan oy kullanmanın, günün getirilerine ayak uyduramama sorunu, halkın yönetim sürecine daha fazla dâhil olmasına sebebiyet vermiştir.

Yönetime katılım ve yönetimde açıklık taleplerinin artmasını Doğan, (2013: 175) eğitimin ve vatandaşın kültür düzeyinin artması ile demokrasi talebindeki değişen tutumlara bağlamaktadır. Nitekim, temel hakların dokunulmazlığı ve üstünlüğü söylemlerinin gün geçtikçe artması, yönetimleri baskıcı yapıdan çıkarmakta ve demokratikleşmeye evirmektedir. Bununla birlikte kültür seviyesi artan ve bilinçlenen vatandaşlar, yönetimin sunduğu hizmetleri inceleyebilmekte ve fikirlerini bildirme ihtiyacı hissetmektedir. Küreselleşen dünyada katılıma dair söylem ve örneklerin artması, kişilerin aynı süreci hizmet sunumunda yer alan kurumlardan talep etmesine neden olmaktadır.

Beklentileri artan vatandaşın memnuniyetini sağlayabilmek adına özellikle hizmet sunumunda kendine en yakın birim olan belediyelerin halkla ilişkiler olgusuna önem vermesi, katılımın sağlanması açısından önemli basamaklardan birini oluşturmaktadır. Nitekim yerel halkın güvenini kazanmak ve halkın desteğini sürekli sağlayabilmek, halkla ilişkilerin geliştirilmesi ile mümkün olabilmektedir (Sezgin, 2011: 96). Halka ilişkilerin en önemli aşaması olan halkı bilgilendirme sürecinin sağlıklı yürütülememesi, kurum ile vatandaş arasındaki bağı yıpratmaktadır. Olası problemlere örnek olarak halkın resmi süreçlerle ilgili belgeleri ve bilgileri takip etme alışkanlığının olmaması, bilgiye kolay ulaşımın sağlanamaması, halkın bilgi akışını sağlayan enformasyon kanalları ile iletişiminin olmaması ve bilgi ve belgelerde yer alan resmi ve terimlere dayalı dilin halk tarafından anlaşılabilirlik olarak takip etmesini zorlaştırması gösterilebilecektir (Doğan, 2013: 178-179).

Çukurçayır, (2000) yurttaş olmanın ölçütü olan katılımın araçlarını çeşitli kategorilere ayırmıştır. Bunlardan ilki planlama çemberi olarak tanımlanmaktadır. Bu yönetime göre, vatandaşlar belirli zaman dilimlerinde, belirlenen sorunun çözümü amacıyla çeşitli uzmanlarla bir araya gelerek, çalışma grupları oluşturmaktadır. Bu yöntem sayesinde hem vatandaş planlama, karar alma ve sorunlar üzerine tartışma gibi süreçlere aktif katılım sağlamış olacak hem de kararların uygulanan bölgedeki başarı olanağını arttıracaktır. Ancak bu uygulamada katılımcıların sayısı sınırlandırılmıştır. Neden olarak ise çok fazla

katılımcının olmasının karar almayı zorlaştırarak probleme yönelik çözüm önerilerinin amacından sapmasına neden olabileceği ihtimali olarak gösterilmektedir.

Bir diğer katılım aracı olarak gösterilen kamuoyu yoklamaları, amacı yerel halka hizmet sunmak olan yerel yönetimlerin, sunacakları hizmetleri ve hizmetler hakkındaki düşünceleri halka sorarak, daha yerinde politikalar yapmasına yarayan mekanizmalar olarak tanımlanmaktadır. Bu kamuoyu yoklamaları genel olarak, belediyenin bıraktığı izlenim, verilen hizmetten memnun olma düzeyi, beklentiler ve verilmesi gerekli görülen hizmetler hakkında öneriler gibi konular arasında yoğunlaşabilmektedir (Yalçındağ, 1996'dan akt. Çukurçayır, 2000). Yerel katılım araçlarından biri olan gelecek atölyeleri, özellikle geçlerin problemleri ve planlamaya dair sorunlara odaklanmaktadır. Bu kapsamda eleştiri, kurgu ve uygulama aşamalarından oluşan gelecek atölyelerinin, iyi bir grup başkanına ve atölyeye katılanlar arasında uyum sağlayacak çalışanlara ihtiyacı olduğu da belirtilmiştir (Çukurçayır, 2000). İnternetin kullanımı ile sınırların ortadan kalkması ve vatandaş ile devlet arasında bir köprü vazifesi görmesi beklenmiştir. Böylece devletler vatandaşa daha kaliteli hizmeti elektronik yolla sunabilecek, vatandaş işe geri dönüşlerini masa başından yapabilecektir. Katılımın ön koşulu olan bilgilendirme aşamasının internet yolu ile halledilmesi, (Çukurçayır, 2000) devamında doğrudan demokrasinin oluşumuna katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişim ve dönüşümler, belirli kavramların tanımını değiştirdiği gibi, belirli uygulamaların da işleme sürecini dönüştürebilmektedir. Dönüşümün siyasete yansımaları e-demokrasi, ekonomik hayata yansımaları e-ticaret, devletin uygulamalarına yansımaları ise e-devlet şeklinde gerçekleşmiştir (Yıldız, 2002: 77). Devletin hizmet sunumunun dijitalleştiği bir uygulama olan e-devlete dair yapılan çalışmalarda genellikle çıktı odaklı bir tutum izlendiği görülmektedir. Yıldız ve Polat, (2012: 628) bu tutumun yanı sıra, e-devlet uygulamasını oluşturan girdiler, kullanılan insan kaynağı, katılımcı mekanizmalar, uygulamanın başında yer alan atanmış veya seçilmiş

kişilerin uygulamaya dair görüş ve önerileri gibi konulara da değinilmesinin faydalı olacağını belirtmiştir.

Yerel demokrasinin sağlanabilmesinin ön koşulu olarak görülen yerel katılım, bilgilendirme ve politika yapımına vatandaş katılımını içerdiği gibi, kamunun eylemlerini vatandaşın denetleme yetkisini de beraberinde getirmelidir. Bunların yanında yerel katılımın ve yerel demokrasinin sağlanabilmesi için gerekli bir başka ön koşul ise vatandaş tarafından seçilen ve vatandaşa karşı sorumlu olan yerel temsilcilerin varlığıdır (Kalabalık, 2005: 148). Halkın katılımının seçimler ile sınırlandırılmak yerine süreklilik arz etmesi, yerel yönetimleri de seçmenlerine karşı daha bilinci ve sorumluluk sahibi kılacaktır. Böylece yerel halk, kendini ilgilendiren problemler hakkında sonucun değil, sürecin de bir parçası haline gelebilecektir (Pustu, 2005: 129). Halkın doğru ve sağlıklı bilgi alabilmesi adına yönetim ile vatandaş arasında doğru bir iletişim ağı kurulması ve sürekli bilgi aktarımı da denetimi güçlendireceği gibi demokrasiyi de geliştirmektedir.

2.1.3. Yerel Katılımla İlgili Bazı Kuramlar

Yerel katılımıla ilgili kuramlar incelenecek olduğunda bunların başında Arnstein'in 1969 yılında oluşturduğu "Katılım Merdiveni" kuramı gelmektedir. Bu kurama göre Arnstein, 8 basamaklı bir yapı oluşturarak vatandaş katılımını kategorilere ayırmıştır.

Tablo 1. Arnstein'in Katılım Merdiveni

8	Halk Denetimi	Güçlü Vatandaş
7	Güç Devretme	
6	Ortaklık	
5	Teskin	Sembolik Katılım
4	Danışma	
3	Bilgilendirme	
2	Terapi	Katılım Yok
1	Manipülasyon	

Kaynak: Arnstein, 1969: 217.

Arnstein (1969: 217), oluşturduğu basamaklı yapıda en alt seviyeye manipülasyon ve terapi kavramlarını ekleyerek bu seviyede herhangi bir vatandaş katılımından söz edilemeyeceğini, politika yapıcıların amacının yalnızca halkı eğitmek ve iyileştirmek olduğunu belirtmiştir. Katılımın yalnızca 3. ve 4. basamakta olduğu gibi bilgilendirme ve danışma ile sınırlı kalması ise, katılım sonucunda bir değişiklik olabilme ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Teskin etme basamağında ise vatandaşı sakinleştirme ve çıkıntı davranışları yatıştırma davranışı gözlemlenmektedir. Ortaklık davranışı beraberinde gücü elinde bulunduranlar ile güç paylaşımı yapmayı beraberinde getirirken, katılımda en önemli seviye olan güç devretme ve halk denetimi, yine de halka tam anlamıyla gücü elinde bulundurma hakkı vermemektedir (Arnstein, 1969: 217).

Bishop ve Davis (2002: 16), Arnstein'in katılım merdiveninde yer alan bazı bölümleri eleştiriye tabi tutmuştur. Yazarlara göre, gücü transfer etmeyen her türlü işlem, halkın fikrini manipüle etmek ile eş anlama gelmektedir. Doğrudan demokrasi kurallarına uyulmadığı sürece, katılıma yönelik yapılacak her türlü çalışma nihayetinde anlamsız kalacaktır. Böylece Arnstein'in çalışması kışkırtıcı olarak değerlendirilmiştir. Arnstein'in çalışmasına Cornwall (2008: 24) tarafından da çeşitli eleştiriler gelmiştir. Yazara göre, Arnstein ideal katılım tipini basamağın

en üst sırasında belirtmiştir ancak bu basamaklar oluşturulurken gücün ne tür bir güç olduğu, halk katılımının ve kontrolünün limitlerinin neler olduğu, nelerin kontrol edileceği ve hangi vatandaşların kontrol etmesi gerekliliği gibi sorulara cevap verilmediği için çalışma eksik kalmıştır.

Halk katılımı konusunda çalışan önemli bir kurum olan International Association for Public Participation (IAPP), kamu katılımı ile ilgili önemli bir spektrum hazırlamıştır. Bu spektrumun hazırlanmasındaki amaçlar arasında ise, vatandaşların hangi yollarla katılım sağlayabileceğini belirlemek, katılımı belirli bir bağlam kapsamında ayrıntılı olarak incelemek ve hangi koşulda nasıl bir katılımın sağlanabileceğine dair projeksiyon sağlamak gibi konular gösterilebilecektir (IAP2, 2018). Artan bir katılım düzeyini ifade eden yelpaze Tablo 2.'de ele alınmıştır. Bu kapsamda vatandaşların katılım düzeyi bilgilendirme aşamasından ele alınarak en üst aşama olan karar verici konumuna gelme aşamasına kadar sıralanmıştır.

Tablo 2. Kamusal Katılım Yelpazesi (IAP2)

	Bilgi Verme	Danışma	Dâhil Etme	İş Birliği Yapma	Yetki Verme
Halk Katılımı Amaçları	Problemi anlamak, analiz etmek ve fırsatları belirtmek adına halka doğru ve anlaşılır bilgi vermek.	Alınan kararlar, muhtemel alternatifler veya analizler hakkında halktan geri dönüş almak.	Karar alma sürecinde halkın endişelerini ve isteklerini gözeterek, halkla beraber çalışmak.	Sorunun belirlenmesi veya alternatiflerin oluşturulması aşamasında doğrudan halk ile iş birliği yapmak.	Sonuç olarak alınan kararı halka bırakmak.
Halka Verilen Vaatler	Biz size bilgi vereceğiz.	Endişeleriniz ve istekleriniz konusunda sizi dinleyerek, alınan kararda halkın etkisi konusunda size geri bildirim vereceğiz.	Geliştirilen alternatifte, kaygılarınıza ve isteklerinize önem vererek, sizinle birlikte çalışacağız.	Alınan kararda mümkün olduğunca fazla önerilerinizden yararlanarak sizin kararınızı uygulayacağız.	Kararınızı uygulamaya koyacağız.

Kaynak: IAP2, 2018.

https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/Spectrum_8.5x11_Print.pdf.

Katılım hakkında önemli kuramlardan birisi de White'ın 1996 yılında oluşturduğu Katılım Tipolojisi'dir. White (1996: 6) katılımı sağlayabilmenin beraberinde gücü paylaşmayı getirmediğini, ortaklık yapmanın dışlamaktan daha iyi bir kontrol aracı olduğunu belirtmektedir. Katılım kelimesinin insanlarda direkt olarak olumlu bir izlenim uyandırdığını ancak bunun ayrıntılı bir incelenmesinin yapılmadığını belirten White'ın katılıma dair oluşturduğu tipoloji, uyarlanarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. White'ın Katılım Tipolojisi

Katılımın Türü	Yukarıdan Aşağı	Aşağıdan Yukarı	Katılımın Amacı
Nominal	Meşrulaştırma	Kapsama	Sözde Katılım
Araçsal	Etkinlik	Maliyet	Aracılık Etme
Temsil Eden	Sürdürülebilirlik	Baskı	Söz Hakkı Edinme
Dönüştüren	Güçlendirme	Güçlendirme	Sonuca Ulaşma

Kaynak: White, 1996: 7.

White, (1996: 7) katılımcıların kim olduğu ve katılımın seviyesinin yanı sıra, dezavantajlı bir kişinin yönetime katılmasının kesinlikle söylendiklerinin dinlendiği garantisini vermeyeceğini veya kendi ile aynı durumda olan kişileri iyi bir şekilde temsil edebildiğinin göstergesinin orada olması ile yeterli olmadığını belirtmiştir.

White'ın oluşturduğu tipolojide, ilk sütunda katılımın düzeyi belirtilmiş ve yukarıdan aşağıya doğru daha etkili ve baskın bir yapı inşa edilmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru yapılan düzenlemelerde ise devletin katılımın sağlanmasındaki çıkarlarına değinilmiştir. Aşağıdan yukarıya doğru yapılan sıralamada ise amaç

halkın katılım türleri ile belirlenen seviyelerde çıkarlarının ne olduğunu belirtmektir. Son sütunda ise katılımın amaçları türleriyle doğrusal olarak sıralanmıştır.

Cornwall (2008a: 271), White'ın tipolojisini daha az basamak kullanarak, katılımcıların bu süreci nasıl ve ne amaçla kullandıklarına değinmesinin oldukça faydalı olduğunu savunmaktadır. Yazar aynı zamanda göstermelik katılıma örnek olarak belirli bir kliğinin rengini hastalara sorarak belirlemenin tam anlamıyla bir katılım sağlamayacağını, herhangi bir yapıcı ilişkinin göstermelik katılım alanlarında yer bulamadığını da belirtmiştir. Bu nedenle katılım süreci de bağlama ve içeriğe bağlı olarak değişebilmektedir.

2.2. TÜRKİYE'DE KENT POLİTİKALARINA MEVZUAT TEMELİNDE YEREL KATILIM MEKANİZMALARI

Türkiye'de kent politikalarına katılım çeşitli yollarla gerçekleşebilmektedir. Kanunda vatandaş katılımını sağlamak adına çeşitli oluşumlara ve süreçlere yer verildiği görülmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki bölümlerde Türkiye'de yer alan yerel katılım uygulamaları belediye mevzuatı temelinde ve diğer mevzuatlar temelinde ele alınarak açıklanmıştır.

2.2.1. Belediye Kanunu Temelinde Yerel Katılım Mekanizmaları

Aşağıda belediye kanunu temelinde yerel katılımı sağlama yönelik oluşturulmuş sekiz uygulamaya yer verilmiştir.

2.2.1.1. Mahalle ve Mahalle Muhtarlıkları

Mahalle yönetimi, Osmanlı döneminden itibaren Türk yönetim sisteminde yerini almış önemli bir birim olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda kent içerisinde belirli sınırlarla belirlenen ve en küçük yerleşim birimi olarak adlandırılan mahalleye, genel itibari ile komşuluk ilişkileri hâkimdir. Mahallelerin ortaya çıkış nedeni olan halkın sosyal ve idarî ihtiyaçları gösterilebilecektir. (Güneş, 2009: 114-115).

Osmanlı döneminde mahalle yönetimini elinde bulunduran imam, 1800'lü yıllardan itibaren yerini muhtarlık kurumuna bırakmıştır.

Yerel demokrasinin ve yerel katılımın çekirdeğini oluşturan mahalleler hizmet sunumunda ve katılımında ilk seviyeyi oluşturmaktadır. Mahalle muhtarı ise, genel olarak parti tercihlerine göre seçilen belediye başkanlarının yanı sıra, vatandaşın kişisel ve birebir ilişki yürütüp tanıyabileceği kişiler arasından seçilmektedir. Böylece vatandaş ile diyalogu daha güçlü olan muhtarlar, yerel katılım sürecinde birleştirici bir rol oynayabilmektedir (Çılgın ve Yirmibeşoğlu, 2019: 111). Halk katılımı, çoğulculuk, aidiyet oluşturma ve temsil edilme gibi demokrasinin yapı taşlarının en küçük seviyede uygulanabildiği mahalle (Erdagöz, 2012: 92), yönetilenler ile yönetenlerin arasında ilk basamak olan muhtarlar aracılığı ile de yönetimde önemli bir fonksiyon üstlenmektedir.

Türkiye'de "Mahalleler Birliği" adı altında 4 büyükşehrin çeşitli ilçelerinde yer alan mahalleler birleşmiş ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek yönetimde söz sahibi olmaya çalışan vatandaşları bir araya getirmiştir (Mahalleler Birliği, 2020). Bu organizasyonun internet sitesinde yer alan etkinliklerine göz atıldığında ise, merkezî hükümetin kararlarının istişaresinden, mahallî nitelikteki ihtiyaçlara yönelik toplantılara dair birçok alanda katılımcı ve paylaşımcı bir tutum izlendiği, çeşitli etkinlikler sayesinde de vatandaş politikaya yapımı ve karar alımı sürecine dâhil ettiği görülmektedir.

2.2.1.2. Hemşehri Hukuku

Hemşehri hukuku 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yerini almış, önemli bir vatandaş katılım mekanizmasını temsil etmektedir. Kanunun 13 maddesinin ilk iki paragrafında ise aşağıdaki ifade yer almaktadır:

"Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması

zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.” (Belediye Kanunu, 2005).

Böylece kanun, öncelikle belediyenin sorumlu olduğu vatandaşları belirleyerek, vatandaşların belediyenin sunduğu hizmetlere katılma ve bilgi edinme hakkını güvenceye almıştır. Aynı zamanda kanun yalnızca vatandaş katılımını öngörmemiş, bununla birlikte üniversite, STK ve meslek odaları gibi diğer aktörlerin de yönetim sürecinin bir paydaşı olmasını hedeflemiştir. Hemşehrilik bağının güçlendirilmesi, vatandaşın bulunduğu ortama olan aidiyetini arttırdığı gibi birbirleri aralarındaki dayanışmayı da geliştirmeye katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda vatandaşların siyasî hayattaki kararlarını da hemşehrilik bağı etrafında şekillendirmeleri, partilerin seçim politikalarına dahi yansımıştır (Erdoğan, 2019: 299).

2.2.1.3. Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda, belediyelere, yetki bölgesinde ikamet eden vatandaşların sunulan hizmetten memnuniyetlerini öğrenebilmek adına kamuoyu yoklaması yapma hakkı tanınmıştır. Halkın yönetime katılımında ilk aşamalardan biri olan bilgilendirme ve geri dönüş alma, kanunda güvence altına alınmıştır. Buna karşın, belediyenin yapılan kamuoyu yoklaması sonucunda varılan sonucu halka duyurması veya olumsuz geri dönüşler aldığı takdirde izlenmesi gereken protokollere dair bir yönerge bulunmamaktadır. Bu durum yapılan kamuoyu yoklamasının sonuçlarının havada kalmasına ve tam anlamıyla bir politikaya dönüşmemesine neden olabilecektir.

2.2.1.4. Belediye Meclisi Toplantıları

Vatandaşın yönetime katılımı belediye mevzuatının çeşitli maddelerinde çeşitli yollarla düzenlenmiştir. Bunlardan biri de vatandaşın, yerel yönetimlerin önemli

organlarından biri olan belediye meclislerinin toplantılarına katılabilme hakkıdır. Meclis toplantılarının, katılanların salt çoğunluğu ile halka kapalı yapılmasına karar verilmedikçe, vatandaşa açık olduğu ve toplantının yerinin halka açıklanacağı belediye kanununda belirtilmiştir. Meclis gündeminin önceden halka duyurulması da kanunda yer alan ve katılımcılığı arttıran maddelerden biridir (Belediye Kanunu, 2005).

Belediye meclisi, belediyenin karar organı olarak hareket etmektedir. Bu kapsamda alınan kararların ve görüşmelerin kural olarak halka açık olması, vatandaşı karar alma sürecine dâhil etmese de vatandaşa gözlemci niteliği kazandırmaktadır. Erdoğan (2019: 300) ise toplantıların halka açık yapılmasının, halkın muhtemel yanlış bilgilerini yok edeceğini ve kişinin meclis üyelerine yöneltebileceği muhtemel soruların karar alma sürecini de etkileyebileceğini belirtmiştir.

2.2.1.5. İhtisas Komisyonları

İhtisas komisyonları, gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun gerekse 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun belirli maddelerinde düzenlenmiştir. Nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerde plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun kurulması zorunlu tutulmuştur. (Belediye Kanunu, 2005). Bunun dışında ihtisas komisyonlarına, üniversiteler, alanında uzman kişiler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, kurum temsilcileri, muhtarlar ve ilde yer alan kamu kurumlarındaki yöneticiler katılabilmekte ve görüşlerini komisyonla paylaşabilmektedir. Ancak komisyon üyeleri dışındakilerin oy kullanma hakkı bulunmamaktadır (Poyraz, 2017: 143). Komisyonda alınan kararların çeşitli yollarla halka duyurulması ise kanun ile güvence altına alınmıştır.

2.2.1.6. Stratejik Plan

Stratejik plan, kamu yönetimindeki dönüşümün ve yeniden yapılanma sürecinin bir çıktısı olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda kurumlar, hedefe yönelik politikalar üretebilmek, hizmetleri daha planlı şekilde sunabilmek ve politikalar ile

hizmet sunumu arasında koordinasyonu sağlayabilmek adına stratejik plan yapmaya başlamışlardır. Stratejik plan yapmanın kamu kurumları için zorunlu hale gelmesi 2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile gerçekleşirken, belediyelerde uygulanması 5393 sayılı Belediye Kanunu ile gerçekleşmiştir (Songür, 2008: 63-64). 2005 tarihli Belediye Kanunu'nun 41. maddesinde ise stratejik planlamaya dair aşağıdaki ifade yer almaktadır:

“Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.”

Vatandaşların stratejik planlama sürecine aktif katılım sağlanması, yerel yönetimlerin meşruiyetini de arttırabilmektedir. Bu nedenle şehrin problemlerine ve çözüm önerilerine yer verilen stratejik planlarda halk katılımının sağlanabiliyor olması vatandaşları da çözümün paydaşı haline getirmektedir (Erdoğan, 2019: 300). Songür'ün (2008) belediyelerin stratejik planlama süreçlerine dair yaptığı bir araştırmada ise, ele alınan belediyelerin yaklaşık %30'unda planlara katılımın nasıl sağlandığına dair bir verinin bulunmadığı belirtilmiştir. Araştırmaya katılanların %60'a yakını ise halkın katkılarının planlara yansıdığını belirtmiştir. Ancak çalışmanın sonucunda belediyelerdeki stratejik plan uygulamalarının gönüllülük, katılımcılık, planı sahiplenerek çalışma ve liderlik gibi konularda eksik kaldığına vurgu yapılmıştır.

2.2.1.7. Kent Konseyi

Kent konseyi uygulamasının kanun ile kesinleşmesi sürecinden önce, Birleşmiş Milletler Yerel Gündem 21 uygulamasının bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Yerel Gündem 21, sıklıkla yönetimde merkezî aktörlerin yanı sıra yerel yönetimlerin, vatandaşın, sivil toplum kuruluşlarının vb. aktörlerin de yer alması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Gündemin çeşitli projeler kapsamında uygulanmaya başlaması ile Türkiye'de kent konseyi uygulaması hayata geçmiştir (Bozkurt, 2014: 234).

Kent konseylerinin başlangıç olarak 14 ilde Yerel Gündem 21 olarak kurulmasının ardından yasal dayanağını 5393 sayılı Belediye Kanunu "Kent Konseyi" adı altında oluşturduğu görülmektedir. (Özdemir, 2011: 38). Kent konseyi ile sağlanmaya çalışılan süreçleri Bozkurt, (2014: 235) aktif katılım sağlama, çözüm önerilerine ortak olma, kentine sahip çıkarak hemşehri olma bilincini geliştirme olarak tanımlamıştır. Kanununun 76. maddesi kent konseylerinin amacını aşağıdaki gibi açıklamaktadır (Belediye Kanunu, 2005):

"Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar."

Kent konseyinin amacını, kuruluşunu, toplanmasını, çalışma ilkelerini vb. süreçleri belirleyen Kent Konseyi Yönetmeliği (2006), belediye olan yerlerde kent konseylerinin de kurulmasını zorunlu tutmuştur. Belediye başkanının başkanlık ettiği ilk kent konseylerinde divan kurulu üyelerinin seçiminin ardından, kent konseyi başkanı ve kent konseyi yürütme kurulu seçilmektedir. Belirlenen konular kapsamında çalışma grupları oluşturabilen kent konseylerinin görevleri arasında, vatandaş katılımını yaygınlaştırmak, yönetim anlayışını çok aktörlü bir yapıya dönüştürmek, kentin tarihi ve doğal kimliğini koruyarak sahip çıkmak, sivil toplum bilincini geliştirmek, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri kapsamında kentin gelişime yardımcı olmak gibi hususlar sayılabilecektir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006).

Literatürde kent konseyinin problemleri ve düzeltilmesi gereken yönlerine dair de söylemler bulunmaktadır. Şahin, (2016) kent konseylerinin ölçek ve temsil sorununa değinmiştir. Yazara göre kent konseylerinin ölçeği ve etki alanı tam anlamıyla belirlenmemiştir. Bununla birlikte, kent konseyinin tam anlamıyla kimleri temsil ettiği, hangi bütçeyi yönettiği ve kimlerce fonlandığının belirsizliğine

de vurgu yapılmıştır. Kent konseyinin aktörlerinin bir bölümünün belediye başkanı, merkezî yönetim aktörleri ve bu aktörlerin seçtiği kişilerden oluşması ve görece isteksiz katılımı bulunan sivil halkın da süreci yönetmeyi anlamsız bulması, kent konseyinin işlemlerini sekteye uğratan nedenlerden biri olabilmektedir (Bozkurt, 2014: 237). Çetinkaya ve Korlu (2012: 115) kent konseylerinin yaptıkları faaliyetleri değerlendirdikleri çalışmada, konseyin yardımlaşma ve katılım sağlayarak hemşehrlik duygusunu geliştirebilmede aktif olduğuna ancak çevresel problemlere duyarlılık, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik faaliyetler ve şehrin haklarını korumaya dair çalışmalara daha az katılım sağlandığına vurgu yapmıştır. Kent konseylerinin kuruluş amaçlarından biri olan hesap sorma ve faaliyetleri konusunda hesap verebilme, şeffaflık gibi ilkeler konusunda ise faaliyette bulunmaması dikkat çeken bir ayrıntı olmuştur.

Mevzuat temelinde zorlama ile oluşturuldu belirtilen kent konseylerinin, belediye meclisi yapılanmasına benzeyen süreçleri, siyasal çıkarları gözeterek hareket etmesi ve kendi kendine denetim mekanizmasından yoksun oluşu da yönlendirilen eleştiriler arasındadır (Şahin, 2016). Kent konseyine katılanların genellikle fikirlerinin o anda hayata geçmesini talep etmesi, önerilen süreç hayata geçmediği takdirde öneri sahiplerinin kent konseylerine karşı olumsuz tutuma bürünmesine de neden olabilmektedir. Bozkurt (2014: 327) bu noktada, Türkiye'deki kent konseylerinin henüz Avrupa'da olduğu kadar olgunluğa ulaşmamış olduğuna ve kent konseylerinin uygulamaya geçme nedeninin kamuoyu oluşturarak halkın aktif katılımını sağlamak olduğunun vatandaşlara doğru şekilde aktarılması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

2.2.1.8. Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım

Kişinin herhangi bir zorunluluk hissetmeden veya görev gereği olmaksızın, diğer kişilere yardım etmesi ve toplumsal hayatta görev alması gönüllülük olarak tanımlanabilecektir (Önder, 2013: 317). Yerel katılım sürecinde ise gönüllülük esasına dayalı daha fazla uygulama görülmekte ve hizmet sunumunda önemli bir birleşen olarak karşılaşılmaktadır.

Belediye Kanunu'nun (2005) 77. maddesi belediye hizmetlerine gönüllü katılımı düzenlemektedir. İlgili kanun aşağıda belirtilmiştir:

“Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

Çukurçayır, (2000) gönüllülük esasına dayalı faaliyetlerin, devletlerin politikalarını sürdürebilmelerinde önemli bir yeri olduğuna değinerek, gönüllü faaliyetleri demokrasinin güçlenmesinde önemli bir araç olarak betimlemiştir. Türkiye’de gönüllülük esasına dayalı faaliyetlerin yürütülmesinin çoğu noktada eksik kalması ise Charities Aid Foundation’ın (CAF) yaptığı araştırma sonucunda yer almıştır. CAF (2018) tarafından yapılan dünya üzerindeki 144 ülkenin hayırseverlik düzeylerinin sıralandığı tabloda Türkiye 131. sırada yer almıştır. Gönüllü faaliyetlerin artırılarak vatandaşın bu konularda bilinçlendirilmesi ve özellikle yerel katılımın gerçekleşebilmesi adına gönüllülüğün yaygınlaşması, yerel demokrasinin ve yardımlaşmanın da güçlenmesi için önem arz etmektedir.

2.2.2. Diğer Yerel Katılım Mekanizmaları

Bir önceki bölümde belediye kanunu temelinde katılımcı mekanizmalar ele alınmıştır. Bu bölümde ise yerel katılım uygulamalarının belediye kanunu dışında kalan mevzuatlarda hangi başlıklar altında ve hangi yöntemlerle ele alındığı açıklanmıştır.

2.2.2.1. Seçimler

Vatandaş katılımının en temel yapı taşlarından birini şüphesiz ki oy verme davranışı oluşturmaktadır. Oy verme davranışının sergilendiği siyasî seçim sürecini Türk, (2006: 76) kamuyla ilgili bir görevi yürütecek kişilerin veya

kurumların, çeşitli adaylar arasından belirli seçmenlerce seçilmesi olarak tanımlanmaktadır. En temel katılım yöntemi olan seçimler, demokratik ilkelerle yönetilen bir ülkenin hükümetinin meşrutiyet aracı olarak öne çıkmaktadır. Seçimler belirli sistemlere ve kategorilere ² ayrılmaktadır. 1934 yılında yapılan yasa değişikliği ile kadınlara da seçme ve seçilme hakkı verilerek, seçimlere katılma davranışı belirli koşulları sağlayan Türkiye'deki her vatandaş için geçerli kılınmıştır. Anayasa'nın (1982 Anayasası) 67 maddesinde seçme ve seçilme hakkı aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler. Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir. Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.”

Seçimler yoluyla halk hem merkezî yönetimin yapı taşlarından olan meclisi, hem de kendilerine en yakın birim olan yerel yönetim organlarını seçebilmektedir. Türkiye'de, belirli bir bölgede yerleşik bulunan kişilerin yine aynı bölgede görev yapabilmek adına temsilci seçtiği yerel seçimler 5 yılda bir yapılmaktadır. Yerel seçimler halk katılımını sağlamanın en önemli ve ilk aşaması olarak belirtilmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 251). Türkiye yerel yönetim seçimlerine katılım oranı 2019 yerel seçimlerinde %83,88 olarak belirlenmiştir. (Vikipedi, 2020). Oy kullanma oranının artması ise vatandaşın bilinçlenmesi, daha iyi ve daha kaliteli bir yaşam arayışı, hesap verebilirlik, sorumluluk bilincinin yüksek olması gibi etkenlerle açıklanabilecektir.

² Seçim sistemlerine dair daha ayrıntılı bir çalışma için bkz. Türk, H. S. (2006). Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih, Anayasa Yargısı, 23, 75-112.

2.2.2.2. Referandum

Referandum, Gözler'in (2017) tanımına göre, meclisin onayladığı bir yasa tasarısının halkın görüşüne sunulması durumudur. Referandum sonucunda seçmenler tasarımı kabul ederlerse, parlamento tarafından sunulan öneri kabul edilerek yasalaşmaktadır. Bununla birlikte yerel halkın ne düşündüğünü anlayabilmek ve yerel halkın düşüncelerini politika yapımı sürecine dâhil edebilmek adına yerel referandum uygulamaları gündemde yerini almıştır. Mahallî halkın verilen hizmetlere yönelik eğilimlerini de belirleyebilen yerel referandumlar, hemşerilik ve sorumluluk bilincini geliştirebilmektedir (Öner, 2001: 109).

Referanduma konu olabilecek alanlar arasında çeşitli imar çalışmaları, yerel halkı ilgilendirecek önemli kararlar veya mahallî sınırlar içerisinde yapılacak alt yapı çalışmaları yer alabilecektir (Erdoğan, 2019: 301). Avrupa Yerel Özerklik Şartı'nda da referandum vurgusu yapılmaktadır. Metne göre, yönetimin hizmet yürüttüğü bölge hakkında alınacak kararlar ya da yerel yönetim biriminin sınırlarının yeniden belirlenmesi gibi durumlarda yerel halkın onayı alınmalı ve böylece vatandaşların yaşadıkları beldeye olan aidiyetleri ve alınan kararlara katılım düzeyleri arttırılmalıdır (Öner, 2001: 110).

2.2.2.3. Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı

Vatandaşların beklentilerini ve ihtiyaçlarını yerel yönetimlere veya merkezî yönetime iletebilmesinin önemli araçlarından biri de dilekçe hakkıdır. Vatandaşın çıkarlarını savunmasına da olanak sağlayan dilekçe hakkının sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi adına, dilekçenin iletiildiği birimlerin gelen evrakları değerlendirmeye alıyor olması da gerekmektedir. Dilekçe kapsamında iletilen isteklerin değerlendirilerek hayata geçmesi ise yönetimin başarı sağlamasında kilit noktalardan biridir (Çukurçayır, 2000). 1982 sayılı Anayasa, dilekçe hakkını anayasal temelde düzenlemiştir. Kişinin haklarını arayabilmesine de yardımcı olan dilekçe hakkı, 1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkı Kanunu ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Bilgi edinme hakkı, modern dünyada vatandaşın yönetime katılımını sağlayabilmenin başlıca basamağı olan doğru enformasyon akışının önemli çıktılarında biridir. Kurumun elinde bulunan çeşitli bilgileri ve belgeleri talep edebilme olarak tanımlanabilecek bilgi edinme hakkı, 2004 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile yasallaşmıştır (Okur, 2014: 39). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda (2003) yer alan 4. madde ise aşağıdaki şekildedir:

“Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye’de ikamet eden yabancılar ile Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükleri saklıdır.”

Bununla birlikte bilgi istenilen kurumun yazılı veya elektronik olarak geri dönüş yapması da kanunda belirlenmiştir. Yerel yönetimlerin halka en yakın birimler olması ve görece yerel vatandaşın gündelik hizmetlerini sağlıyor olması, hizmet aksaması veya herhangi farklılaşan bir durumda vatandaşın daha hızlı tepki verebilmesine ve yerel yönetimlerin faaliyetlerinden haberdar olma isteğine neden olmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerin daha saydam, hesap verebilir ve yönetim esasları çerçevesinde hizmet sunabilmeleri adına bilgi edinme hakkını desteklemeleri, daha iyi bir yönetim için gerekli görülmektedir (Özüpek ve Aksoy, 2010: 60).

2.2.2.4. CİMER

Halkın bilgi edinme hakkını kullanabileceği diğer bir uygulama ise CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi) olarak belirlenmiştir. CİMER uygulaması, 2006 yılında BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi) adı altında uygulanan projenin, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesi ile CİMER adı altında uygulanmasını ifade etmektedir. Vatandaş ve devlet arasında bir köprü gören ve kamu yönetimindeki değişimin getirdiği şeffaflık, hesap verebilirlik, etkililik gibi ilkeler doğrultusunda ortaya çıkan CİMER uygulaması, vatandaş bir denetim mekanizması haline getirmesi konusunda önem arz etmektedir. Nitekim kişiler

merkezî yönetimde ve yerel yönetimlerde gördükleri aksayan yönleri veya kamu görevlilerinin keyfi davranışlarını bu adrese bildirerek hem denetim mekanizması görevi görmekte hem de alınan kararların paydaşı olabilme şansı elde etmektedir (Güven vd., 2019: 165). CİMER'in internet sitesine bakıldığında ise başvuruların internet üzerinden yapılabileceği gibi şahsen, faks yoluyla veya 150 numaralı hattın da yapılabileceği görülmektedir (CİMER, 2020).

2.2.2.5. Yerel Gündem 21

Değişen dünya düzeni, hızlı sanayileşme, yönetimde yozlaşma ve doğal kaynakların hızla tükenmesi gibi doğayı ve insanlığı tehdit eden gelişmeler, sürdürülebilir kalkınma ve yönetime vatandaş katılımı söylemlerini beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, Haziran 1992'de Rio de Janeiro'da gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan Gündem 21 adlı eylem planının amacı ise, Birleşmiş Milletler ülkelerin 21. yüzyılda ortak hedef olarak belirledikleri sürdürülebilir kalkınma ve çevresel problemlere çözüm üretmeye yardımcı olmasıdır (Ökmen ve Görmez, 2009: 110).

Gündem 21'in bir çıktısı olan Yerel Gündem 21 ise sürdürülebilir kalkınmada yerel yönetimin rolüne değinerek, yönetimde katılımın önemi vurgulamaktadır. Böylece yerel eylem planının içerisinde yönetimde şeffaflık, yerel yönetimlerin idarî ve malî olarak güçlendirilmesi, hesap verebilirlik, karar alma süreçlerine halk katılımı gibi kavramlar da yer almaktadır. Ökmen ve Görmez (2009: 113) Yerel Gündem 21'in Türkiye'de tanınmasının ve benimsenmesinin ise 1996 yılında Türkiye'de gerçekleştirilen "Birleşmiş Milletler Habitat II Konferansı" ile hayat geçtiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte projenin hedeflerini gerçekleştirebilmek adına Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi ve Uygulanması olarak iki proje hayata geçmiştir. Uygulamaya yönelik yapılan projede ise yerel katılıma özellikle önem verildiği görülmektedir.

Yerel Gündem 21'in Türkiye'deki yansımalarını oluşturan projelerin başarı ile uygulanması, projelere daha uzun soluklu yaklaşılmasına neden olmuştur. Bununla birlikte, Johannesburg'da 2002 yılında yapılan toplantıda Türkiye uygulamalarının başarısı gözler önüne serilmiştir. Yerel Gündem 21'in bir diğer çıktısı olan belediyelerin gönüllülük esasına dayalı hizmet sunumu yapabileceğine dair hükmün yanı sıra Gündem'in en önemli çıktısı şüphesiz ki kent konseylerinin 2005 tarihli Belediye Kanunu ile yasallaştırılması olmuştur (Karakuzulu, 2015: 403).

2.2.2.6. E-Belediye

Kamu hizmeti sunumunda halka en yakın birim olan belediyelerin, günün koşullarına uygun olarak enformasyon akışını internet üzerinden sağladığı ve geri dönüş aldığı bir uygulama olan e-belediye uygulaması, yavaş yavaş bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile vatandaşın hayatında yer almıştır. Kente dair bilgilerin, yerel halka bildirilerek hizmet sunumunda etkinlik sağlanmasının yanı sıra yönetsel süreçlerin de hızlı bir şekilde elektronik ortamda gerçekleşmesi, e-belediyecilik anlayışının temelini oluşturmaktadır. Henden ve Henden (2005: 54-55) e-belediyecilik uygulamasının yerel yönetimlere sağladığı faydaları çeşitli gruplar altında ele almıştır. Bunların bir kısmı kırtasiyeciliğin azalması, etkileşimin 24 saat devam edebilmesi, kent gündeminin gözlemlenebilmesi, belediye ile vatandaş arasındaki bağın kuvvetlenmesi, çalışanların iş yükünü azaltabilmek ve yerli halkın taleplerini, şikâyetlerini ve beklentilerini daha hızlı bir şekilde öğrenebilmek olarak sayılabilecektir.

E-belediye uygulaması kapsamında vatandaşların başlıca yararlandıkları hizmetler arasında e-imza, kente dair bilgi sistemi, nöbetçi kurumlar, MOBESE uygulaması, kente dair hava ve trafik durumu, kurum içi yazışmalar, belge takibi, dilekçe verme, imar bilgileri, belediye meclis toplantılarının ve alınan kararların takibi, ruhsat başvurusu ve vergi takibi gibi birçok işlem sayılabilecektir (Erdoğan, 2019a: 558).

III. BÖLÜM: SOSYAL MEDYA VE YEREL YÖNETİME KATILIM

Bu bölümde genel olarak sosyal medyanın yerel katılım süreçlerine etkisi ve belli başlı sosyal medya uygulamalarının gelişimi ele alınacaktır. Yerel yönetimlerde sosyal medya kullanımının getirilerine ve muhtemel olumsuz yönlerine de bu bölümde yer verilecektir. Son olarak ise bölümde açıklanan belirli sosyal medya uygulamalarının Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri tarafından kullanımları incelenecektir.

3.1. Yerel Demokrasi ve Yerel Katılım Sürecinde Sosyal Medya

Web 2.0'ın standartları değiştirmesi ve geliştirdiği paradigmlar sayesinde sanal ağlar ortaya çıkmış ve sanal topluluklar oluşarak bilgi alışverişi süreci aktif olarak hayata geçmiştir. Ancak çeşitli kamu kurumlarının web sitelerinde sundukları hizmetlere bakarak Web 2.0 ile multimedya arasındaki farka değinmekte fayda vardır. Nitekim kurumların etkileşime kapalı olarak yayınladıkları videolar ya da bildirimler fikir alışverişine kapalı olduğu gibi indirilerek sonradan kullanılmaya da müsait olmamaktadır. Bu nedenle Web 2.0 ve onun getirisi olan sosyal medyanın etkileşime açık oluşu, diğer sistemler ile birbirinden ayrılmalıdır (Bonson vd. 2012: 124).

Günümüzde dünya çapında yaklaşık 5 milyar insanın sosyal medyaya erişim sağlaması ve aktif olarak kullanması, hükümetleri de harekete geçirmiştir. Yaygın olarak kullanılan iletişim ağının geleneksel demokrasi anlayışını dönüştürerek yönetimin açıklığına ve katılımcılığa yatkın olması gerekliliğine yaptığı vurgu, devletleri hem idari hem de politik olarak etkilemiştir (Gruzd ve Roy, 2016: 80). Sosyal medyanın zamanla yerel yönetimlerin de sanal ofisleri haline gelmesi (Sevin, 2016: 302) çalışanların direkt olarak yerel halkla etkileşime girmesine de olanak sağlamaktadır. Sosyal medyanın beraberinde getirdiği önemli kavramlar arasında iş birliği, katılım, dinamizm, güven ve etkileşim olarak tanımlanabilecektir (Bonson v. 2012: 124).

Sosyal medyanın teknoloji, kurumun sorumlulukları ve örgütsel bağlamda aralarındaki bağı açıklamak, kamu kurumlarının sosyal medya kullanım amaçlarını anlayabilmek adına önem arz etmektedir (Oliveria ve Welch, 2013). Nitekim günümüzde yüzlerce farklı sosyal medya uygulaması bulunmaktadır. Facebook, Twitter, Youtube gibi bazı uygulamalar kişiler arası video, resim ve yazı gibi materyalleri paylaşmayı kolaylaştırırken, Google Dökümanlar ve benzeri uygulamalar kişilerin ortak çalışmalar yapabilmesini kolaylaştırmaktadır (Guillamon vd. 2016: 3). Halktan bilgi almaya ve halkı bilgilendirmeye yarayan sosyal medya uygulamaları sayesinde kurumlar şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik gibi kavramları katılımcı anlayış ile harmanlayarak yönetim sürecinde daha aktif rol oynamaktadır.

Karar alma sürecine halkı dâhil ederek politika yapımını daha çoğulcu bir yapıya büründürmek ve hizmet sunumu hakkında geri dönüşler ve fikirler alarak kaliteyi arttırmak gibi avantajları olan sosyal medyanın, literatürde olumsuz yönlerine de yapılan atıflar bulunmaktadır. Bunlardan ilki aşırı şeffaflık nedeniyle yönetimin kontrolünü kaybetmesi olabilecektir (Ferro ve Molinari, 2010). Bilgi güvenliğinin tehdit edilebilirliği, katılım seviyesinin az olması ve bazı kullanıcıların olumsuz yönlendirici davranışları, vatandaşları merkeze alan yönetim anlayışının henüz gelişmemiş olmasından kaynaklı yaşanabilecek muhtemel problemler gibi durumlar, sosyal medya kullanımının hizmet sunumunda öncelik kazanması halinde yaşanabilecek olumsuzluklara örnek teşkil edebilmektedir (Guillamon vd. 2016: 3).

Sosyal medyanın iletişim maliyetlerini düşürmesi ve çevrimiçi topluluklar sayesinde insanların birbirlerinin fikirlerinden daha fazla haberdar olması, politikacıları da sosyal medya kullanmaya adapte ederek temel iletişim stratejisi olarak kullanmalarına neden olmaktadır (Effing vd. 2013: 59). Ancak sosyal medyanın politika yapıcılar tarafından yüksek bir performans ile kullanıldığını söylemek çok doğru olmayacaktır. Hollanda'da belirli bir şehrin yerel meclisinde yer alan üyelerin sosyal medya kullanımları üzerinde yapılan bir araştırmada, politikacıların sosyal medyayı kullanarak başarılarını arttırma henüz ciddi bir yol

alamadıkları görülmüştür. Buna bağlı olarak politikacıların siyasi süreçleri yürütürken henüz profesyonel olarak sosyal medyayı kullanamadıklarına değinilmiştir (Effing vd. 2013: 66).

Dünya’da ve Türkiye’de siyasal değişimler ve yönelimler takip edilirken sosyal medyayı gözlemlemek kilit nokta olarak betimlenebilecektir. Kişilerin politik söylemlerini paylaştığı birçok sosyal medya uygulamasında aynı zamanda siyasal görüşlerin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar da yapılabilmektedir. Siyasi süreçlerde sosyal medya kullanımı, partinin merkezi yapılanması tarafından yönlendirilen iletiler ve taban seçmenden gelen siyasi örgütlenme esaslı paylaşımlar olarak ikiye ayrılabilir (Bayraktutan vd., 2014: 61).

Dünya’da sosyal medyanın kullanımının siyaseti dijital ortamdaki seçim sonuçlarına ve sokaklara taşıyan etkisi Bayraktutan ve arkadaşlarının (2014: 61) yaptığı çalışmada belirli olaylarla betimlenmeye çalışılmıştır. Barack Obama’nın 2008 başkanlık seçimlerinde aktif şekilde sosyal medya üzerinden kampanya yürütmesi ve başarılı olarak ABD’nin ilk siyahi başkanı seçilmesi, literatürde sosyal medyanın siyasi başarı sağlamadaki en önemli örneklerinden biri olarak gösterilmektedir. Ciddi bir sosyal medya ekibi ile çalışılmasının yanı sıra reklamlara da büyük önem verilen Obama seçim kampanyası, ABD’de seçim sürecine katılan diğer liderlere de örnek teşkil etmiştir (Göçoğlu, 2014: 85). Bununla birlikte Wikileaks yayını ve Arap Baharı gibi çoğu ülkede rejim değişikliğine neden olan olaylar, sosyal medyanın gücünü gösterir niteliktedir.

Sosyal medya ile iyice gündeme gelen elektronik demokrasi olgusunun zamanla klasik demokrasinin önüne geçmesi, enformasyon teknolojilerinin getirilerinin politik olarak katılımcılığı arttırmada kullanılmasıyla güçlenmiştir. Elektronik demokrasi genel hatlarıyla siyasal aktivitelere vatandaşın direkt olarak katılımı olarak tanımlanmaktadır (Milakovich, 2010: 7). UNESCO’nun e-demokrasi tanımında ise, halkın hükümete olan güvenini pekiştirdiği ve böylece vatandaş ile devlet arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirdiği yer almaktadır. E-katılım, e-aktivizm ve e-oylama, demokrasinin dijitalleşmesi ile kişilerin hayatına giren uygulamalardan

olmuştur. E-katılım, vatandaş katılımını teşvik ederek politika yapım sürecinde halkın rol oynamasını sağlamak adına dijital araçların kullanılması anlamına gelmektedir. E-oylama, seçimlerin veya halk oylamasına sunulan referandumların elektronik araçlarla yapılmasını sağlamaktır. Son olarak e-aktivizm ise çeşitli politika konularının çıktılarını etkilemek, ihtiyaç sahipleri için bağış toplayabilmek, bilgi akışını sağlamak gibi çeşitli konuların internet ortamına yansımış hali olarak tanımlanabilecektir (Garson, 2006: 61).

3.1.1. Sosyal Medyanın Gelişimi: Web 1.0 ve Web 2.0

İnternet, Aghaei ve arkadaşları (2012: 1) tarafından tekno-sosyal bir sistem olarak adlandırılmaktadır. Bu sistem aynı zamanda insanların bilişini, iletişimini ve kişiler arası iş birliğini geliştiren bir sistem olarak da tanımlanmaktadır. Web 1.0 tek yönlü bir bilgi ağını ifade ederken Web 2.0 bilgi iletiminin yanı sıra iletişimin işin içine eklenmesi ile gelişmiştir. Web 1.0, ilk nesil internet ağı olarak betimlenmektedir ve özelliklerine bakıldığında kullanıcılara yalnızca belirli bilgileri okumalarına yarayan ve herhangi bir etkileşime açık olmayan sayfalar sunduğu görülmektedir (Berners-Lee, 1988). Bunlara örnek olarak şirketlerin müşterilerine bilgi vermek amacıyla internet ortamında yayınlanan afişler ve broşürler verilebilecektir. Web 1.0'ın amacı olarak ortak bir bilgi alanı oluşturmak ve insanların bilgileri paylaşarak iletişim kurmasını sağlamak gösterilmektedir (Aghaei vd, 2011: 2). Okuma ve bilgi edinmeye odaklanan Web 1.0'ın temel ağlarını ise HTTP (Hyper Text Transfer Protocol), URI (Uniform Resource Locator) ve HTML (Hyper Text Markup Language) oluşturmaktadır.

Web 1.0'ın tanımının esasında Web 2.0'ın ortaya çıkması ile yapıldığını ve teknolojiye gelişmelerin sonucunda Web 1.0'ın belirli özellikler yüklenerek kategorize edildiği görülmektedir. Web 2.0'ın ortaya çıkışı, hemen hemen literatürdeki tüm ilgili yazınlarda Media Live International adlı konferansa katılım sağlayan Tim O'Reilly'nin konferans sonu açıklamaları ile bağdaştırılmaktadır (Sağsan, 2007: 141). O'Reilly (2007: 18) Web 2.0'ı daha iyi tanımlayabilmek adına Web 1.0 ile arasında farklılaşan uygulamalara dair bir tablo ortaya

koymuştur. Tabloda Web 2.0 ile kullanıcı etkileşimine açık uygulamaların Web 1.0'daki etkileşime kapalı örnekleri karşılıklı olarak ele alınmıştır. Bu değişime örnek teşkil edecek uygulamalardan biri de Britannica Online'ın Wikipedia'ya evrilmesi olmuştur. Konsept olarak benzer uygulamalar olan Britannica Online ve Wikipedia arasındaki fark, ilk uygulamada belirli yazarların içeri geliştirebilmesi ve ikinci uygulamada ise isteyen kişinin Wikipedia'da yayınlanmak üzere bilgi paylaşımı yapabilmesi ve böylece içeriğe katkı sunabilmesi olmuştur. Göçoğlu, (2014: 35) kişilerin internet sitesine katkı sunmasının en sonunda sosyal medya kavramının doğuşuna da zemin hazırladığına değinmiştir.

Web 1.0 ile Web 2.0 arasındaki fark temel anlamıyla okuma odaklı webden okuma ve yazma odaklı webe geçiş olarak tanımlanabilecektir. Sosyal medya da esasında kişinin başka kişilerle, topluluklarla, kurumlarla veya direkt olarak politika aktörleri ile iletişimine olanak sağlayan bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Web'in gelişimini daha iyi anlayabilmek ve uygulamalar üzerinden tanımlayabilmek adına aşağıdaki tablo faydalı olacaktır.

Tablo 4. Web 1.0 ile Web 2.0 Arasındaki Farklar

WEB 1.0	WEB 2.0
Okuma	Okuma / Yazma
Şirketler	Topluluklar
Müşteri Sunucusu	Eşler Arası
HTML	XML, RSS
Sınıflandırma	Etiketler
Sahiplenme	Paylaşma
Halka Arz	Ticari Satış
Netscape	Google
İnternet Formları	İnternet Uygulamaları
Ekran Kazıma	API (Uygulama Geliştirme Arayüzü)
Çevirmek	Geniş Bant
Donanım	Veri Trafiği
Ders Verme	Sohbet Etme
Duyuru	Sözlü İletişim
Web Üzerinden Satılan Hizmet	Ağ Hizmetleri
Bilgi Portalları	Platformlar

Kaynak: Aghaei vd, 2012: 3.

Tabloda özellikle göze çarpan farklardan birkaçına değinmekte fayda vardır. Bunlardan ilki duyuru yönteminden ziyade sözlü iletişimin var olduğu etkileşime açık ortamın gündeme gelmesidir. Böylece kişiler yalnızca şirketlerin veya çeşitli kurumların sunduğu bilgilere erişmek yerine bu bilgiler hakkında edindikleri izlenimleri veya geri dönüşleri de bildirebilmektedir. Bir diğer değişiklik ise Netscape'in yerini Google'ın almasıdır. O'Reilley'in (2007: 19-20) tanımlamasına göre Netscape tek yönlü bir iletişim ağını desteklemekte ve interneti yalnızca bir platform olarak sunmaktaydı. Google ise doğal olarak ortaya çıkmış bir web tarayıcısı olmuştur ve bunun yanında kullanıcılara paket halinde gelmek yerine servis olarak sunulmuştur. Bu dönüşümü Google'ın özelleşmiş bir veri tabanına sahip olması da ciddi oranda etkilemiştir.

Çeşitli konuların kamusal alana yansımalarını yönlendiren, bilimsel ve teknolojik olayların halka yansımalarını elinde bulundurabilen ve halkta sağduyu oluşturmaya yarayabilen en önemli olgulardan biri şüphesiz ki medyadır. Medya, yazılı basın, televizyon, internet, World Wide Web gibi birçok farklı kola ayrılmaktadır. Zamanla internet kullanımının artması ve Web 2.0'ın getirdiği yeniliklerle birlikte sohbet odaları, mail grupları veya tartışma forumları gibi uygulamaların hızla günlük hayatta kullanılmaya başlanması, zamanla sanal kamu arenaları yaratmıştır (Veltri, 2012: 834).

Kişilerin ve toplulukların birbirleri arasında yeni bir iletişim yöntemi geliştiren Web 2.0, kişiden kişiye aktarılan bilgiyi arttırdığı gibi toplu bilgi üretimini desteklemekte ve sosyal bir ağ oluşturmaktadır. Ancak Web 2.0'ın birkaç olumsuz yönüne de değinmekte fayda vardır. Bunlar yetişmesi zor olan ve sürekli güncellenen hizmet ve servisler, Web 2.0 kullanımında oluşabilecek etik problemler ve bilgi paylaşımının topluluklar arasında artmasına rağmen fizikler sınırlılıklarının devam etmesi olarak tanımlanabilecektir (Choudhury, 2014: 8097).

3.1.2. En Popüler Sosyal Medya Platformları

Tezin araştırma konusu olan büyükşehir belediyelerinin Twitter kullanımının yerel katılım boyutunda incelenmesinden önce günümüzde oldukça popüler olan birkaç sosyal medya platformunu incelemek, sosyal medyanın etkilerini anlamlandırabilmek adına faydalı olacaktır.

3.1.2.1. Twitter

Twitter, 13 Temmuz 2006 yılında piyasaya çıkmıştır. Kullanıcıların bir profil oluşturup tweet (durum güncellemesi) paylaşımı yaparak takipçileri (ağ ortakları) tarafından okunmasına yarayan mikroblog sitesi olarak tanımlanmaktadır. Yazılan her bir tweet ise 140 karakter ile sınırlandırılmıştır. İzin verildiği ölçüde kullanıcının tweetleri yalnızca takipçileri tarafından okunmak yerine herkes tarafından okunabilmektedir (Jansen vd. 2009: 2172). Twitter uygulaması aynı

zamanda kullanıcının kullandığı diğer sosyal medya uygulamaları ile senkronize edilerek, atılan tweetlerin çeşitli uygulamalar aracılığı ile de paylaşılmasına ve kişilere gönderilmesine izin vermektedir. Kullanıcıların diğer kullanıcıları takip ederek, takip ettikleri kişilerin tweetlerini ana akışta görme fırsatları bulunmaktadır (Veltri, 2012: 846).

Twitter'ın dünya çapında kullanıcı sayısı 2019 yılına gelindiğinde 330 milyonu bulmuştur. (Statista, 2020). Twitter'ın etki gücü bu noktada devletleri olduğu gibi şirketleri de harekete geçirmiştir. Bu noktada 2010 yılında Amerika'da yer alan şirketlerin %26'sının Twitter adreslerini bir uzman eşliğinde yönettikleri bilinmektedir (Hwang, 2012: 159).

Twitter'ın Facebook gibi kim olduğunu sergileme yerinden çok ne söyleyeceğinin önemli olduğu bir platform oluşunu vurgulayan Huberman ve arkadaşları, (2009: 8) yaptıkları çalışmada Twitter'da kişinin kullanıcı sayısının arttıkça günlük olarak attıkları tweetlerin sayısının da arttığına vurgu yapmıştır. Bununla birlikte çalışmada, reklamcılarının, politikacıların hatta akademisyenlerin dahi fikirlerini yayabilmek adına bir araç olarak gördüğü Twitter'ın esasında bağlantıya dayalı olduğu ve bunun mutlaka beraberinde bir etkileşim getirmediğine değinilmiştir.

Twitter'da yer alan bir diğer özellik ise hashtag (#) uygulamasıdır. Bu işaretin devamında yer alan çeşitli kelimeler veya cümleler kullanıcılar tarafından yazılan tweetler içerisinde yer aldığı takdirde, hashtag üzerine yazılan yazılar belirli bir havuzda toplanmakta ve kişiler o konu üzerine yazılan tweetleri görebilmektedir. Böylece genellikle haber kanalları veya televizyon dizileri içeriğe uygun hashtagler belirleyip ekranda yer verdikleri takdirde, kullanıcılar konu hakkındaki görüşlerini hashtag işaretini kullanarak bildirebilmektedir. Türk televizyon dizilerinde hashtag kullanımı³ da belirli bir çalışmaya konu olmuştur.

³ Önk, 2018, Yerli Dizilerde Kullanılan 'Hashtag'ler Üzerine Bir İnceleme, Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu, 18-19 Ekim Mersin.

3.1.2.2. Facebook

Facebook, kullanıcıların bir profil oluşturarak kendileri hakkında şahsi bilgileri paylaştıkları (yaş, cinsiyet, dini inanç, siyasi görüş, favori filmler vb.) ve arkadaş ekle butonu sayesinde diğer kişiler ile ortak bir ağ üzerinde buluşabildikleri sosyal arkadaşlık sitesi olarak tanımlanabilecektir (Hughes vd, 2012: 561). Mark Zuckerberg tarafından geliştirilen ve 2004 yılında kullanıma açılan Facebook'un, çeşitli işletmelerin reklam yapabilmesine, video veya resim yoluyla iletişim kurmaya ve arkadaşların aralarında özel sohbetle iletişim kurabilmesine de olanak sağladığı bilinmektedir. Günümüzde yaklaşık 2,5 milyar kişinin aktif Facebook kullanıcısı olduğu araştırmalarda yer almaktadır (Statista, 2020b). Brand Finance (2020) tarafından yıllık olarak dünya çapında en değerli 500 markanın yer aldığı listede ise Facebook yıllık 79,804 milyar dolar gelire 7. sırada yer almıştır.

Sosyal medya uygulamalarının kişilere çeşitli alanlarda birçok kolaylık sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Ancak kişisel bilgilerin muhtemel bir ihlale açık oluşu, sosyal medya kullanımının olumsuz getirilerinden biri olarak sayılabilecektir. 2014 yılında Cambridge Analytica adlı bir veri şirketinin Facebook kullanıcıları üzerinden veri toplaması ve 50 milyon kullanıcının kişisel bilgilerine izinsiz erişimi, ABD'de büyük bir skandala neden olmuştur. Analiz şirketinin eski bir çalışanın itirafçı olmasının ardından kişilerin bilgilerinin ABD seçim sürecinde kullanıldığı ve bu kapsamda vatandaşların politik tercihlerinin yönlendirilmeye çalışıldığı belirtilmiştir (The Guardian, 2020). Bunun üzerine Netflix adlı dizi ve film yapımcısı şirket de "The Great Hack" adı altında Facebook'tan veri çalınması sürecinde rol oynayan bir eski Cambridge Analytica çalışanın itiraflarını içeren belgesel⁴ yayınlamıştır.

⁴ İlgili belgesel için bkz. Netflix, 2019 "The Great Hack"

3.1.2.3. Youtube

Bir video paylaşım sitesi olan Youtube, Chad Hurley, Steve Chen ve Jawed Karim tarafından geliştirilmiş ve 2005 yılından itibaren kullanıma açılmıştır. Kullanıcılar kendi videolarını yükleyebildikleri gibi başka kullanıcıların videolarını da ücretsiz izleyebilmektedir. 2009 yılının yalnızca ocak ayını kapsayan bir araştırmaya göre Youtube'da 100 milyonu geçkin kullanıcı video izlemiştir (Chau, 2010: 66). 2019 yılında ise Youtube'dan video izleyen kullanıcı sayısı 1,60 milyarı geçmiştir (Statista, 2020a). Youtube'un kurulum amaçlarından biri de profesyonel bir teknik bilgiye sahip olmadan da kişilerin kolaylıkla istedikleri videoları düzenleyerek paylaşabilmesi olmuştur. Zamanla bir iş kapısına da dönüşen Youtube'da, (Burges ve Green, 2018) videoları milyonlarca kişi tarafından izlenen kullanıcılar "youtuber" adı altında ciddi bir şöhrete sahip oldukları gibi, video paylaşarak para kazanmaya da başlamışlardır.

Günümüzde Youtube sayesinde online dersler de verilmektedir. Bunun yanı sıra müzik videoları, öğretici videolar, yemek tarifi videoları, teknoloji videoları, ürün tanıtım videoları, güzellik ve sağlık videoları, diziler veya filmler gibi birçok içerik Youtube üzerinden izleyiciye sunulmaktadır. 2016 yılında yapılan Türkiye'de Youtube kullanımına dair bir araştırmaya göre ise 16-24 yaş aralığının %72'si her gün Youtube'dan video izlerken, bu sayı 35-44 yaş aralığına gelindiğinde %75 ile en fazla orana ulaşmaktadır. Videoların en çok izlenme sebebi arasında %43 ile eğlenmek yer alırken bu oran en az %13 ile çocukları eğlendirmek olarak belirtilmiştir (Campaing, 2020).

3.1.2.4. WhatsApp

Akıllı telefonlar günün en önemli ihtiyacı olan hızlı haberleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İnternete bağlanılabilen her yerde kullanılabilen WhatsApp sohbet uygulaması ise zamanla hemen hemen her telefonda yerini almıştır. 2010 yılından itibaren kullanılmaya başlanan WhatsApp, telefon rehberinde yer alan kişiler ile bireysel sohbet aracı olduğu kadar, toplu grup mesajlaşmalarına, görüntülü aramaya, internet üzerinden sesli aramaya, ses kaydı gönderimine,

resim veya video gönderimine de izin vermektedir. 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre WhatsApp 127 ülkede en çok indirilen uygulama olmuştur (Bouhnik ve Deshen, 2014: 217-218).

Özellikle öğrenciler ve öğretmenlerden oluşan WhatsApp gruplarının olumlu veya olumsuz etkileri üzerine yapılan bir araştırmada öğretmenlerin çoğunun öğrencilerle grup sayesinde daha etkili iletişim kurabildiği ve öğrencileri daha iyi anlayabildiği belirtilmiştir. Öğrencilerin grup sayesinde sosyal uyum kazandığını belirten öğretmenler sınıftan ayrılan öğrenciler olsa bile aynı öğrencilerin WhatsApp grubunda kalmak istediğini vurgulamışlardır⁵.

WhatsApp günümüzde çoğu haber kanalının seyirci ile iletişime geçebilmesi için de kullanılmaktadır. Haber kanalları yayın akışı sırasında çeşitli WhatsApp numaraları paylaşarak hem seyirci ile etkileşim kurmak hem de seyircinin elinde haber niteliği taşıyan belgeler veya görüntüler varsa bu dosyalara ulaşmak istemektedirler. Özellikle belediyelerin de vatandaşın talep ve ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde öğrenebilmek adına WhatsApp ihbar hatları oluşturdukları bilinmektedir.

3.1.3. Bilgi Toplumunda Yerel Katılım

İlk olarak tarım sayesinde üretime başlayan toplum, zamanla sanayi toplumuna doğru gelişmiştir. Batılı büyük devletlerin zamanla üretimde ve hizmette teknolojiyi kullanması, ağır sanayi uygulamalarının yerini bilgiye dayalı uygulamalara bırakmasına neden olmuştur. Böylece bilgi toplumuna dair söylemler ve tanımlar özellikle 20. yüzyılın sonlarında ivme kazanmıştır (Çelik, 1998: 53-54). Bilgi toplumunun tanımını beş farklı kategoriye ayırarak yapan Webster (2006: 8) bu kategorileri ekonomik, teknolojik, kültürel, mesleki ve uzaysal olarak belirlemiştir. Ekonomik büyümeyi sağlayan faktörün bilgi teknolojilerinin ilerlemesi sonucunda elde edilen gelirle gerçekleşmesi, bilgi toplumunun ekonomik boyutuna örnek olabilecektir.

⁵ Bahsedilen çalışma için bkz: Bouhnik ve Deshen, 2014, WhatsApp Goes to School: Mobile Instant Messaging between Teachers and Students.

1970'li yıllardan itibaren teknolojinin hızla gelişmesi ve bu kapsamda kişilerin ve kurumların internet ve teknoloji temelli birçok uygulamayı kullanması, bilgi toplumunun teknoloji temelinde yükselen bir toplum olduğunu da gösterir niteliktedir. Webster (2006: 19) bilgi toplumunun kültürel boyutunu açıklarken ise kişiler tarafından kolaylıkla kabul edildiğini ancak ölçümlemenin çok zor olduğunu belirtmiştir. Nitekim 1900'lü yılların ortalarından itibaren insanlar yavaş yavaş televizyonlar, medya, telefonlar, bilgisayarlar ve bunun gibi birçok teknolojik donanımla çevrelenmiş durumdadır. Bilgi akışının çok yüksek seviyede olduğu ve kişilerin sürekli olarak yeni bilgilerle çevrelediği günün koşullarında, kişinin hayatı sembollere indirgenmektedir. Kişinin seçtiği kıyafetler, saç modeli veya konuşma tarzı bile esasında sahip olduğu bilginin semboller aracılığı ile karşı tarafa yansıtılmasıdır.

Son olarak mesleki ve uzaysal olarak bilgi toplumunun açıklamasına değinmekte fayda vardır. Hizmet sektörünün yükselerek sanayi toplumunu geride bırakması ve hizmetlerin bilgi teknolojilerinin getirileri olan yollarla halka sunulması, meslekleri de değiştirmiştir. Böylece imalat sanayisinde istihdam azalırken, beyaz yakalı olarak tabir edilen meslekler gündeme gelmeye başlamıştır. Uzaysal bilgi toplumunda ise önemli olan iletişim ağlarıdır. Farklı kişilerin, ofislerin, bölgelerin hatta tüm dünyanın bilgi ağları ile birbirine yakınlaşmış durumdadır. Ağ toplumuna vurgu yapan Webster (2006: 17) küresel anlamda internet sayesinde birçok olgunun birleşmesi ve ulaşılabilir olmasına vurgu yapmıştır.

2003 yılında yapılan Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi'ne 176 ülkeden birçok üst düzey isim katılmıştır. Zirvede teknolojinin bilgi çağını başlattığı ve ülkelerin eğitilmiş bir bilgi toplumu oluşturma ve bu süreçte çevreyi koruyarak milyonlarca insanın hayatını iyileştirme görevine ve fırsatına vurgu yapılmıştır. Zirvenin sonunda ise 18 maddeden oluşan bir bildiri yer almıştır. Deklarasyonda yer alan maddelerden birinde ülkeler insan odaklı ve kalkınmaya yönelik politikalar oluşturacaklarını bildirmiştir. Buna göre bilgi toplumunda insanların üretmelerine, bilgiye erişimlerine veya birlik olmalarına engel bir durum teşkil edilmeyecektir. Böylece kişiler ve topluluklar Uluslararası İnsan Hakları Bildirisinde de yer aldığı

üzere daha iyi ve sürdürülebilir bir gelecek tüm potansiyellerini sergileme fırsatı elde edeceklerdir (WSIS, 2005). Aynı zamanda bildirgeyi imzalayan ülkeler, bilimin bilgi toplumunun temeli olduğunu kabul etmiş ve böylece bilimsel bilginin herkesle paylaşılması gerekliliğine vurgu yapmıştır. İnsanın kişisel ilerlemesinde eğitim, bilgi ve iletişimin ana rol oynadığı ve geçlerin geleceği elinde bulundurduğuna, bu nedenle gençlerin daha fazla öğrenmesi ve politikalara katılması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin bilgi toplumuna ayak uydurması için bütünleşme çalışmalarının yapılması gerekliliği de bildirmede yerini almıştır (WSIS, 2005).

Bilgi toplumunun beraberinde getirdiği en önemli kavramlardan biri olarak erişilebilirlik gösterilmektedir. Özellikle internetin ve bilgisayarların kullanımı ve bilgiye kolay erişim sağlama gerek merkezi yönetimin gerekse yerel yönetimlerin hizmet sunumuna katkı sağlayacağı gibi vatandaş katılımı boyutunda da avantaj sağlamaktadır. Bilişim teknolojilerinin çıktılarını kullanmaya başlayan devletler, yönetim tarzlarını düzenlemekte ve hizmet sunumunda hızlı, verimli, etkin, şeffaf ve katılımcılığı esas alan uygulamaları hayata geçirmektedirler. Türkiye örneğine bakıldığında ise bilişim teknolojilerinin 2000'li yıllardan itibaren çeşitli projelere konu olduğu görülmektedir. Bu projeler arasındaki en önemli uygulamalardan biri ise e-devletin kullanıma açılması ve vatandaşla devlet arasında köprü niteliği gören bir iletişim ağının oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Öner, 2004: 49).

E-devlet uygulamaları ile merkezi devlet ve vatandaş arasında kurulan sanal köprü, e-belediye uygulamaları ile de yerel halk ve belediyeler arasında kurulmak istenmiştir. E-belediye uygulaması kısaca kentlilerin ihtiyacı olan hizmetlerin bilişim teknolojileri kullanılarak vatandaşa sanal ortamda hızlı ve verimli olarak sunulmasını kapsamaktadır. Böylece mahalli halk vergi, fatura vb. ödemeleri internet üzerinden yapabilmekte, resmi evraklara erişebilmekte ve kente dair bilgileri sanal yolla hızlı bir şekilde öğrenebilmektedir (Alodalı vd., 2012: 88).

Akdeniz bölgesinde yer alan il belediyelerinin e-belediye uygulamaları üzerinden verdikleri hizmetlerin karşılaştırmalı bir analizini yapan Alodalı ve arkadaşları,

(2012: 93) hizmetleri iletişim hizmetleri, online işlem hizmetleri ve bilgi verme işlemleri olarak üç ana başlık altında kategorize etmiştir. İncelemenin sonucunda incelenen 6 il belediyesinin de e-belediye uygulamalarının aktif olarak kullanılması, uygulamanın ilk aşamasında bilgi vermeye dayalı sistemden zamanla iletişim kurmaya yarayan sistemlere daha fazla ağırlık verilmesi ve beyaz masa, e-şikâyet, e-talep gibi uygulamalar altında vatandaşın geri dönüş alınması, belediyelerin enformasyon teknolojilerini verimli bir şekilde kullanmaya başlamalarının göstergesi olabilecektir.

Belediye hizmetlerini daha teknolojik ve verimli hale getirebilmek adına e-belediye uygulamalarının daha da yaygınlaştırılması gerekliliğini vurgulayan Yıldırım ve Öner, (2004: 54) öncelikle mali eksikliğe vurgu yapmıştır. Bunun yanı sıra belediye kanununun teknolojik kaynaklara açık şekilde yeniden düzenlenmesi, bilişim teknolojilerini daha profesyonelce kullanabilmek adına uzman personellerin istihdam edilmesi ve bilgi işlem altyapı çalışmalarının belediyelerde hızlandırılması, daha aktif bir e-belediyecilik sistemi kurabilmek adına önemli adımlar olarak belirtilmiştir.

Çakır (2017: 10) tarafından 2017 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin e-belediye uygulamalarına dair yapılan bir çalışmada ise, İzmir'de yaşayan vatandaşların yaklaşık %80'inin internete erişimi olduğu ve interneti kullanabildiği ancak %60'a yakınının e-belediye uygulamasını hiç kullanmadıkları sonucuna varılmıştır. Vatandaşların e-belediye uygulaması içerisinde yer alan hizmetlerin çoğundan haberinin olmaması da göze çarpan sonuçlardan biri olmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre e belediye hizmetlerinden yararlanmayı bilen vatandaşların sayısı %2,65 gibi çok düşük bir oranda seyretmektedir. Bu kapsamda belediyelerin e-belediye hizmetini çeşitli yollarla halka tanıtması ve halkı kullanıma teşvik ederek hizmetleri hızlı ve verimli bir şekilde online yoldan yürütebilmesi, belediyenin performansını arttıracığı gibi vatandaşların bilgi çağına ayak uydurarak gerekli hizmete kolaylıkla ulaşmasında önem taşımaktadır.

Günün koşullarının getirdiği yoğun kentleşme, hava kirliliği, atık yönetimi, trafik vb. birçok problemin çözümünden yerel ölçekte sorumlu olan yerel yönetimlerin, hızlı ve pratik çözümler üretmesi beklenmektedir. Bu süreçte, sorunlardan etkilenen vatandaşın, çözümün bir parçası haline gelebilmesine olanak sağlamak ise katılımcılığın en üst seviyeye çıkarılarak iyi bir yönetişimin ve yerinde bir hizmet sunumunun sağlanması adına gerekli görülmektedir. Günün koşullarına uygun olarak yerel yönetimlerin gerekli hizmetleri teknoloji destekli uygulamalar ile sağlamaya çalışması ve bu konuda projeler yapılabilmesi adına bütçe ayırması da yerel yönetimlerin bilgi çağının bir parçası olduğunu gösterir niteliktedir (Korkut, 2011: 147).

Yerel yönetimlerin hizmet sunumundan sorumlu olduğu yerel kesimin ihtiyaçlarını günün koşullarına uygun olarak ve bilişim teknolojilerini kullanarak sağlaması hızlı, verimli ve şeffaf bir hizmet sağlayabilmek adına önem arz etmektedir. Bununla birlikte yerel yönetim birimlerinden halka en yakın olan belediyelerin gerek yerel halka gerekse kendi personeline eğitim vererek, bilişim teknolojileri uygulamalarını vatandaşa benimsetmesi de kurumların bilişim teknolojilerine uygun donatılması ve kişilerin bu donanımları kullanabilmesi adına kilit bir noktadır (Yıldırım ve Öner, 2004: 54). Hizmetlerin belediye ölçeğinde bilişim teknolojilerinin kullanılarak yürütüldüğü bir uygulama da Kent Bilgi Sistemi'dir. Belediyelerin yerel halka daha doğru ve hızlı bilgi verebilmek ve belediye faaliyetlerini daha etkin yürütmek adına gelişen teknolojiyi kullanarak kentteki çeşitli konuma dayalı bilgileri organize etmesi ve kategorilere ayırması, belediye bünyesindeki kurumların da daha verimli çalışır hale gelmesine yardımcı olmuştur.

Yerel yönetimlerin başarıya ulaşmasında ki anahtarı bilgi teknolojilerinin doğru ve etkin kullanılmasına bağlayan Pektaş, (2009: 245-246) Kent Bilgi Sistemi kullanımının getirilerini belirli maddelere ayırmıştır. Öncelikle sistem kentteki yapılaşmanın imar verilerine göre denetimini yapmakta ve arazilerin imar planına uygun şekilde konumlandırılmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte problemlere neden olabilecek konutların belirlenmesi, kurumlar arası iletişimi

hızlandırması, uygu fotoğrafları sayesinde olası kaçak yapıların önüne geçilmesi, denetim sistemini güçlendirmesi ve taşıt trafiğinin koordine edilebilmesi açısından Kent Bilgi Sistemleri faydalı birer uygulama haline gelmiştir. Bu kapsamda halk da çeşitli bilgileri internet üzerinden hızlı ve doğru bir şekilde edinebilmektedir. Ancak bu sistemlerin kurulmasına veya uygulanmasına dair kesin hükümlerin bulunmaması, haritaların sürekli olarak güncel tutulamaması veya kurumlar arası bilgi, iletişim, kaynak yetersizlikleri sistemin verimini düşüren problemler arasında sayılabilecektir (Pektaş, 2009: 248).

3.2. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımı

Web 2.0'ın gelişmesi ile sosyal ağlar ve sanal topluluklar gündeme gelerek gelişmiş ve kişilerin etkileşimini kolay ve hızlı kılmada görev almışlardır. İletişim, iş birliği, katılım ve dinamizm gibi kavramlar, Web 2.0'la birlikte hayata geçen uygulamalarının temel prensiplerini belirtmektedir. Bu kapsamda gelişen sosyal medya uygulamalarının devletlere önemli getirileri olmuştur. Kamu sektörünün şeffaflığının sağlanmasında, muhtemel politikaları ve uygulamaları vatandaşlara sosyal medya aracılığı ile bildirme ve geri dönüş alma kilit rol oynamaktadır. Vatandaş katılımını sağlamada da ciddi bir aracı olan sosyal medya uygulamaları, kişilerin kolaylıkla ve internet üzerinden sunulan hizmetleri değerlendirmesi, katkı sağlaması veya yorum yapabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda üretilen kamu hizmetleri de şirketlerde olduğu gibi hizmetten yararlananların yorumları veya istekleri de dikkate alınarak daha verimli ve sağlıklı bir forma kavuşabilecektir (Bonson vd., 2012: 126).

2013 yılında Oliveira ve Welch (2013: 400-403) tarafından Amerika'da yer alan bazı yerel yönetim birimlerinin sosyal medya kullanımlarına dair yapılan çalışmaya değinmekte fayda vardır. 696 kurum üzerinde yapılan araştırma sonuçlarında, kurumların en fazla kullandıkları sosyal medya platformları sırasıyla Facebook, Twitter, YouTube ve anlık mesajlaşma uygulamaları olarak belirlenmiştir. Yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımlarını çeşitli nedenlerle sıralayan çalışmada en çok sosyal medya kullanım nedeninin arasında bilgi

yayma amacı gösterilmiştir. Diğer amaçlar arasında ise hizmet hakkında vatandaşın geri dönüş almak ve vatandaşların kurum ile etkileşimini artırarak katılımı sağlamak gösterilebilecektir.

Sosyal medya uygulamalarının yerel yönetimlerce benimsenmesi ve zamanla daha sık kullanılması, Amerika'nın en büyük 75 kentinde yapılan bir araştırmada yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımına dair oranların karşılaştırılması sırasında da göze çarpmaktadır. 2009 ve 2011 yılları arasında yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımındaki artış Twitter kullanımı üzerinden gözlemlenmiştir. 2009 yılında Twitter kullanım oranı %25 iken 2011 yılında %86'ya yükselerek ciddi bir ivme kazanmıştır. Bu durum yönetimlerin açıklık, katılımcılık ve yönetim anlayışındaki değişimlere de işaret edebilecektir (Mossberger ve Crawford, 2013: 353).

Görüldüğü üzere sosyal medya halka hizmet sunumunda görevli ve vatandaşa en yakın birim olan yerel yönetimlerde gerek vatandaşla iletişim kurabilmek ve bilgilendirebilmek adına gerekse de halk katılımını sağlayarak hizmetler hakkında geri dönüş alabilmek adına sıklıkla kullanılan birer alan olmuştur. Kişiler ile başka kişiler veya kişiler ile kurumlar arasında birer köprü görevi gören sosyal medya, etkileşimi arttırdığı gibi diyalogu da geliştirmektedir. Sosyal medya kullanıcısı olmak ve gündemi bu platform üzerinden takip etmek, neredeyse kişiler ve kurumlar için güne ayak uydurabilmek adına elzem hale gelmiştir (Şengöz ve Eroğlu, 2017: 504-505).

Türkiye örneğini ele alan ve Marmara Belediyeler Birliğine üye olan 93 belediye üzerinde yürütülen bir sosyal medya kullanımı çalışmasına da değinmekte fayda vardır. Araştırma sonucunda belediyelerin %30'unun çalışanlarına sosyal medya kullanımına dair eğitim verdiği ve belediyelerin yalnızca %37'ye yakınının sosyal medya politikalarını kurumsal düzeyde düzenlediği görülmektedir. Bununla birlikte vatandaşlar ile belediyenin sosyal medya platformundan iletişime geçebilmek adına birkaç kişinin görevlendirildiği belediye sayısının %77'yi geçtiği ve belediyelerin yalnızca %8'inde bir sosyal medya rehberi bulunduğu dair

önemli bulgular da ilgili çalışmada yerini almaktadır (Sobacı, Köseoğlu ve Karkın, 2015: 8).

Yerel yönetimler ile vatandaş arasındaki etkileşimi en optimal düzeye çıkarması beklenen sosyal medya uygulamaları, kurum veya vatandaş tarafından etkin bir şekilde kullanılmadığı takdirde çeşitli problemlere de yol açabilecektir. Bu nedenle yerel yönetim çalışanlarına daha fazla sosyal medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi ve her bir yerel yönetim biriminin belirli birer sosyal medya politikalarının olması, gerek vatandaşla kurulan iletişimin doğru yönetilmesinde gerekse de toplumsal kriz anlarında sosyal medyayı doğru ve etkili kullanabilme adına önem arz etmektedir. Bununla birlikte yerel yönetimlerde sosyal medya kullanımının getirilerine ve kısıtlılıklarına da değinmekte fayda vardır.

3.2.1. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımının Getirileri

Web 2.0'ın büyük bir getirisi olan sosyal medya kullanımının temelinde yer alan fikir paylaşımı, iş birliği ve etkileşim kavramları, şüphesiz ki kişileri ve kurumları önemli ölçüde etkileyerek ilişkilerini sanal ağlar üzerinden kuvvetlendirmektedir. Toplum tarafından siyasi katılımın sağlanmasında kullanılan yöntemlerden olan faks, telefon, yürüyüşler, protestolar veya benzeri aktiviteler günümüzde belki de kuruma gönderilen bir tweet kadar hızlı ve sanal hale gelmiştir. Değişen dünya düzeninde her türlü kurumun dış dünya ile bağlarından birini oluşturan sosyal medyanın faydalarına değinmek bu noktada önem taşımaktadır.

Yerel yönetimlerde sosyal medya kullanımının getirileri arasında şüphesiz ilk sırada belediye hizmetlerine dair hızlı ve doğru bilginin sanal ortamda sunulması gelmektedir. 2015 yılında Marmara Bölgesi'nde bulunan 93 belediye üzerine yapılan bir araştırmada, belediyelerin sosyal medya kullanımından beklenen faydalar sırasıyla belediye hizmetlerini vatandaşa aktarma, çeşitli etkinlikler hakkında bilgi verme, belediyenin imajına katkı sağlama, yerel halk ile bağ kurma ve belediyeyi halkın gözünde daha aktif hale getirme olarak sıralanmıştır (Sobacı, Köseoğlu ve Karkın, 2015: 9).

Yerel yönetimlerin klasik medya yolu ile uygulamaya koyabilecekleri multimedya çalışmalarını, çok daha düşük bütçe ile sosyal medya üzerinden gerçekleştirebilmesi, marka uygulamaları açısından büyük değişiklikleri gündeme getirmektedir. Sosyal medya kullanımının yerel yönetimlere bir diğer olumlu getirisi ise yerel yönetimlere sanal ofis kurabilme fırsatı vermesidir. Böylece yerel halk ile çalışma saati sınırlaması olmadan 24 saat iletişimde kalabilen belediyeler gündeme gelmekte ve vatandaşlar çeşitli platformlardan belediyelere direkt olarak yazı yazabilmekte veya çeşitli içerikler iletebilmektedir (Sevin, 2016: 302). Yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımlarının getirilerini en fazla gördükleri alanlardan biri olan sanal halkla ilişkiler uygulamaları, belediye ile vatandaş arasında güven ilişkisini sağlamlaştırdığı gibi, iş birliğini teşvik ederek halkı yerel hizmet sunumunun bir paydaşı konumuna getirmektedir (Yaman, 2018: 227).

Yerel yönetimlerin yerel halk ile etkileşiminde yeni bir basamak olan sosyal medya kullanımının, kurumun şeffaflığını ve hesap verebilirliğini arttırdığı da bilinmektedir. Ortak karar alma yöntemleri, oylama veya anket gibi uygulamalar üzerinden yerel yönetimler, halkın ihtiyaçları ile doğru orantılı politika kararları alabilirken, çeşitli geri bildirimler sayesinde de nokta atışı hizmet sunumu uygulamalarını hayata geçirebilmektedir. Kriz yönetimi konusunda da sosyal medya uygulamalarının önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Guillamon vd. 2016: 462). Kriz dönemlerinde yerel yönetimlerin sosyal medyayı etkili bir biçimde kullanabilmesi, halkın doğru bilgiye hızlı ulaşmasını, spekülasyonlardan uzak kalmasını ve acil durumlara karşı bilgilerini genişletmesine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte vatandaşlar bilgi sahibi tutularak, acil durum süreçlerinde rol oynayabilmekte veya doğru bilgiyi hızlı bir şekilde kendi çevrelerine de iletebilmektedir (Neely ve Collins, 2018: 1).

3.2.2. Yerel Yönetimlerde Sosyal Medya Kullanımının Kısıtlılıkları

Sosyal medya kullanımının gerek kullanan kuruma gerekse kurumun hitap ettiği çevreye sağladığı kolaylık yadsınamaz bir boyuta ulaşmıştır. Ancak çeşitli kısıtlılıkları bulunan sosyal medya uygulamaları, bununla birlikte olumsuz

davranış ve durum oluşturabilmek adına da kolaylıkla istismara açık bir platform olarak değerlendirilmektedir. Eren ve Aydın (2014: 2002-203) sosyal medya kullanımının kamuoyu genelindeki muhtemel tehditlerini, gençleri bağımlı hale getirme, provokatör hareketleri artırma, tahrik etme, sosyal mühendislik uygulamaları, mekândan bağımsız sosyal medya kullanımının denetiminin güç olması, kişiyi manipüle edecek bilgi paylaşımı, özel hayata ve aileye yönelik tehditler ve ekonomik sorunlar olarak belirlemişlerdir.

We Are Social (2020) adlı şirket tarafından gerçekleştirilen sosyal medya kullanım verilerine bakıldığında, Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının %58’inin kişisel bilgilerinin kötü amaçlarla kullanılmasından korktuğu bilgisi edinilmektedir. Bunun dışında sosyal medya kullanıcılarının %63’ünün de yalan bilgi ve haber almaktan endişelendiği belirtilmiştir. Yukarıdaki veriler de göz önüne alındığında kişilerin yanlış haber almasının ve yalan haberler ile kandırılmasının görece daha kolay olduğu sosyal medya platformlarında, yerel yönetimlerin asıl görevi olan vatandaşa doğru bilgi aktarımını daha fazla önemseyerek bu konuda titiz davranması gerekmektedir.

Kaya ve Demirdöven, (2019: 1080-1081) büyükşehir belediyelerinin sosyal medya kullanımına dair yaptıkları araştırmanın sonucunda, sosyal medya kullanımının eksik ve hatalı yönlerine belirli başlıklar altında değinmişlerdir. Bunlardan ilki, büyükşehir belediyelerinin resmi hesaplarında yer alan ve kişileri belediyelerin sosyal medya sayfalarına yönlendiren sembollerin güncel olmamasıdır. Sosyal medya kullanımının en önemli getirilerinden biri olan vatandaşın güncel tutabilme ve belediye faaliyetleri hakkında hızlı bilgilendirme sağlayabilme, belediyenin internet sitesinin sürekli olarak güncellenmesine bağlıdır. Araştırma sonucunda bir diğer göze çarpan durum ise büyükşehir belediyesi hesaplarının sürekli olarak belediye başkanı hesabı ile senkronize hareket ederek, başkanın tüzel kişiliğine katkı sağlayacak şekilde çalışıyor olmasıdır.

Belediyelerde sosyal medya kullanımında eksik kalınan yönere dair yapılan bir ankette çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar; belediye çalışanlarının sosyal medya hakkında yeterli bilgisinin bulunmaması, kurumun resmi bir sosyal medya politikasından yoksun olması, sosyal medya yönetimi sürecinde kurumda yer alan üst düzey yöneticilerin ekiplere gerekli desteği vermemesi ve sosyal medya koordinasyonunda görevli kişilerin uygulamaları kullanmak için yeteri kadar zaman ayırmaması olarak sıralanabilecektir (Sobacı, Köseoğlu ve Karkın, 2015: 11).

Yerel yönetimlerde sosyal medya kullanımının kısıtlılıklarına dair literatürde birkaç probleme daha yer verilmektedir. Özellikle kriz veya afet dönemlerinde kişiler sosyal medyadan bilgi alamaya daha bağımlı hale gelmektedir. Halka en yakın hizmet birimi olan yerel yönetimler, kişileri sürekli bilgilendirerek sosyal medyada hızla yayılması kolay olan yanlış ve yalan habere uzak tutmalıdır. Bu nedenle özellikle kriz dönemlerinde sosyal medyada çoğalan yanlış bilgi, dayanaksız dedikodular, manipülasyonlar ve kötü niyetle vatandaşlara yanlış bilgi aktaranlara karşı yerel yönetimlerin daima tetikte bulunması gerekliliği, sosyal medya kullanımının kısıtlılıklarından sayılabilecektir (Neely ve Collins, 2018: 4).

Yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımının kısıtlılıklarından son olarak yaş problemine değinmekte fayda vardır. Nitekim yapılan sosyal medya kullanım araştırmalarının çoğunda kişilerin ileri yaşlardan itibaren internet ve sosyal medya kullanım sürelerinin azaldığı görülmektedir. Böylece belediyelerin ve diğer yerel yönetim organlarının, yerel nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan ve çeşitli talepleri olan yaşlı vatandaşa sosyal medyadan ulaşmasının görece zor olduğu düşünülmektedir. Belirli bir kesime daha fazla hitap eden sosyal medyanın yerel yönetim organlarınca kullanımlarındaki en büyük kısıtlılıklarından biri böylece yaşlı kesime ulaşamamak olmaktadır.

3.2.3. Belediye Hizmetlerinin Sunumunda Sosyal Medya Kullanımı

Belediye hizmetlerinin geleneksel yollarla yürütüldüğü gibi çeşitli sosyal medya araçları sayesinde de yürütüldüğü bilinmektedir. Bu kapsamda sıklıkla kullanılan dört sosyal medya uygulaması seçilmiş ve tezin araştırma bölümü ile de bütünlük sağlayabilmesi adına Türkiye’de yer alan büyükşehir belediyelerinin, seçilen dört sosyal medya uygulaması üzerinden sunduğu hizmetlere genel olarak göz atılmıştır.

3.2.3.1. Büyükşehir Belediyelerinde Twitter Kullanımı

Teknolojinin getirişiyle değişen iletişim alışkanlıkları sosyal medyanın yükselişine sebebiyet vermiştir. Bu nedenle ortaya çıkan çeşitli platformlardan biri olan Twitter ise, gönderilere belirli bir karakter sınırlaması getiren ve kişilerin anlık olarak düşüncelerini paylaşabildikleri bir platform olarak kullanıma açılmıştır. Siyasal katılım sürecini inceleyen veya devletlerin ve kurumların Twitter üzerinden yürüttüğü politikaları analiz eden birçok çalışma bulunmaktadır. Bu yönüyle Twitter’ın gündem oluşturma, siyasi katılımı sağlama, fikir beyan etme veya protesto gibi birçok amaca yönelik kullanımının mevcut olduğu bilinmektedir.

Genel itibari ile diyaloglardan oluşan Twitter gönderileri, kişilerin politika aktörleri ile etkileşim kurmalarını da kolaylaştırır hale getirmiştir. Bunun yanı sıra yapılan çalışmalar Twitter kullanımının halk üzerinde algı yönetimi oluşturmak amacıyla kullanılabilen sosyal medya platformlarından biri olduğunu göstermektedir. (Ceng, 2018: 673). Genel itibari ile belediyelerin Twitter kullanımı ele alınacak olduğunda ise Van Dijck (2011: 339) tarafından yapılan çalışmaya değinmekte fayda vardır. Yazara göre belediyelerin Twitter kullanım amaçları arasında kendini ifade etmek ve öz iletişimi sağlayabilmek, herhangi bir ara yüze bağlı kalmadan sohbet ve diyalog ortamı oluşturabilmek, vatandaşlar ile iş birliği yapabilmek, bilgi ve haber paylaşımını kolaylaştırmak, pazarlamaya ve belediye reklamını yapabilmeye olanak sağlayabilmek sayılabilecektir.

Günümüzde Twitter'ın gerek merkezi yönetim gerekse yerel yönetimler tarafından aktif olarak vatandaşa bilgi vermek amacı ile kullanıldığı bilinmektedir. Nitekim buna örnek olarak günümüzde dünyanın ve Türkiye'nin gündeminde olan ve küresel salgına sebep olan Korona Virüsten bahsedilebilecektir. Vatandaş bilgilendirmek ve hastalığın seyrini gözler önüne serilebilmek adına geleneksel medyanın kullanılmasından ziyade Twitter üzerinden vatandaş bilgilendirme uygulamaları dünyada ve Türkiye'de benimsenmiş durumdadır. Buna örnek olarak ise Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın hastalığın seyri ile ilgili istatistiksel bilgileri Twitter üzerinden vatandaşa duyurması gösterilebilecektir.

Büyükşehir belediyelerinin Twitter kullanımına dair istatistiksel veriler çalışmanın dördüncü bölümünde çeşitli kategoriler eşliğinde ayrıntılı olarak incelenecek ve yorumlanacaktır. Bunun yanı sıra belediyelerin Twitter hesaplarında yer alan sayısal verilere ilişkin bilgiler 07 Mayıs 2020 tarihinde analiz edilmiştir. Sayısal bilgilere dair tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5. Büyükşehir Belediyelerinde Twitter Kullanımı

Belediyeler	Platforma Katılma Tarihi	Takip Edilen Sayısı	Takipçi Sayısı	Toplam Tweet	Belediye Twitter Adresi
Adana BŞB	Nisan 2012	13	76,7 B	13.1 B	@Adana_Bld
Ankara BŞB	Aralık 2011	14	844,6 B	5.594 B	@ankarabld
Antalya BŞB	Kasım 2010	5	271,8 B	26 B	@ANTALYABB
Aydın BŞB	Mayıs 2011	11	43,8 B	2.498 B	@AydinBuyuksehir
Balıkesir BŞB	Aralık 2014	58	1.151 B	454	@balikesirbsb
Bursa BŞB	Ekim 2009	63	269 B	11.8 B	@bursabuyuksehir
Denizli BŞB	Kasım 2013	59	22,7 B	6.857 B	@denzlibld
Diyarbakır BŞB	Kasım 2016	1	44,3 B	1.959 B	@diyarbakirbld
Erzurum BŞB	Mart 2013	45	36,1 B	6.039 B	@erzurumbld
Eskişehir BŞB	Ekim 2016	157	88,6 B	4.095 B	@eskisehirbb
Gaziantep BŞB	Aralık 2012	290	127,1 B	18.5 B	@GaziantepBeld
Hatay BŞB	Haziran 2014	78	42,8 B	7.836 B	@HatayBSB
İstanbul BŞB	Ocak 2011	188	1,2 Mn	35.6 B	@istanbulbld

İzmir BŞB	Temmuz 2012	79	328,5 B	8.647 B	@izmirbld
Kahramanmaraş BŞB	Şubat 2015	61	18,3 B	11.8 B	@buyuksehirkm
Kayseri BŞB	Mayıs 2013	98	46,8 B	12.7 B	@KayseriBSB
Kocaeli BŞB	Şubat 2012	112	69,6 B	26 B	@kocaelibld
Konya BŞB	Eylül 2011	21	210,3 B	9.453 B	@Konyabuyuksehir
Malatya BŞB	Aralık 2012	90	26,9 B	13.3 B	@MalatyaBelTr
Manisa BŞB	Haziran 2011	7	16,1 B	31.1 B	@manisabsb
Mardin BŞB	Kasım 2016	14	22,4 B	17 B	@MardinBuyukshr
Mersin BŞB	Mayıs 2016	18	38,9 B	8.469 B	@mersin_bld
Muğla BŞB	Aralık 2012	106	29,4 B	3.088 B	@muglabsb
Ordu BŞB	Nisan 2014	53	26,4 B	8.375 B	@OrduBBld
Sakarya BŞB	Ağustos 2012	51	13,7 B	14.3 B	@Sakaryabld
Samsun BŞB	Aralık 2015	59	9,469 B	1.696 B	@SamsunBSB
Şanlıurfa BŞB	Temmuz 2010	55	43,2 B	37.4 B	@sanliurfabld
Tekirdağ BŞB	Ekim 2013	115	23,9 B	7.852 B	@Tdagbld
Trabzon BŞB	Haziran 2013	61	27,9 B	1.218 B	@TrabzonBelTr
Van BŞB	Ekim 2011	9	34,1 B	3.582	@vanbuyuksehirbb

Kaynak: Büyükşehir Belediyeleri'nin Twitter sayfaları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bursa, Antalya ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyelerinin 2009 ve 2010 yıllarında olmak üzere diğer belediyelere kıyasla platforma oldukça erken katılmış oldukları dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra nüfus oranları da dikkate alındığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin açık ara en fazla takipçiye sahip olduğu görülmektedir. Twitter'ı en aktif kullanan belediyelere bakıldığında ise sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Manisa, Antalya ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi gelmektedir.

Mardin, Mersin, Diyarbakır ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri ise Twitter'a 2016 senesinden sonra katılarak diğer belediyelere göre platformda daha geç yer

almışlardır. Twitter'ı en az kullanan belediyelere bakıldığında ise Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin ardından Trabzon, Samsun ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri öne çıkmaktadır.

3.2.3.2. Büyükşehir Belediyelerinde Facebook Kullanımı

Facebook 2019 yılında en çok ziyaret edilen web sitesi unvanını yapılan araştırmalara göre 2020 yılında da devam ettirmektedir. (We Are Social, 2020). Aynı zamanda Facebook'ta yapılan reklamların halka ulaşmasını analiz eden ve yukarıda bahsedilen çalışmaya göre de Türkiye, reklamların halka ulaşmasında 10. sırada yer almaktadır. Bu nedenle kurum ve kuruluşlar tanıtım ve bilgilendirme amaçlı reklam politikalarını geleneksel medya yoluyla vatandaşa iletebilecekleri gibi sosyal medyayı da aktif olarak kullanmak isteyebileceklerdir.

İlgili bilgiler ışığında belediyelerin sosyal medyanın en aktif kullanılan platformlarından biri olan Facebook'u nasıl kullandıkları belirli kategoriler ile aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Büyükşehir Belediyelerinin Facebook Kullanımı

Belediye	Takip Edilme Sayısı	Beğenilme Sayısı	Platforma Katılım Tarihi	Sponsorlu Reklam Sayısı	Etkinlik Sayısı
Adana BŞB	126.706	118.885	3 Haziran 2013	Yok	229
Ankara BŞB	116.110	92.734	13 Mayıs 2012	2	Yok
Antalya BŞB	105.778	102.246	1 Haziran 2012	Yok	63
Aydın BŞB	43.604	41.713	3 Şubat 2016	Yok	Yok
Balıkesir BŞB	53.719	51.790	1 Nisan 2014	Yok	Yok
Bursa BŞB	55.978	53.033	10 Temmuz 2012	Yok	107
Denizli BŞB	32.659	31.768	29 Kasım 2012	Yok	22
Diyarbakır BŞB	68.185	65.961	18 Kasım 2016	Yok	39
Erzurum BŞB	73.973	73.448	11 Mart 2011	Yok	Yok

Eskişehir BŞB	96.278	91.632	20 Mayıs 2014	Yok	48
Gaziantep BŞB	148.153	143.244	15 Şubat 2013	Yok	143
Hatay BŞB	75.977	72.882	18 Haziran 2014	1	1
İstanbul BŞB	227.769	171.353	16 Şubat 2011	Yok	1
İzmir BŞB	187.971	171.981	19 Ağustos 2013	Yok	849
Kahramanmaraş BŞB	55.700	53.593	26 Şubat 2015	Yok	13
Kayseri BŞB	39.540	38.660	7 Mayıs 2013	Yok	1
Kocaeli BŞB	139.788	138.781	5 Mart 2012	1	53
Konya BŞB	65.697	61.876	13 Ocak 2012	Yok	Yok
Malatya BŞB	18.191	17.452	16 Eylül 2013	Yok	1
Manisa BŞB	112.343	110.617	15 Temmuz 2011	Yok	37
Mardin BŞB	879	821	20 Mart 2017	Yok	Yok
Mersin BŞB	93.488	86.944	2 Nisan 2014	Yok	225
Muğla BŞB	64.533	61.973	4 Nisan 2014	Yok	69
Ordu BŞB	44.570	40.928	3 Nisan 2014	Yok	5
Sakarya BŞB	53.495	53.034	29 Kasım 2010	Yok	354
Samsun BŞB	8.211	7.865	11 Kasım 2013	Yok	1
Şanlıurfa BŞB	36.925	35.378	29 Mart 2013	Yok	4
Tekirdağ BŞB	31.647	30.886	1 Aralık 2011	Yok	14
Trabzon BŞB	8.934	8.659	21 Kasım 2012	Yok	Yok
Van BŞB	24.137	22.884	4 Nisan 2014	Yok	Yok

Kaynak: Büyükşehir Belediyeleri'nin Facebook sayfaları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo yazar tarafından 6 Nisan 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Tabloda büyükşehir belediyelerinin Facebook sayfalarındaki çeşitli veriler, beğenilme sayıları, takip edilme sayıları, platforma katılma tarihleri, Facebook üzerinden sponsorlu olarak verdikleri reklamlar ve Facebook üzerinden halka bildirerek düzenledikleri etkinlikler başlıkları altında sınıflandırılmıştır. İnceleme sonucunda her büyükşehir belediyesinin birer resmi Facebook hesabı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra belediye sayfalarının beğenilme ve takip edilme sayılarının kabaca nüfusları ile orantılı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. 227.769 kişi ile en çok takipçisi olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ni sırasıyla İzmir, Gaziantep, Kocaeli ve Adana Büyükşehir Belediyesi takip etmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin nüfusu en fazla olan ikinci şehri Ankara'nın Büyükşehir Belediyesi Facebook sayfasının yaklaşık 116 bin takipçisinin bulunması ve en çok takip edilen ilk beş belediye sıralamasında dahi yer almaması dikkat çekmiştir. Facebook sayfaları 40 binden az kişi tarafından takip edilen büyükşehir belediyeleri ise Şanlıurfa, Tekirdağ, Denizli, Van, Malatya, Kayseri, Trabzon ve Samsun Büyükşehir Belediyesi olmuştur. 879 kişinin takip ettiği Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin Facebook sayfası ise diğer belediyelerin sayfalarına oranla oldukça az etkileşim almıştır.

Facebook üzerinden verilen reklamlara ulaşma sıralamasına bakıldığında Türkiye'nin 10. sırada yer aldığı görülmektedir (We Are Social, 2020). Bu nedenle büyükşehir belediyelerinin Facebook üzerinden sponsorlu olarak reklam verip vermedikleri merak edilerek incelenmiştir. Bunun sonucunda kuruluş tarihinden itibaren yalnızca Ankara (2), Kocaeli (1) ve Hatay (1) Büyükşehir Belediyeleri'nin Facebook üzerinden sponsorlu reklam verdikleri görülmüştür. Geri kalan 27 büyükşehir belediyesinin halka iletişime geçebilmek ve belediyenin tanıtımını yapabilmek adına reklam uygulamasını kullanmaması ilgi çekici bir sonuç olmuştur.

Facebook'un kullanıcılara sunduğu bir diğer özellik ise platform üzerinden etkinliklerin paylaşılarak vatandaşlara duyurulması ve katılımcı sayısının belirlenmesine yarayan etkinlik düzenleme sayfasıdır. Belediyelerin sosyal

medya üzerinden halk katılımına ne oranda dikkat ettikleri ve bu amaçla ne gibi uygulamalarda bulduklarını anlayabilmek adına Facebook'ta büyükşehir belediyelerinin düzenlemiş oldukları etkinlikler incelenmiştir. Facebook'ta etkinlikleri paylaşarak halka sosyal medya üzerinden duyurma ve etkinlikleri bu platform sayesinde hayata geçirmede belediyelerin çoğunlukla aktif olduğu görülmüştür. Açık ara en önde gelen belediye ise Facebook üzerinden düzenlediği 849 etkinlik ile İzmir Büyükşehir Belediyesi olmuştur. Sakarya, Mersin, Adana ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi de Facebook'un etkinlik düzenleme uygulamasını yüksek oranda kullanarak yerel halkı belediye sınırları içerisinde düzenlenen etkinliklerden sık sık haberdar etmeye çalışmışlardır. Buna karşın Facebook üzerinden etkinlik paylaşımında bulunmayan 8 belediye bulunmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Facebook üzerinden hiç etkinlik düzenlemediği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin ise yalnızca 1 etkinlik düzenlediği görülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin önemli bir sosyal medya platformu olan ve sıklıkla ziyaret edilen Facebook uygulamasını çok etkin kullandıklarını söylemek zor olacaktır. Belediyelerin Facebook üzerinden etkileşimini ise yalnızca nüfusu esas alarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Nitekim Gaziantep ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyeleri aynı bölgede yer almakta ve nüfusları da neredeyse aynı seviyede bulunmaktadır. Buna karşın Gaziantep Büyükşehir Belediyesi görüldüğü üzere Facebook platformunu oldukça aktif kullanmakta ve benzeri belediyelere kıyasla daha fazla kesime hitap etmektedir. Büyükşehir belediyelerinin resmi sosyal medya politikalarından yoksun olması, tablodaki değişken verilerin ışığında yorum olarak eklenebilecektir.

3.2.3.3. Büyükşehir Belediyelerinde Youtube Kullanımı

Belediye hizmetlerinin sunumunda halka birebir temas her zaman mümkün olmamaktadır. Sanal yollarda bilgi aktarımı veya hizmet sunumunun kolaylığı ise, çalışma saatlerinin ve mesafelerin ortadan kalkması olarak değerlendirilebilecektir. Bu kapsamda günümüzde oldukça popüler olan bir diğer

sosyal medya platformu YouTube'un, Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri tarafından kullanım istatistiklerini genel hatlarıyla incelemek, belediyelerin günün koşullarına nasıl adapte olduklarına dair bir projeksiyon çizmeye yardımcı olacaktır.

Tablo 7. Büyükşehir Belediyelerinin Youtube Kullanımı

Belediye	Abone Sayısı	Paylaşılan Video Sayısı	Platforma Katılım Tarihi	Toplam Görüntüleme Sayısı
Adana BŞB	8,19 Bin	1.480	25 Şubat 2013	2.825.531
Ankara BŞB	13,1 Bin	1.116	23 Mayıs 2012	707.802
Antalya BŞB	1,96 Bin	155	5 Mayıs 2015	39.372
Aydın BŞB	874	18	25 Kasım 2016	180.012
Balıkesir BŞB	193	24	12 Ağustos 2014	4.930
Bursa BŞB	5,53 Bin	270	26 Kasım 2011	705.190
Denizli BŞB	Bilgi Yok	40	6 Aralık 2017	17.682
Diyarbakır BŞB	1,11 Bin	104	24 Ocak 2017	18.256
Erzurum BŞB	501	174	9 Haziran 2015	187.778
Eskişehir BŞB	3,62 Bin	87	18 Ocak 2017	205.491
Gaziantep BŞB	3,07 Bin	463	20 Aralık 2012	1.508.760
Hatay BŞB	3,59 Bin	260	3 Şubat 2016	584.855
İstanbul BŞB	21,3 Bin	481	4 Mart 2011	2.802.408
İzmir BŞB	9,55 Bin	310	27 Ekim 2011	1.976.735
Kahramanmaraş BŞB	914	274	28 Ağustos 2015	44.187
Kayseri BŞB	1,4 Bin	56	17 Mart 2014	1.867.328
Kocaeli BŞB	2,77 Bin	1.006	17 Şubat 2012	1.673.591
Konya BŞB	6,61 Bin	228	24 Aralık 2019	340.587
Malatya BŞB	1,56 Bin	1	16 Eylül 2013	184
Manisa BŞB	3,62 Bin	6.059	8 Temmuz 2014	1.838.110
Mardin BŞB	360	62	13 Haziran 2017	61.106
Mersin BŞB	2,05 Bin	2.669	5 Kasım 2014	973.787
Muğla BŞB	3,04 Bin	156	22 Ağustos 2012	1.753.398
Ordu BŞB	1,88 Bin	1.323	7 Haziran 2014	668.480

Sakarya BŞB	125	14	7 Aralık 2017	2.925
Samsun BŞB	248	121	27 Temmuz 2015	62.504
Şanlıurfa BŞB	Bilgi Yok	2.744	12 Nisan 2014	1.155.879
Tekirdağ BŞB	788	295	25 Şubat 2015	226.738
Trabzon BŞB	126	31	5 Ocak 2017	29.978
Van BŞB	244	176	31 Ocak 2017	54.667

Kaynak: Büyükşehir Belediyeleri'nin YouTube sayfaları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo yazar tarafından 30 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. İlgili tablo incelendiğinde Türkiye'de yer alan tüm büyükşehir belediyelerinin birer YouTube sayfası olduğu gözükmemektedir. Bununla birlikte en çok abonesi bulunan sayfalar sırasıyla İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak belirlenmiştir. Abone sayılarının kentlerin nüfusuyla doğru orantılı yükseldiğini İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri için söylemek yanlış olmayacaktır.

Bir YouTube sayfası olsa dahi 100'ün altında video paylaşan Trabzon, Sakarya, Kayseri, Mardin, Malatya, Eskişehir, Denizli, Balıkesir ve Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili platformu aktif olarak kullandığını söylemek zor olacaktır. Bununla birlikte YouTube platformuna diğer belediyelere nazaran daha geç katılan ve 2017 yılı sonrasında hesap açan belediyeler ise Van, Trabzon, Sakarya, Mardin, Konya, Diyarbakır ve Denizli Büyükşehir Belediyeleri olarak belirlenmiştir. İstanbul, İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri ise ilgili platformda 2011 tarihinden itibaren yerlerini almışlardır.

Youtube'u açık ara en aktif olarak kullanan Manisa Büyükşehir Belediyesi ise 6.059 video paylamışında bulunmuştur ancak paylaşımların çoğunu güncel televizyon haberleri oluşturmaktadır. Toplam izlenme sayısı ile diğer belediyeleri geride bırakan Adana Büyükşehir Belediye'sinin bugüne kadar yaptığı paylaşımlar ise yaklaşık 3 milyon kişiye ulaşmıştır. Görüldüğü üzere Türkiye'de

yer alan Büyükşehir Belediyeleri'nin Youtube'da çok aktif olduklarını söylemek yanlış olacaktır. Paylaşılan videoların çoğunluğunu oluşturan belediye meclis toplantılarının yanı sıra belediyelerin halk katılımı sağlayacak herhangi bir yöntemle başvurdukları görülmemektedir.

3.2.3.3. Büyükşehir Belediyelerinde WhatsApp Kullanımı

Türkiye'de en çok kullanılan internet uygulaması olan WhatsApp, (We Are Social, 2020) bu özelliği ile kurumların vatandaşla etkileşimi hızlandıran bir araç olarak değerlendirilebilecektir. Türkiye'de bulunan il ve büyükşehir belediyelerinin halkla ilişkiler birimlerini inceleyen bir çalışmaya göre belediyelerin genellikle Beyaz Masa, Mavi Masa, Alo 153 ve Basın Yayın Halkla İlişkiler Müdürlüğü gibi araçları, halkla aralarında körü kurabilmek adına kullandıkları göze çarpmaktadır (Yolcu ve Sezgin, 2016: 78-80). Belediyelerin yerel halk ile iletişim kurabilmek adına mail, telefon hattı, bireysel başvuru gibi birçok yöntemi kullandığı görülmektedir. Bu noktada ülke genelinde en çok kullanılan mesajlaşma uygulaması olan WhatsApp'ın büyükşehir belediyelerince vatandaşa ulaşabilmek adına kullanımını incelemekte fayda vardır. Büyükşehir belediyelerinin halkla iletişim araçlarına bakıldığında WhatsApp kullanan 19 belediye olduğu görülmüştür. Bir WhatsApp iletişim hattı olmayan ancak, mail, telefon, faks, çözüm merkezi uygulamaları gibi çeşitli uygulamalar aracılığı ile halkla iletişim kuran belediyelerin sayısı ise 11 olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda WhatsApp iletişim hattı bulunmayan büyükşehir belediyelerinin çoğunun görev alanında yer alan ilçe belediyelerinde ilgili iletişim hattının bulunduğu görülmektedir. Bu yönü ile nüfus ve ölçek bakımından daha küçük belediyelerin, WhatsApp iletişim hattını uygulamaya geçirmesi, muhtemelen daha verimli gözükmektedir. Bunun dışında ise günümüz iletişim çağının en çok kullanılan uygulaması olan WhatsApp'ı belediyenin halkla iletişimini kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla kullanmak, henüz bir sistemi olmayan büyükşehir belediyeleri için önem arz etmektedir.

IV. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TWITTER KULLANIMLARININ YEREL KATILIM ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Bu bölümde büyükşehir belediyelerinin Twitter kullanımını yerel katılım çerçevesinde inceleyen bir içerik analizi çalışmasına yer verilmiştir. Çalışmanın amacı ve kapsamı, soruları, yöntemi, sınırlılıkları, bulgular ve tartışma kısmı bu bölüm içerisinde yer almaktadır.

4.1.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada, Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinin en popüler sosyal medya platformlarından biri olan Twitter'da paylaştıkları tweetler kapsamlı olarak analiz edilmektedir. Belediyelerin 1 Nisan 2019'dan 1 Nisan 2020'ye kadar paylaştıkları tüm tweetler analize dâhil edilmiştir. Bu tweetlerin toplam sayısı 39.972'dir. Analize dâhil edilen tweetlerin belirtilen zaman aralığında seçilmesinin nedeni 31 Mart 2019 tarihinde Türkiye'de yerel seçimlerin yapılmış olmasıdır. Bu seçimlerden itibaren birçok büyükşehir belediyesinin yönetimi değişmiştir. Diğer yandan zaman aralığını son bir yıl olarak almak, belediyelerin yeni bir seçimle birlikte verdikleri hizmetlere yönelik dönütün halktan alınmasından sonraki süreci kapsamı açısından tercih edilmiştir. Önceki dönemlerin tweetlerinin de incelenerek bir araştırma yapılması daha büyük projeler ve odak konular için mümkün olmakla birlikte bu araştırmanın amacı, mevcut büyükşehir belediye yönetimlerinin sosyal medya kullanımlarının özellikle yerel katılım boyutunu Twitter üzerinden tespit etmektir. Belirlenen tarih aralıkları bazı belediyelerde tam olarak uygulanamamıştır. Bunun sebebi çeşitli nedenlerle belediyelerin yönetime hemen gelememesidir. Bu gibi belediyelerde yönetimin devralındığı günden itibaren paylaşılan tweetler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

4.2.Araştırmanın Soruları

Çalışma Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin sosyal medya kullanımlarını Twitter özelinde ele almaktadır. Söz konusu belediyelerin Twitter üzerinde belirli

bir tarih aralığında paylaştıkları tweetler odak alınmaktadır. Bu tweetler incelenirken geniş açıda, bu tweetlerin hangi amaçlarla paylaşıldığı irdelenmektedir. Odak noktada ise bu kullanım amacının ne kadarının, hangi fonksiyonlarla halk katılımını sağlamak amacıyla kullanıldığı tespit edilmek istenmektedir. Bu doğrultuda bir sonraki başlıkta yöntemi açıklanacak olan araştırmanın soruları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri Twitter'ı hangi amaçlarla kullanmaktadır?
- Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinden hangileri Twitter'ı halk katılımını sağlamak amacıyla kullanmaktadır?
- Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri Twitter'da halk katılımını nasıl ve hangi boyutlarda sağlamaktadır?

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar genel olarak, anket, mülakat ve gözlemler sonucu insanlardan, görsellerden, yazılı metinlerden, resmi dokümanlardan, davranışlardan sistemli bir şekilde veriler alınmasına ve yorumlanmasına dayanan araştırmalardır. Bu sistematik veri analizinde veriler sistemli bir şekilde kodlanır, gruplandırılır. Sistematik hale gelmiş bu bilgiler analiz edilerek bulgulara ve sonuçlara ulaşılır. Bu sonuçlar sunulurken, bazen nitel verilerin nicel hale getirilmesi yani belirli bir sistem dâhilinde sayısallaştırılması tercih edilebilir (Strauss ve Corbin, 1998: 11). Bu gibi tercihler nitel verilerin yorumsamacı bir yaklaşımla daha kolay ve bütüncül bir şekilde yorumlanmasına yardımcı olur. Bu araştırmada da temel olarak nitel araştırma yöntemi kullanılırken, örneklem olarak belirlenen tweetler birer metin olarak okunmuş ve yorumlanmıştır. Bu yönüyle bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir (Lin vd., 2014). Toplamda 39.972 tweet içerik analizi kapsamında analiz edilmiştir. İçerik analizine tabii tutulan tweetler Nvivo 12 nitel veri analizi programı ile oluşturulan kodlarla kodlanmıştır. Bu kodlar oluşturulurken pilot araştırma olarak rastgele seçilen 5 belediyeden paylaşılan

son 100 tweet incelenmiş ve inceleme sonrası tweetlerin içerikleri yorumlanarak birtakım kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar şu şekildedir:

K.1: Taziye, Anma, Önemli Gün

K.2: Kurumsal Bilgilendirme

K.3: Belediye Başkanından Retweet

K.4: Kurumlar Arası Etkileşim

K.5: Korona/Kamu Spotu

K.6: Hesap Verebilirlik

K.7: Doğrudan Halk katılımı

K.8: Anket

Oluşturulan bu kodlar, yorumlama standartlarının daha iyi anlaşılması açısından biraz daha detaylandırılacak olursa, K.1. kodu belediyelerin resmi Twitter hesaplarından paylaşılan önemli günleri kutlama, baş sağlığı ve anma konulu tweetleri nitelendirmektedir. K.2. kodu, törenler, toplantılar, belediye faaliyetleri, yerel halkın çeşitli konularda belediye tarafından bilgilendirmesi (nöbetçi eczane vb.) ve belediyenin uygulayacağı politika ve proje bilgilendirmeleri içeren tweetleri kapsamaktadır. K.3. kodu belediye başkanından yapılan retweetlerin gruplandığı koddur. K.4. kodu başka bir belediyenin ya da kamu kurumunun etiketlendiği, cevaplandırıldığı ya da retweetlendiği tweetleri içermektedir. K.5. kodu, son aylarda tüm gündemi ve hayatın akışını değiştiren korona salgını ile ilgili tweetleri içermektedir. K.6., K.7., ve K.8. kodları genel olarak araştırmanın amacını ve araştırma sorularını direkt olarak sorgulayan kodlardır. Bunlar Twitter üzerinden halk katılımının gerek çift taraflı gerekse tek taraflı olarak sağlanıp sağlanmadığını gösteren kodlardır. K.6. kodunda özellikle canlı olarak Twitter üzerinden paylaşılan mal ve hizmet alım ihaleleri, canlı olarak yayınlanan belediye meclisi oturumları ile yatırımların maddi boyutlarının halkla paylaşıldığı tweetler gruplandırılmıştır. K.7. kodu halkın talepleri ya da soruları/sorunlarına karşı belediye tarafından verilen cevapları, çözümleri vb. içeren tweetleri ve başkanın STK, vatandaşlar, muhtarlar gibi diğer yerel yönetim aktörleri ile buluşarak katılımı sağladığı toplantıları içeren tweetleri temsil etmektedir. K.8. ise

belediyenin Twitter üzerinden ya da farklı platformlarda yapıp Twitter’da paylaştığı anketlerin gruplandırıldığı koddur.

Yukarıda detaylı olarak açıklanan kodlar, pilot araştırma sonucu Nvivo 12 nitel veri analizi programı ile oluşturulduktan sonra, incelenecek tweetlerin sayısının fazlalığı da düşünülerek hem daha pratik kodlama yapılabilmesi hem de elde edilecek verilen daha kolay nicel hale getirilebilmesi için IBM Statistics SPSS 23 isimli nicel veri analizi programına aktarılmıştır. Twitter’da “Gelişmiş Arama” seçeneği kullanılmıştır. Bu menüdeki zaman aralığı yukarıda verilen tarihler olarak belirlenmiş ve her bir belediye için ayrı ayrı arama yapılarak hedeflenen tweetlere ulaşılmıştır. Tweetler tek tek okunmuş, yorumlanmış ve SPSS programında yukarıdaki sırada olduğu gibi sayısal değer atanmış kodlar içerisinde, atanan sayıların girilmesi suretiyle kodlanmıştır. Kodlamalar yapılırken araştırmacı, kendi araştırma sorusu çerçevesinde, tweetlerde mevcut olan veriyi çeşitli kodlama yöntemleriyle belirli bir sistematik dâhilinde parçalara bölerek, sınıflandırarak ve veriler arasında bağlantılar kurarak analiz etmiştir.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin Twitter’da paylaştıkları tweetler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise söz konusu belediyelerin 01 Nisan 2019 ve 01 Nisan 2020 tarihi arasında paylaştıkları tweetlerdir. Bu tweetlerin sayısı toplamda 39.972 olarak hesaplanmıştır. İlgili tarih aralığının belirlenme sebebi ise araştırma sorusunun odak aldığı halk katılımının güncel olarak ölçülmek istenmesidir. Bir diğer neden ise belirtilen tarihlerde yerel seçimler sonucunda belediye yönetimlerinin değişmesi ya da aynı yönetimlerin yeni bir döneme geçmesidir.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında büyükşehir belediyelerinin Twitter hesapları oluşturuldukları tarihten itibaren incelenmek yerine belirli bir zaman aralığı

belirlenerek bu aralıkta atılan tweetler incelenmiştir. Dolayısıyla tüm evren araştırmaya dahil edilememiştir. Bu nedenle belirli bir zaman aralığının belirlenmesi araştırmanın kısıtlılıkları arasında yer almaktadır. Araştırmanın bir diğer doğal sınırlılığı ise belediye yönetimlerinin beş yılda bir yapılan yerel seçimlerle yenilenmesi dolayısıyla hiçbir zaman bu belediyelerin kalıcı bir katılım anlayışından bahsedilemeyecek olmasıdır. Araştırma sonucunda belediyelerin Twitter kullanımına dair genelleme yapmak bu nedenle doğru olmayacaktır. Yapılacak çıkarsamalar belediyelerin sadece belirtilen tarih aralığındaki durumunu belirtmektedir.

Başka bir sınırlılık ise yapılan içerik analizinde çok fazla sayıda tweetin araştırmacı tarafından hem kodlanması hem yorumlanması dolayısıyla ortaya çıkmış olması muhtemel kodlama hatalarıdır.

4.5. Bulgular

Araştırma kapsamında 30 büyükşehir belediyesinin Twitter hesaplarında yer alan tweetler 01 Nisan 2019 ve 01 Nisan 2020 tarihleri arasında atılmış olmak üzere incelenmiştir. Tweetlerin atılma nedenlerine göre araştırma kapsamında kodlar belirlenmiş ve ilgili tweetler yazar tarafından analiz edilerek ilgili kodlardan birine işlenmiştir.

Araştırma kapsamında her bir büyükşehir belediyesinin belirlenen kodlar çerçevesinde kaç tweet attığını gösteren tablolar aşağıda alfabetik sıraya göre yer almaktadır.

Tablo 8. Adana Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	162	11,5
Kurumsal Bilgilendirme	581	41,3
Belediye Başkanından Retweet	3	0,2
Kurumlararası Etkileşim	4	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	64	4,6
Hesap Verebilirlik	75	5,3
Doğrudan Halk Katılımı	517	36,8
Toplam	1406	100,0

Araştırma sonucunda belediyenin resmi hesabından bir yıl boyunca toplamda 1406 tweet atıldığı belirlenmiştir. İlgili tweetlerin neredeyse yarısının Kurumsal Bilgilendirme başlığı altında değerlendirildiği görülmektedir. Doğrudan Halk Katılımı oranı oldukça yüksek çıkan belediyede Anket uygulamasına rastlanmamıştır.

Tablo 9. Ankara Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	302	9,6
Kurumsal Bilgilendirme	1802	57,4
Belediye Başkanından Retweet	113	3,6
Kurumlararası Etkileşim	77	2,5
Korona ve Diğer Kamu Spotu	69	2,2
Hesap Verebilirlik	574	18,3
Doğrudan Halk Katılımı	201	6,4
Anket	4	0,1
Toplam	3142	100,0

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin tweetlerine bakılacak olduğunda ise Kurumsal Bilgilendirmenin tweetlerin yarısından fazlasını oluşturduğu görülmektedir. Bununla beraber Hesap Verebilirlik koduna işlenen tweetlerin de önemli bir orana sahip olduğu görülmektedir. Belediye bir sene boyunca 4 anket uygulamasına yer vermiştir.

Tablo 10. Antalya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	124	2,5
Kurumsal Bilgilendirme	2001	41,1
Belediye Başkanından Retweet	1	0,02
Korona ve Diğer Kamu Spotu	54	1,1
Hesap Verebilirlik	108	2,2
Doğrudan Halk Katılımı	2573	52,9
Anket	2	0,04
Toplam	4863	100,0

Toplamda 4863 tweetle bir sene boyunca en fazla tweet atan Antalya Büyükşehir Belediyesi'nde diğer belediyelerden farklı olarak en yüksek oran Doğrudan Halk Katılımı kodundan elde edilmiştir. Kurumsal Bilgilendirme ikinci sırada yer alırken, belediyenin iki anket uygulamasında yer verdiği de görülmüştür. Kurumlar Arası Etkileşim kodu ise içerik olmadığı için tabloda yer almamıştır.

Tablo 11. Aydın Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	10	5,7
Kurumsal Bilgilendirme	142	81,6
Korona ve Diğer Kamu Spotu	10	5,7
Hesap Verebilirlik	2	1,1
Doğrudan Halk Katılımı	10	5,7
Toplam	174	100,0

Aydın Büyükşehir Belediyesi, 30 büyükşehir belediyesi arasında toplamda 174 tweetle bir sene boyunca Twitter'ı en az kullanan belediye olmuştur. Bunun yanı sıra Belediye Başkanından Retweet, Kurumlar Arası Etkileşim ve Anket kodlarına içerik bulunmadığı için tabloda yer verilmemiştir. Kurumsal Bilgilendirme ise %80'i geçen bir oranla açık ara en çok tweet atılma nedeni olarak gösterilebilecektir.

Tablo 12. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	50	7,5
Kurumsal Bilgilendirme	348	52,5
Belediye Başkanından Retweet	2	0,3
Kurumlararası Etkileşim	3	0,5
Korona ve Diğer Kamu Spotu	46	6,9
Hesap Verebilirlik	18	2,7
Doğrudan Halk Katılımı	196	29,6
Toplam	663	100,0

Bir diğer Büyükşehir Belediyesi olan Balıkesir'de ise Doğrudan Halk Katılımı kodunun oransal olarak yüksek olması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte

Kurumsal Bilgilendirme çoğu belediyede olduğu gibi en yüksek oranda seyretmektedir. Belediye Anket uygulamasını bir sene boyunca kullanmamıştır.

Tablo 13. Bursa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	42	3,5
Kurumsal Bilgilendirme	857	72,1
Belediye Başkanından Retweet	1	0,1
Kurumlararası Etkileşim	4	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	30	2,5
Hesap Verebilirlik	80	6,7
Doğrudan Halk Katılımı	174	14,6
Toplam	1188	100,0

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin tweetlerine göz atıldığında ise Kurumsal Bilgilendirme oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Hesap Verebilirlik ve Doğrudan Halk Katılımı kodları da çoğu belediyeye göre yüksek seyretmiştir. Belediye anket uygulamasına yer vermemiştir.

Tablo 14. Denizli Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	22	6,1
Kurumsal Bilgilendirme	245	67,7
Belediye Başkanından Retweet	5	1,4
Kurumlararası Etkileşim	27	7,5
Korona ve Diğer Kamu Spotu	28	7,7
Hesap Verebilirlik	2	0,6
Doğrudan Halk Katılımı	31	8,6
Anket	2	0,6
Toplam	362	100,0

Belediyenin kurumlar arası etkileşimi daha etkili kullandığı kodlara yansımıştır. Bunun yanı sıra Korona Virüs salgını hakkında atılan tweetlerin de belediyenin toplam attığı 362 tweet arasında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Hesap Verebilirlik kodu oldukça düşük olan belediye aynı zamanda 2 anket uygulamasına yer vermiştir.

Tablo 15. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	26	2,2
Kurumsal Bilgilendirme	863	73,3
Belediye Başkanından Retweet	6	0,5
Korona ve Diğer Kamu Spotu	79	6,7
Hesap Verebilirlik	132	11,2
Doğrudan Halk Katılımı	71	6,0
Toplam	1177	100,0

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin Twitter adresinde 19 Ağustos 2019 tarihine kadar geri gidilebilmiştir. Bunun nedeni olarak ise ilgili tarihte Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne kayyum olarak Vali atanması gösterilebilecektir. Belediyenin Kurumlar Arası Etkileşim ve Anket uygulamalarına yer vermedikleri görülmektedir.

Tablo 16. Erzurum Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	78	15,3
Kurumsal Bilgilendirme	377	74,1
Kurumlararası Etkileşim	11	2,2
Korona ve Diğer Kamu Spotu	41	8,1
Doğrudan Halk Katılımı	1	0,2
Anket	1	0,2
Toplam	509	100,0

Belediyenin Hesap Verebilirlik koduna işlenebilecek herhangi bir tweetinin olmaması oldukça dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra Belediye Başkanından Retweet koduna işlenecek bir içerik de bulunamamıştır. En yüksek oran ise çoğunlukta olduğu gibi Kurumsal Bilgilendirme alanında olmuştur.

Tablo 17.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	57	6,2
Kurumsal Bilgilendirme	591	63,8
Belediye Başkanından Retweet	3	0,3
Kurumlararası Etkileşim	8	0,9
Korona ve Diğer Kamu Spotu	83	9,0
Hesap Verebilirlik	11	1,2
Doğrudan Halk Katılımı	172	18,6
Anket	1	0,1
Toplam	926	100,0

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne bakıldığında ise Kurumsal Bilgilendirme kodunun tweetlerin yarısından fazlasını oluşturmasının yanı sıra Doğrudan Halk Katılımı oranının da yüksek olduğu görülmüştür. Toplamda bir anket yapılan belediyede Korona Virüs salgınına dair atılan tweetler de genel orana bakıldığında önemli bir yere sahiptir.

Tablo 18. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	97	6,1
Kurumsal Bilgilendirme	1241	78,3
Kurumlararası Etkileşim	4	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	120	7,6
Hesap Verebilirlik	8	0,5
Doğrudan Halk Katılımı	114	7,2
Anket	1	0,1
Toplam	1585	100,0

İnceleme sırasında Belediye Başkanından Retweet koduna işlenecek içerik bulunamamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin incelenen zaman aralığındaki hesap verebilirlik oranı ise oldukça düşük seyretmiştir. Belediye bir anket uygulamasına yer vermiştir.

Tablo 19. Hatay Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	47	4,5
Kurumsal Bilgilendirme	933	88,6
Kurumlararası Etkileşim	2	0,2
Korona ve Diğer Kamu Spotu	24	2,3
Hesap Verebilirlik	1	0,1
Doğrudan Halk Katılımı	45	4,3
Anket	1	0,1
Toplam	1053	100,0

Belediye Başkanından Retweet kodunu içermeyen Hatay Büyükşehir Belediyesinin de Doğrudan Halk Katılımı ve Hesap Verebilirlik kodlarına işlenen verilerin oranlarının düşüklüğü dikkat çekmektedir. Buna karşın tweetlerin neredeyse tamamını Kurumsal Bilgilendirme oluşturmaktadır. Belediye seçilen zaman aralıklarında bir ankete yer vermiştir.

Tablo 20. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	54	8,5
Kurumsal Bilgilendirme	434	68,5
Belediye Başkanından Retweet	1	0,2
Kurumlararası Etkileşim	2	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	47	7,4
Hesap Verebilirlik	61	9,6
Doğrudan Halk Katılımı	33	5,2
Anket	2	0,3
Toplam	634	100,0

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin tweetleri tekrarlanan seçimler sonucunda belediyenin yeni yönetime geçmesi sebebiyle 26 Haziran 2019 tarihine kadar incelenmiştir. Tweetlerin yarısından fazlasını oluşturan Kurumsal Bilgilendirmenin yanı sıra Hesap Verebilirlik oranı da göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra belediyenin yaklaşık 10 ayda 634 tweet atması, nüfusu en fazla olan Büyükşehir Belediyesi olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 21. İzmir Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	48	4,5
Kurumsal Bilgilendirme	822	77,5
Belediye Başkanından Retweet	1	0,1
Kurumlararası Etkileşim	13	1,2
Korona ve Diğer Kamu Spotu	69	6,5
Hesap Verebilirlik	69	6,5
Doğrudan Halk Katılımı	36	3,4
Anket	2	0,2
Toplam	1060	100,0

2 anket uygulamasına yer veren İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bakıldığında yüksek oranın genelde olduğu gibi Kurumsal Bilgilendirme alanında saptandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra belediye Hesap Verebilirlik uygulamalarının yarı oranında Halk Katılımına dair kodlanabilecek tweetler atmıştır.

Tablo 22. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	82	6,2
Kurumsal Bilgilendirme	999	75,9
Belediye Başkanından Retweet	1	0,1
Kurumlararası Etkileşim	19	1,4
Korona ve Diğer Kamu Spotu	77	5,9
Hesap Verebilirlik	7	0,5
Doğrudan Halk Katılımı	129	9,8
Anket	2	0,2
Toplam	1316	100,0

Belediyenin Twitter'ı aktif olarak kullandığı, atılan tweetlerin oranına bakıldığında göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra Hesap Verebilirlik koduna işlenebilecek uygulamaların çok az olması ise dikkat çekmektedir. İki anket uygulamasına yer veren belediyenin en fazla tweet attığı alan ise Kurumsal Bilgilendirme olmuştur.

Tablo 23. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	24	1,9
Kurumsal Bilgilendirme	1102	87,3
Belediye Başkanından Retweet	1	0,1
Kurumlararası Etkileşim	21	1,7
Korona ve Diğer Kamu Spotu	42	3,3
Hesap Verebilirlik	53	4,2
Doğrudan Halk Katılımı	20	1,6
Toplam	1263	100,0

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin tweetlerine göz atılacak olduğunda Kurumsal Bilgilendirmenin atılan tweetlerin ciddi bir bölümünü oluşturduğu görülmektedir. Anket uygulamasına yer vermeyen belediyede Doğrudan Halk Katılımı ve Hesap Verebilirlik koduna işlenen veriler de düşük gözlemlenmiştir.

Tablo 24. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	81	4,5
Kurumsal Bilgilendirme	1216	67,7
Kurumlararası Etkileşim	1	0,1
Korona ve Diğer Kamu Spotu	196	10,9
Hesap Verebilirlik	54	3,0
Doğrudan Halk Katılımı	248	13,8
Toplam	1796	100,0

Korona Virüs hakkında atılan tweetlerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Belediyenin Anket uygulamasını kullanmadığı ve Belediye Başkanından Retweet yapmadığı göze çarpmaktadır. Doğrudan Halk Katılımı oranı ise görece yüksek seyretmiştir.

Tablo 25. Konya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	82	10,3
Kurumsal Bilgilendirme	601	75,3
Kurumlararası Etkileşim	2	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	44	5,5
Hesap Verebilirlik	28	3,5
Doğrudan Halk Katılımı	41	5,1
Toplam	798	100,0

Tweet analizinde Belediye Başkanından Retweet ve Anket koduna işlenebilecek içerik bulunamamıştır. Bunun yanı sıra Konya Büyükşehir Belediyesi Kurumsal Bilgilendirmeye önem verirken, Taziye, Anma, Önemli Gün koduna işlenen tweetlerin de oranı göze çarpmaktadır.

Tablo 26. Malatya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	237	15,0
Kurumsal Bilgilendirme	1172	74,0
Belediye Başkanından Retweet	10	0,6
Kurumlararası Etkileşim	22	1,4
Korona ve Diğer Kamu Spotu	128	8,1
Doğrudan Halk Katılımı	14	0,9
Anket	1	0,1
Toplam	1584	100,0

Belediyenin Hesap Verebilirlik koduna işlenecek tweetinin bulunmaması dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra Doğrudan Halk Katılımı kodunun da oran olarak az olması göze çarpmaktadır. Twitter'da aktif olan belediye çoğunlukla Kurumsal Bilgilendirme ve Taziye, Anma, Önemli Gün amacıyla tweet atmaktadır.

Tablo 27. Manisa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	31	4,0
Kurumsal Bilgilendirme	512	66,0
Belediye Başkanından Retweet	15	1,9
Kurumlararası Etkileşim	2	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	36	4,6
Hesap Verebilirlik	3	0,4
Doğrudan Halk Katılımı	177	22,8
Toplam	776	100,0

İnceleme sonucunda belediyenin Anket uygulamasını kullanmadığı görülmüştür. Doğrudan Halk Katılımı oranı ise oldukça yüksek seyretmektedir. Bunun yanı sıra Hesap Verebilirlik oranının düşüklüğü göze çarpmaktadır. Çoğu belediyede olduğu gibi Manisa Büyükşehir Belediyesi de Twitter'ı çoğunlukla Kurumsal Bilgilendirme Amacıyla kullanmıştır.

Tablo 28. Mardin Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	37	1,2
Kurumsal Bilgilendirme	2799	91,0
Kurumlararası Etkileşim	43	1,4
Korona ve Diğer Kamu Spotu	165	5,4
Hesap Verebilirlik	2	0,1
Doğrudan Halk Katılımı	29	0,9
Toplam	3075	100,0

Belediye Başkanından Retweet ve Anket koduna işlenecek veri bulunamamıştır. Belediyenin tweetleri ilgili dönemde Vali'nin Belediye Başkanlığı görevine atanması nedeniyle 19 Ağustos 2019 tarihine kadar incelenebilmiştir. Buna rağmen belediyenin Twitter'da belirlenen dönemlerde 3075 tweet atması göze çarpmaktadır. Nitekim bu tweetlerin neredeyse hepsini Kurumsal Bilgilendirme oluşturmaktadır.

Tablo 29. Mersin Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	60	6,3
Kurumsal Bilgilendirme	712	74,6
Kurumlararası Etkileşim	3	0,3
Korona ve Diğer Kamu Spotu	26	2,7
Hesap Verebilirlik	98	10,3
Doğrudan Halk Katılımı	56	5,9
Toplam	955	100,0

Mersin Büyükşehir Belediyesi'ne bakıldığında Belediye Başkanından Retweet ve Anket koduna işlenecek içerik bulunamamıştır. Görece Hesap Verebilirlik oranı yüksek olan belediyede Doğrudan Halk Katılımı yarı yarıya seyretmektedir. Belediyenin genel anlamda attığı tweetleri Kurumsal Bilgilendirme oluşturmaktadır.

Tablo 30. Muğla Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	23	12,4
Kurumsal Bilgilendirme	116	62,4
Kurumlararası Etkileşim	4	2,2
Korona ve Diğer Kamu Spotu	20	10,8
Hesap Verebilirlik	8	4,3
Doğrudan Halk Katılımı	15	8,1
Toplam	186	100,0

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin Twitter hesabı incelendiğinde çok aktif bir kullanım göze çarpmamıştır. Bir sene boyunca toplam 186 tweet atan belediye, genellikle Kurumsal Bilgilendirme, Taziye, Anma, Önemli Gün ve Korona Virüs

Salgını hakkında tweet atmıştır. Anket ve Belediye Başkanından Retweet kodu yer almamaktadır.

Tablo 31. Ordu Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	91	6,9
Kurumsal Bilgilendirme	946	71,8
Belediye Başkanından Retweet	2	0,2
Kurumlararası Etkileşim	26	2,0
Korona ve Diğer Kamu Spotu	34	2,6
Hesap Verebilirlik	17	1,3
Doğrudan Halk Katılımı	202	15,3
Toplam	1318	100,0

Anket uygulamasına yer vermeyen belediyenin Hesap Verebilirlik oranının düşüklüğü göze çarpmaktadır. Buna karşın Doğrudan Halk Katılımı oransal olarak daha yüksek seyretmektedir. Kurumsal Bilgilendirme kodu ise çoğu belediyede olduğu gibi en yüksek orana sahiptir.

Tablo 32. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	57	2,8
Kurumsal Bilgilendirme	1833	89,7
Kurumlararası Etkileşim	16	0,8
Korona ve Diğer Kamu Spotu	67	3,3
Hesap Verebilirlik	21	1,0
Doğrudan Halk Katılımı	49	2,4
Toplam	2043	100,0

Anket ve Belediye Başkanından Retweet kodu bulunmayan belediyenin Twitter sayfasına göz atıldığında neredeyse tüm tweetlerin Kurumsal Bilgilendirme amacıyla atıldığı görülmektedir. Oldukça aktif bir Twitter kullanımı olan Sakarya Büyükşehir Belediyesinin Hesap Verebilirlik ve Doğrudan Halk Katılımı oranı ise oldukça düşük seyretmiştir.

Tablo 33. Samsun Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	123	17,1
Kurumsal Bilgilendirme	497	69,2
Kurumlararası Etkileşim	15	2,1
Korona ve Diğer Kamu Spotu	42	5,8
Hesap Verebilirlik	19	2,6
Doğrudan Halk Katılımı	22	3,1
Toplam	718	100,0

Belediyenin Taziye, Anma, Önemli Gün sebebiyle attıkları tweetlerin oransal olarak yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kurumsal Bilgilendirme en fazla tweet atılma nedenini oluşturmaktadır. Anket ve Belediye Başkanından Retweet koduna işlenecek içerik bulunamamıştır. Belediyenin Twitter hesabında 16 Mayıs 2019'a kadar geri gidilebilmiştir.

Tablo 34. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	72	2,6
Kurumsal Bilgilendirme	2264	80,6
Belediye Başkanından Retweet	228	8,1
Kurumlararası Etkileşim	18	0,6
Korona ve Diğer Kamu Spotu	115	4,1
Hesap Verebilirlik	46	1,6
Doğrudan Halk Katılımı	66	2,3
Toplam	2809	100,0

Belediye Başkanından Retweet özelliğini sıklıkla kullanan belediyede Anket uygulamasına rastlanmamıştır. Kurumsal Bilgilendirme amacıyla atılan tweet oranının oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte Hesap Verebilirlik ve Doğrudan Halk Katılımı oranı oldukça düşük gözükmemektedir.

Tablo 35. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	77	7,6
Kurumsal Bilgilendirme	456	44,8
Korona ve Diğer Kamu Spotu	69	6,8
Hesap Verebilirlik	14	1,4
Doğrudan Halk Katılımı	400	39,3
Anket	1	0,1
Toplam	1017	100,0

Belediye Başkanından Retweet ve Kurumlar Arası Etkileşim koduna işlenecek içerik bulunamamıştır. Buna karşın Doğrudan Halk Katılımı oranı oldukça yüksek

olan belediyenin Kurumsal Bilgilendirmeye dair attıkları tweetler neredeyse Doğrudan Halk Katılıma dair atılan tweetlerle aynı seyretmektedir.

Tablo 36. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	49	6,1
Kurumsal Bilgilendirme	583	72,8
Kurumlararası Etkileşim	19	2,4
Korona ve Diğer Kamu Spotu	52	6,5
Hesap Verebilirlik	8	1,0
Doğrudan Halk Katılımı	89	11,1
Anket	1	0,1
Toplam	801	100,0

Hesap Verebilirlik oranı düşük olan belediyenin genellikle Kurumsal Bilgilendirmeye dair tweet attığı görülmektedir. Bununla birlikte belediye sayfasında en fazla 6 Mayıs 2019 tarihine kadar geri gidilebilmiştir. Belediye bir Anket uygulamasına yer vermiştir.

Tablo 37. Van Büyükşehir Belediyesi Twitter Kullanımı

	Frekans	Oran
Taziye, Anma, Önemli Gün	18	2,3
Kurumsal Bilgilendirme	558	72,0
Kurumlararası Etkileşim	40	5,2
Korona ve Diğer Kamu Spotu	85	11,0
Hesap Verebilirlik	57	7,4
Doğrudan Halk Katılımı	17	2,2
Toplam	775	100,0

Belediye Başkanından Retweet ve Anket uygulamasına yer vermeyen belediye sayfasında 19 Ağustos 2019 tarihine kadar geri gidilebilmiştir. Bunun sebebi olarak ilgili tarihte Vali'nin Belediye Başkanı olarak atanması gösterilebilecektir. Belediyenin genellikle Kurumsal Bilgilendirme ve Korona Virüs salgını hakkında tweet attığı görülmektedir.

4.6. Tartışma ve Değerlendirme

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda belediyelerinin Twitter kullanımlarını derinlemesine incelemekte fayda vardır. Bu doğrultuda İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyelerine bakıldığında, öncelikle İstanbul Belediyesinin Twitter hesabından sıklıkla şeffaflık vurgusu yapıldığı görülmektedir. Belediye, hafta boyunca yaptıkları çalışmalarını gösteren videoları haftalık olarak takipçileri ile paylaşmakta ve İBB Tv ve Twitter üzerinden meclis oturumlarını canlı olarak yayınlamaktadır. Bunun yanı sıra iş ve hizmet alım ihaleleri, tarihleri de önceden takipçilere bildirilerek Twitter üzerinden canlı olarak gerçekleştirilmektedir. Belediye ortak masa toplantıları düzenleyerek vatandaşlardan görüş almakta ve yaptığı bir anket kapsamında da İstanbullulara belediyenin hizmet sunumunu geliştirmek adına fikirlerini sormaktadır. Belediyece yapılan diğer anketler ise belediye otobüsüne yazılacak yazıyı ve vapurlarda yer alacak koltukların rengini belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

Arnstein'in (1969: 217) Katılım Merdiveni Kuramı kapsamında belediye faaliyetleri incelenecek olduğunda vatandaşlarla fikir alışverişinde bulunularak, önerilerinin alınması Danışma kategorisine girmekte ve halk katılımı Sembolik olarak gözükmektedir. Bunun yanı sıra White'ın (1996: 7) Tipolojisi üzerinden yapılan çalışmalar okunduğunda ise halka vapurda yer alacak koltukların rengini sormak veya otobüse yazılacak yazıları belirlemeyi halka bırakmak, Nominal bir katılımı öngörmekte ve halk yönetime sözde katılım sağlamaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Twitter hesabı incelendiğinde ise aynı şekilde şeffaflık vurgusunun sıklıkla yapıldığı görülmektedir. Belediyenin çocuk meclisi

kurarak sıklıkla çocuklarla da bir araya gelip fikirlerini sorması halk katılımı açısından önem arz etmektedir. Haftanın özeti videoları haftalık olarak yayınlanmakta ve iş ve hizmet alım ihaleleri ile meclis oturumları, tarihleri önceden halka bildirilerek Twitter üzerinden canlı olarak yayınlanmaktadır. Kadınlar lokaline yapılan ziyaretler ile halk katılımında dezavantajlı gözüken kesimle iletişim kurularak belediyeden beklentileri belirlenmiştir. Vatandaşlarla da yönetimin sıklıkla bir araya geldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra belediyenin düzenlediği anketlerde ise Sembolik Katılım örnekleri sergileyen konular göze çarpmaktadır. Ankaray koltuk düzeni, banliyö treni, milli günlerin kutlanma yolu gibi anketlerin Arnstein'a (1969: 217) göre Hak Denetimi, Ortaklık veya Güç Devretme gibi Güçlü Vatandaşı ortaya çıkarabilecek özelliklerden yoksun olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra kadınların taleplerini soran ve kadınların Ankara'dan ne beklediklerine dair yapılan kamuoyu yoklamaları da mevcuttur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Twitter kullanımına göz atıldığında aynı şekilde meclis oturumlarının tarihi önceden haber verilerek Twitter üzerinden canlı yayınlandığı görülmektedir. Şeffaflık vurgusuna sıklıkla atıf yapılan belediyede, muhtarlarla ve vatandaşlarla bir araya gelinerek belediye hizmetleri konusunda geri dönüş alındığı ve fikir alışverişinde bulunulduğu da göze çarpmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesinde olduğu gibi çocuk meclisinin kurulması ve çocukların da şehir hakkında fikirlerinin alınması önem arz etmektedir. Ancak diğer belediyelerde de görüldüğü gibi İzmir Belediyesi'nin düzenlediği anket feribot isminin belirlenmesinden ileriye gidememektedir.

Halk katılımının önemli uygulamalarından biri olan anket uygulamasını belediyelerin genellikle yönetimde herhangi bir değişiklik yapmayacak ve kişinin ankete katılarak belediye politikalarında yapıcı bir değişikliğe sebep olamayacağı konularda seçmeleri dikkat çekicidir. Son olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi Twitter üzerinden vatandaşları belediyenin resmi sayfasına yönlendirerek faaliyet ve proje öneri formu anketi doldurabileceklerini belirtmektedir. Üç büyükşehir belediyesinin de vatandaşa belediyenin faaliyetleri konusunda söz verdikleri, geri

dönüş almak adına çeşitli toplantılar düzenledikleri ve bunun yanı sıra Twitter'dan bildirilen vatandaş şikâyet ve taleplerine cevap verdikleri görülmektedir.

Kamusal Katılım Yelpazesi (IAP2, 2018) kuramı kapsamında anket uygulamaları değerlendirilecek olduğunda, halk katılımını sağlamadaki amacın alınan kararlar veya alternatifler hakkında halktan geri dönüş almak olduğu belirlenmiştir. Böylece belediye yönetimleri halka çeşitli konularda danışarak, alınan kararda halkın etkisi konusunda da geri dönüş verebilmektedir. Buna karşın yerel halkı da politika yapım sürecine dâhil ederek veya direkt olarak vatandaşa yetki verilerek gerçekleşen karar alma süreçlerine sıklıkla rastlandığını söylemek yanlış olacaktır.

Sırasıyla diğer belediyelerden de söz edilecek olduğunda, Adana Büyükşehir Belediyesi'ne bakıldığında vatandaşların sorunlarına Twitter üzerinden sıklıkla cevap verdiği ve sonuçlar hakkında bilgilendirdiği görülmektedir. Mal ve hizmet alım ihaleleri ile meclis oturumlarını da canlı olarak yayınlayan belediye şeffaflık konusunda olumlu bir tablo çizmektedir. Twitter'da en aktif belediyelerden biri olan Antalya Büyükşehir Belediyesinin de sıklıkla vatandaşların istek ve taleplerine cevap vermesi, Doğrudan Halk Katılımı kodunda belediyeyi en üst sıraya taşımıştır. Bunun yanı sıra belediye, taleplerini yetkili birimlere iletebilmeleri adına yönlendirme görevini de üstlenmektedir. Aydın Büyükşehir Belediyesinin ise Twitter'ı çok az kullandığı ve neredeyse tek kullanım amacının Kurumsal Bilgilendirme olduğu görülmektedir.

Genel anlamda belediyelerin Kurumsal Bilgilendirme koduna işlenebilecek içerikleri fazla tutmalarına ve Doğrudan Halk Katılımı kodlarına işlenmelerine neden olan vatandaş etkileşimlerine bakıldığında, esasında vatandaş yönetimin bir paydaşı haline getiren uygulamalara rastlanmadığı görülmektedir. Kurumsal Katılım Yelpazesi Kuramı'na (IAP2, 2018) göre de halk katılımı amaçlarında belediyelerin Bilgi Verme ve Danışma kategorilerinden ileriye gidemediği görülmektedir. Dâhil Etme, İş Birliği Yapma ve Yetki Verme aşamaları ise çoğunlukla geri planda kalmaktadır.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesine bakıldığında ise vatandaşların taleplerine Twitter üzerinden genellikle cevap verildiği ancak şeffaflığa dair herhangi bir uygulamanın belediyece vatandaşlara sunulmadığı görülmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi de haftanın özeti videolarından ileriye giderek şeffaflığa ya da Doğrudan Halk Katılımına dair bir paylaşımında bulunmamıştır. Ancak belediyenin yapılacak stratejik plan için halktan fikir almak üzere düzenlenmiş bir anket uygulamasını hayata geçirmesi, yönetime halk katılımını sağlayabilmek adına önemli bir adımdır.

Stratejik planda uygulanmak üzere halka fikrinin sorulduğu anket düzenlemesi yapan diğer bir belediye ise Denizli Büyükşehir Belediyesi'dir. Belediyenin logo seçimi için de anket düzenlediği görülmektedir. Şeffaflığa dair bir uygulamanın görülmediği belediye sayfasında vatandaş taleplerine cevap verilmesine dair bir içerik de gözlemlenememiştir.

İstisnai duruma sahip belediyelerden olan Diyarbakır, Van ve Mardin Büyükşehir Belediyelerinde ise belediye başkanı yerine 19 Ağustos 2019 tarihinden itibaren şehrin Valisi belediyeye başkanlık etmektedir. Bu nedenle belediyeler hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimin paydaşı olmaktadır. Diyarbakır ve Van Büyükşehir Belediyelerinde mal ve hizmet alım ihalelerinin canlı yayınlandığı göze çarparken Mardin Büyükşehir Belediyesinin sayfasında böyle bir uygulamaya rastlanmamıştır. Vali ve Belediye Başkanı görevlerinin iç içe geçtiği bu büyükşehirlerde yerel yönetim uygulamalarını merkezi yönetimden ayırmak oldukça zor olmaktadır.

Twitter üzerinden Doğrudan Halk Katılımına yer vermeyen ve şeffaflık uygulamalarına dair bir paylaşım yaptığı saptanmayan bir diğer belediye ise Erzurum Büyükşehir Belediyesidir. Belediyenin Twitter'ı genellikle hava durumu ve iyi dilek mesajları amacıyla kullandığı görülmektedir. Cadde adı belirlemeye yönelik yapılan bir anket uygulamasına yer veren belediyede White'ın (1996: 7) Katılım Tipolojisi de göz önüne alındığında sembolik bir katılımın dahi olmadığı görülmektedir. Vatandaşlara Twitter üzerinden cevap vererek Doğrudan Halk

Katılımını sağlamaya çalışan belediyelerden biri olan Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nde ise şeffaflığa dair bir uygulama gözlemlenmemiştir. Muhtarlar Şube Müdürlüğü kuran belediye, yerel halkın isteklerinin muhtarlar aracılığı ile tekbir yerde toplanarak yerel yönetime iletilmesine yardımcı olmaktadır.

Anket çalışmalarında genellikle yönetsel bir farklılık oluşturmayacak konularda halka danışılması neredeyse anket uygulayan tüm belediyelerin yaptığı bir uygulama olarak görülmektedir. Halkla buluşmalar düzenleyen Gaziantep Büyükşehir Belediyesi de hayvanat bahçesindeki doğum yapan maymunun yavrularına isim bulmak amacıyla anket düzenlemiştir. Hatay Büyükşehir Belediyesi de benzer şekilde Expo logosu belirlemek amacıyla vatandaş anketi düzenlemiştir.

Maraş Büyükşehir Belediyesine bakıldığında ise yapılan iki anket uygulamasından birinin beş yıllık stratejik planlama için olduğu görülmektedir. Diğer anket ise projeler ve eylem planlarını vatandaş isteği doğrultusunda öncelikli hale getirmek için uygulanmıştır. Kişilere Twitter üzerinden de cevap vererek taleplerini alan belediye, Doğrudan Halk Katılımını sağlama konusunda çeşitli adımlar atmaktadır. Bir diğer belediye olan Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nde ise haftanın özeti ve çeşitli yatırımların maliyetlerini gösteren afişler dışında bir şeffaflık uygulamasına rastlanmamıştır. Doğrudan Halk Katılımına dair bir bulgu da belediyenin Twitter sayfasından gözlemlenmemiştir.

Twitter üzerinden vatandaşlara sıklıkla cevap veren belediyelerden biri olan Kocaeli Büyükşehir Belediyesinde ise şeffaflığa dair bir bulgu gözükmemektedir. Kurumsal bilgilendirme amacıyla Twitter kullanımı sağlayan belediyelerden olan Konya ve Malatya Büyükşehir Belediyelerinde de Doğrudan Halk Katılımına veya hesap verebilirliğe dair bir bulgu gözlemlenmemiştir. Malatya Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği belediye otobüsünün rengini seçme anketi ise Arnstein'in (1969: 217) da bahsettiği üzere Teskin ve Manipülasyon aşamalarından öteye gidememekte, halkı herhangi bir yönetsel sürece dâhil

etmemektedir. White'ın Tipolojisi'ne (1996,7) göre ise katılım sözde gerçekleşerek dönüştüren ve temsil eden bir yaklaşımdan uzak kalmaktadır.

Twitter üzerinden vatandaş taleplerine cevap veren Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin hesabında ise hesap verebilirliğe dair bir içerik saptanamamıştır. Mersin Büyükşehir Belediyesi'nde ise belediye meclisi oturumları canlı olarak yayınlanmaktadır. Halk katılımına dair önemli bir bulgunun yer almadığı Mersin Büyükşehir Belediyesinin yanı sıra Muğla Büyükşehir Belediyesi'nde hesap verebilirlik uygulamaları yer almasına rağmen Doğrudan Halk Katılımına dair tweetler görülmemektedir.

Halkla bir araya gelerek taleplerini dinleyen ve Twitter üzerinden istek ve şikâyetlere cevap veren Ordu ve Sakarya Büyükşehir Belediyeleri'nde ise haftanın özeti uygulamasından başka şeffaflığa dair tweet yer almamaktadır. Halk günü ziyaretleri düzenleyerek vatandaşların taleplerini dinleyen Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin ise Twitter'ı özel gün kutlamak amacıyla kullanarak, talepleri dinlenen vatandaşların bildirdikleri sorunların akıbetini gösteren bir uygulamaya yer vermedikleri görülmektedir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin Twitter hesabına bakıldığında ise halk katılımına dair neredeyse hiçbir bulgu gözükmemektedir. Belediye Arnstein'da bahsettiği ve katılımın olmadığı uygulamalardan olan Terapi ve Manipülasyon uygulamalarından öteye gidemediği görülmektedir. Belediye'nin bir sene içerisinde attığı 2809 tweetin 2264'ün Kurumsal Bilgilendirme amacıyla atması, vatandaş katılımına önem vermekten ve şeffaflıktan uzak bir belediye olarak değerlendirilmesine neden olabilecektir.

Yerinde sorun çözüm günleri düzenleyip mahallere giderek vatandaşla fikir alışverişinde bulunup, sorunları ve talepleri dinleyen Tekirdağ Büyükşehir Belediyesinin uygulamaları ise Arnstein'ın (1969: 217) Bilgilendirme ve Teskin aşamalarıyla açıklanabilecektir. Meclis toplantılarını canlı olarak yayınlayan belediye, Stratejik plana halkın katılması amacıyla bir anket de düzenlemiştir.

Değerlendirmede son belediye olan Trabzon Büyükşehir Belediyesinin ise düzenlediği anketin belediye otobüsü rengi belirlemekten öteye gidemediği görülmektedir. Halkla bir araya gelen belediye yönetimi talep ve şikâyetleri muhtarlar aracılığı ile de dinlemeye çalışmaktadır. White'ın Katılım Tipolojisi (1996,7) kapsamında hayata geçirilen uygulamalar ve atılan tweetler göz önüne alındığında ise yukarıdan aşağı katılımın yönü meşrulaştırma olarak gözükmektedir. Böylece belediyeler faaliyetlerini vatandaşın bilgisine sunarak ve bazı konularda da vatandaştan geri dönüş alarak, hayata geçirdiği uygulamaları meşrulaştırmaktadır. Vatandaş ise bu sürece katılarak uygulamaları kapsamakta ve böylece kararın bir parçası olmaktadır.

Araştırmanın asıl kapsamını oluşturan Hesap Verebilirlik, Doğrudan Halk Katılımı ve Anket kodlarının belediyelerde kullanımına bakıldığında birkaç belediye hariç Hesap Verebilirlik oranının oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır. Halka karşı belediyelerin eylem ve kararlarında şeffaf olması, halk katılımı sağlayabilmede önemli bir adım olarak görülmektedir. Doğrudan Halk Katılımı koduna işlenen uygulamalardan olan belediyelerin Twitter üzerinden vatandaş taleplerine cevap vermesi, Hesap Verebilirlik seviyesine göre daha yüksek seyretmektedir. Buna karşın belediyeler, vatandaşların taleplerinin alındığını Twitter üzerinden bildirmekte ama çoğu belediye alınan talepler doğrultusunda ne gibi değişiklikler yapıldığını veya taleplerin ne gibi sonuçlar doğurduğunu vatandaş ile paylaşmamaktadır. Belediyelerin çoğunda belediye yönetimlerinin genellikle muhtarlarla bir araya geldikleri görülmektedir. Alınan taleplerin, istek ve şikâyetlerin ise sonucunda yapılan işlemlere dair bilgilendirmeler genellikle Twitter'da yer almamaktadır. Halk Katılımında önemli bir aracı olan anket uygulaması birkaç belediyenin stratejik planlarını halka sormalarının dışında oldukça yüzeysel kalmaktadır. Kamusal Katılım Yelpazesinin (IAP2, 2018) katılım aşamaları ele alındığında, anketler sonucunda karar vatandaşa bırakılıyor ve böylece vatandaş yönetimde söz sahibi oluyor gibi gözükmektedir. Buna karşın vatandaşın söz sahibi olduğu konuların belediyeyi denetlemekten, kararları etkileyerek yeni politika önerileri getirmekten veya yönetimde değişikliğe neden olacak etkileri hayata geçirmekten çok uzak olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de yer alan 30 büyükşehir belediyesinin belirli bir zaman aralığında Twitter üzerinden attıkları tweetleri çeşitli kodlar içerisinde konumlandırarak analiz etmiştir. Yapılan çalışma temelinde Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin hepsinin başlıca bilinen sosyal medya platformları olan Twitter, Facebook, Whatsapp ve YouTube hesapları olduğu tespit edilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin çağın gereğine uyum sağlayarak sosyal medya platformlarına üye oldukları ve çoğunun ilgili platformları aktif olarak kullandığı görülmüştür.

Facebook’ta belediyelerin takipçi oranlarına bakıldığında Ankara Büyükşehir Belediyesinin ilk beş sırada dahi yer almadığı görülmüştür. Bu nedenle sosyal medyadaki takipçi sayılarının nüfusla doğru orantılı olduğu söylenememektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesinin Facebook’ta yer alan sponsorlu reklam özelliğini kullanarak reklam vermesi, belediyeyi Facebook’ta tanıtmak ve takipçi kazanmak adına yapılan bir hamle olarak belirlenmiştir.

Vatandaşlar tarafından sıklıkla kullanıldığı çoğu çalışmada göz önüne serilen Facebook uygulamasının, etkinlik düzenleme bölümünü yalnızca bir kere kullanan İstanbul Büyükşehir Belediyesi; Mersin, İzmir, Adana, Sakarya Büyükşehir Belediyeleri gibi etkinlik uygulamasını en çok kullanan belediyelerden geride kalmıştır.

Whatsapp akıllı telefon uygulamaları arasında en çok kullanılan mesajlaşma uygulaması olarak bilinmektedir. Çoğu belediyenin günün şartlarına ayak uydurarak Whatsapp ihbar hattı kurup, vatandaştan hızlı ve güvenilir bilgi almaya çalıştığı tespit edilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin YouTube kullanımlarına bakıldığında ise genellikle belediye çalışmalarının haberleştirilerek kısa özetlerinin yayınlandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra belediye meclisi oturumlarını canlı yayınlayan belediyeler de göze çarpmıştır. İlgili platform, belediyenin hesap verebilirlik uygulamalarını hayata geçirmeleri için oldukça

uygun görülmüştür. Bu nedenle meclis oturumlarının canlı yayınlanmasının yanı sıra belediyelerin mal ve hizmet alım ihalelerini de canlı olarak YouTube'dan yayınlamaları, vatandaşların yönetime katılımında ilk basamağı oluşturan şeffaflık uygulamalarını hayata verimli şekilde geçirebilecektir.

Çalışmanın araştırma sorularını cevaplandırmak adına yapılan içerik analizine dayalı araştırmanın sonuçlarına göz atılacak olduğunda ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Antalya Büyükşehir Belediyesi hariç Türkiye'de yer alan tüm büyükşehir belediyeleri belirlenen zaman aralığında Twitter'ı en çok kurumsal bilgilendirme yapmak amacıyla kullanmıştır. Bu nedenle belediyelerin Twitter'ı halk katılımını sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla kullanmaktan görece uzak olduğu; sosyal medyada kurumsal politikalarını, etkinliklerini ve faaliyetlerini gösterme çabası olan bir politika izledikleri tespit edilmiştir.

- Çalışmada oluşturulan Doğrudan Halk Katılımı koduna en fazla işlenen içerik Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Böylece Twitter'ı belirlenen kodlar dâhilinde ve zaman aralığında en çok halk katılımını sağlayabilmek adına kullanan belediye Antalya Büyükşehir Belediyesi'dir. İlgili kodlara işlenen içeriklerin oldukça fazla olmasının sebebi, belediyenin Twitter üzerinden vatandaşların sorun ve önerilerine cevap vererek sorunları çözüme ulaştırma çabasıdır.

- Tüm mal ve hizmet alım ihalelerini ve meclis oturumlarını canlı yayınlayan ve İlk 100 Gün Mali Durum, Denetim Raporları, Personel Yapısı ve Yapılan Faaliyetler Kitapçığı ile aynı kitapçığı ilk 200 gün için de yayınlayan Ankara Büyükşehir Belediyesi ise Hesap Verebilirlik koduna en fazla işlenen içeriğe sahip olan belediye olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra belediye, hizmet aracı ibaresini zorunlu kılarak bu araçların plakalarını da belediye sayfalarında yayınlamıştır. Aynı zamanda belediye 4 anket uygulamasıyla anket koduna da en fazla işlenen içeriğe sahip belediye konumuna gelmiştir. Halk katılımının önemli aşamalarından

biri olan şeffaflık uygulamalarını başarıyla hayata geçiren belediye bu yönüyle çoğu belediyeden ayrılmaktadır.

- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin çocuk meclisi kurarak çocukların kent hakkında fikirlerini alması, kadınlar lokali ziyaretleri ve kadınların Ankara'dan ne beklediklerine dair yapılan kamuoyu anketleriyle dezavantajlı grup olarak gözükken kesime politika yapımı sürecinde yer verdiği tespit edilmiştir.

- Çalışmada yerel katılımı oluşturan kodlar Şeffaflık, Doğrudan Halk Katılımı ve Anket olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'deki çoğu büyükşehir belediyesinin Twitter üzerinden halk katılımını sağlamada yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Nitekim bu kodlara işlenen içerikler yukarıda bahsedildiği gibi Antalya Büyükşehir Belediyesinin haricinde oldukça az seyretmektedir. Çalışmanın örnekleme olan 39.972 tweetin ise %18,3'ünü yerel katılımı ortaya çıkaran kodlar oluşturmaktadır.

- Anket uygulamasına Twitter'da seçilen tarihler arasında yer vermeyen 17 belediye tespit edilmiştir. Anket uygulamasını 1 kez veya daha fazla kullanan 13 belediye ise çoğunlukla yönetimde yapıcı bir değişikliğe neden olmayacak ve halkın sözde katılım sağlayabileceği konularda anket düzenlemiştir. Yerel katılımı sağlamada önemli bir rol oynayan anket uygulamalarının büyükşehir belediyeleri tarafından yeterli ve verimli kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Erzurum ve Malatya Büyükşehir Belediyelerinin sayfalarında belirli zaman aralığında Hesap Verebilirlik koduna işlenebilecek herhangi bir içerik tespit edilememiştir. Bunun yanı sıra hesap verebilirlik oranı oldukça düşük olan diğer belediyeler de Twitter özelinde ele alınacak olduğunda, halkın yönetime katılımında önemli bir rol oynayan şeffaflık uygulamalarını hayata geçirmede oldukça geride kaldıkları saptanmıştır. Bütçeden yapılan harcamaları ve yerlerini gösteren içerikleri yayınlayan, meclis oturumlarını ve hizmet ve mal alım ihalelerini canlı yayınlayan belediyeler ise halk katılımının önemli bir adımını tamamlamış olarak görülmektedir.

- Belediyelerin genel anlamda yaptıkları işleri vatandaşla paylaşma, yerel halkı belediyece düzenlenen etkinliklerden haberdar etme, iyi dilek mesajları içeren içerikler paylaşma, önemli gün ve haftaları kutlayarak taziyeye mesajlarına yer verme, vatandaş katılımını çeşitli boyutlarda sağlama ve belediye başkanlarının faaliyetlerini gösterir paylaşımlar yapma amaçları doğrultusunda Twitter kullandıkları tespit edilmiştir.

- Araştırmanın yapıldığı dönemde ortaya çıkan Korona Virüs salgını nedeniyle büyükşehir belediyelerin sayfalarında mart ayının ortasından itibaren yoğunlukla Korona Virüsten korunmanın yollarını belirten içerikler ya da belediyelerin bu konuda yaptıkları çalışmaları gösteren içerikler yer almaktadır. Bu nedenle son aylarda yaşanan olağan üstü durum nedeniyle belediyeler doğrudan halk katılımı, hesap verebilirlik ve anket uygulamalarına görece ara vermiştir.

Bu çalışmada yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamada görevli olan Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin Twitter'ı genel olarak hangi amaçlarla ve özel olarak ise kamu politikalarına halk katılımının sağlanmasında hangi boyutlarda kullandıkları ortaya konulmuştur. Ortaya çıkan ve yukarıda sıralanan sonuçlara göre, büyükşehir belediyelerinin tümünün bilgi toplumunun en büyük araçlarından birisi olan sosyal medyayı ve özellikle sosyal medyanın kamu kurumları ve karar vericilerle en çok kullanılan platformu olan Twitter'ı halk katılımını sağlama fonksiyonuna yönelik olarak daha etkin ve verimli kullanması gerekmektedir. Vatandaşlarla kolayca anlık ve çift taraflı iletişim ve etkileşim imkânı sunan Twitter ve bir özelliği olan Anket uygulaması, halktan politika taleplerinin toplanmasında çok etkin bir uygulamadır. Özellikle odak alınan belediyelerce yeterince önem verilmediği araştırmada saptanan bu uygulamanın söz konusu amaç doğrultusunda kullanılmasının, diğer belediyeler açısından da teşvik edici olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada bahsi geçen sonuçların ilgili bir tarih aralığını kapsadığı ve yalnızca Twitter üzerinden yürütülen bir çalışma olduğuna vurgu yapmakta fayda vardır. Nitekim Twitter üzerinden halk katılımı oranı düşük gözükken bir belediye, yerel

katılımı sağlamak için çeşitli uygulamaları kendi internet sitesinden veya başka bir sosyal medya platformu üzerinden yürütülebilecektir.

Diğer yandan, Yök Tez Merkezi'nin sitesinde gelişmiş tarama yöntemi kullanılarak "twitter" ve "belediye" kelimeleri tez başlığında aranmış ancak belediye başkanlarının hesaplarının analizine dayanan iki tez çalışmasının dışında bir teze rastlanmamıştır. Buna karşı belediyelerin Twitter kullanımına dair makale çalışmalarının mevcut olduğu görülmüştür. Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı zaman aralıkları kullanılarak, belediyelerin gelecek dönemlerdeki halk katılımı uygulamaları da gerek Twitter üzerinden gerekse diğer sosyal medya platformları üzerinden analiz edilmesi, yerel katılım konusuna çalışan araştırmacılara katkı sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- 6360 Sayılı Kanun. (2012). On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim: 12.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>.
- 6771 Sayılı Kanun. (2017). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim: 30.06.2020, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6771.html>.
- AA. (2017). Nüfusun Yüzde 8'i Köyde Yaşıyor. Erişim: 30.10.2019, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/nufusun-yuzde-8i-koyde-yasiyor/742904>
- Aghaei, S., Nematbakhsh, M. A. ve Farsani, H. K. (2012). Evolution of the World Wide Web: from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Web & Semantic Technology*, 3(1), 1-10.
- Akıllı, H. (2010). Türkiye'de Yerel Yönetim Sistemindeki Dönüşümün Sayısal Sonuçları: Antalya Örneği, *Türk İdare Dergisi*, 469, 11-35.
- Alodalı, F. B., Tuncer, A., Usta, S. ve Halis, M. (2012). Yerel Yönetimlerde E-Belediyecilik Uygulamaları: Akdeniz Bölgesi Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 83-95.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Azaklı, S. ve Özgür, H. (2005). Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen. H. Özgür ve M. Kösecik. *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar -I: Reform*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Azaklı, S. ve Tek, H. (2016). İl Özel İdarelerinde Yeniden Yapılan(ama)ma Çabaları ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, *Yönetim ve Ekonomi*, 23(1): 233-245.
- Barnes, M. (1999). Researching Public Participation. *Local Government Studies*, 25(4), 60-75.
- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B., İslamoğlu, G. ve Aydemir, A. T. (2014). Siyasal İletişim Sürecinde Sosyal Medya ve Türkiye'de 2011 Genel Seçimlerinde Twitter Kullanımı. *Billig*, 68, 59-96.
- Belediye Kanunu (1930). Belediye Kanunu. Erişim: 29.10.2019, <http://www.yds.gov.tr/dosyalar/1326978039-1580.pdf>.

- Belediye Kanunu. (2005). Belediye Kanunu. Erişim: 12.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- Berners-Lee, T. (1988). The World Wide Web: A Very Short Personal History. Erişim: 06.03.2020, <https://www.w3.org/People/Berners-Lee/ShortHistory.html>.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (2003). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. Erişim: 17.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4982.pdf>
- Bilgiç, V. (1998). *Yerel Yönetimler*. Ankara: 21. Yüzyıl Yayınevi.
- Bilgiç, V. K. (2007). Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimine Dair Bir Değerlendirme. B. Eryılmaz, M. Eken ve M. L. Şen (ed.). *Kamu Yönetimi Yazıları*. Ankara: Nobel Kitapevi.
- Bilgisay, H. (2010). Yerel Yönetim Reformu ve İl Özel İdareleri: Bursa Perspektifinde Bir Analiz. B. Parlak (ed.). *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset Ve Kentsel Politikalar* (s. 279-294). Bursa: Dora Yayınları.
- Bishop, P. ve Davis, G. (2002). Mapping Public Participation in Policy Choices. *Australian Journal of Public Administration*, 61(1), 14–29.
- Bonson, E., Torres, L., Royo, S., ve Flores, F. (2012). Local E-Government 2.0: Social Media and Corporate Transparency in Municipalities. *Government Information Quarterly*, 29(2), 123–132.
- Bostanoğlu, Ö. (1990). Türk Belediyeciliğinde Güncel Tarihsellik. *Amme İdaresi Dergisi*, 23(2), 74-93.
- Bouhnik, D. ve Dshen, M. (2014). WhatsApp Goes to School: Mobile Instant Messaging between Teachers and Students. *Journal of Information Technology Education: Research*, 13, 217-231.
- Bozkurt, Y. (2014). Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 229-239.
- Brand Finance. (2020). Global 500. Erişim: 09.03.2020, https://brandfinance.com/images/upload/brand_finance_global_500_2020_preview.pdf.
- Burges, J. ve Green, J. (2018). *Youtube: Online Video and Participatory Culture*. UK: Polity Press. 2. Baskı.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). Büyükşehir Belediyesi Kanunu. Erişim: 10.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>

- CAF (2018). World Giving Index. Erişim: 25.02.2020, https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi2018_report_webnopw_2379a_261018.pdf.
- Campaing. (2020). Türkiye YouTube'da Ne Yapıyor?. Erişim: 10.03.2020, <https://www.campaigntr.com/turkiye-youtubeda-ne-yapiyor/>.
- Ceng, E. (2018). Algı Yönetimi Aracı Olarak Twitter Kullanımına İlişkin Siyasal Bir Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 663-698.
- Chau, C. (2010). YouTube as a Participatory Culture. *New Directions for Youth Development*, 128, 65–74.
- Choudhury, N. (2014). World Wide Web and Its Journey from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5(6), 8096-8100.
- CİMER, (2020). Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi. Erişim: 03.03.2020, <https://www.cimer.gov.tr/>.
- Cornwall, A. (2008). *Democratising Engagement What the Uk Can Learn From International Experience*. London: Demos.
- Cornwall, A. (2008a). Unpacking 'Participation': Models, Meanings and Practices. *Community Development Journal*, 43(3), 269-283.
- Çakır, C. (2017). İzmir Büyükşehir Belediyesinde E-Belediye Uygulamaları ve Vatandaşın Farkındalığı. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-12.
- Çelik, A. (1998). Bilgi Toplumu Üzerine Bazı Notlar. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 53-59.
- Çelik, F. ve Usta, S. (2010). Klasik Liberalizmde "Özgürlük" ve Liberalizmin Yerel Yönetimlere Bakışı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 121-135.
- Çetin, B. (2018). Türk Hukuk Düzeninde Yetki Genişliği İlkesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(2), 94-112.
- Çılgin, K. ve Yirmibeşoğlu, F. (2019). Yerel Demokrasi Arayışında Mahalle Yönetimi. *Planlama*, 29(2), 102-114.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.

- Çukurçayır, M. A. (2000). Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yerel Yönetimler Sempozyumu, Kasım 2000.
- Dahl, R. A. (1985). A Preface to Economic Democracy. California: University of California Press.
- De Rabello, C. L. (2001). Cities and Social Participation: Social Inequalities From Children's and Youth's Point of View. *International Journal of Anthropology*, 16(2-3), 77-87.
- Demir, K. A. (2017). İl Ölçeğinde Yaşanan İdari ve Siyasi Dönüşüm: Vali ve Büyükşehir Belediye Başkanının Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 1-13.
- Derdiman, C. (2012). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu. *S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 51-87.
- Doğan, M. (2013). Yerel Yönetimlerde Açıklık Politikaları. *Öneri*, 10(40), 173-183.
- Dursun, D. (1998). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Doğuşu ve Siyasi-İdari Gelişme. D. Dursun, H. Al (ed.). Türkiye'de Yönetim Geleneği. İstanbul: İlke Yayını.
- Effing, R., van Hillegersberg, J., ve Huibers, T. W. C. (2013). Social Media Participation and Local Politics: A Case Study of the Enschede Council in the Netherlands. *Lecture Notes in Computer Science*, 57-68.
- Emini, F. T. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri, *Yönetim ve Ekonomi*, 16(2), 31-48.
- Erdagöz, Ö. (2012). Mahalle Yönetimi ve Geleceği. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 1(1), 59-101.
- Erdoğan, O. (2019). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi Örneği. *BEÜ İİBF AİD*, 4(2), 295-310.
- Erdoğan, O. (2019a). Yerel Yönetimlerde E-Belediye Uygulamaları: İçişleri Bakanlığı E-Belediye Bilgi Sistemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3), 551-566.
- Eren, V. ve Aydın, A. (2014). Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı I), 197-205.

- Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkan Matbaacılık.
- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar* (8. bs.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Ferro, E., ve Molinari, F. (2010). Framing web 2.0 in the Process of Public Sector Innovation: Going Down the Participation Ladder. *European Journal ePractice*, 9, 20–34.
- Garson, G. D. (2006). *Public Information Technology and E-Governance: Managing the Virtual State*. MA: Jones and Bartlett.
- Gençoğlu, M. (2011). 1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 29-50.
- Göçoğlu, V. (2014). Kamu Politikası ve Sosyal Medya. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Görmez, K. (2000). Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri. *G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 4, 81-88.
- Gözler, K. (2013). 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?, *Legal Hukuk Dergisi*, 11(122), 37-82.
- Gözler, K. (2017). Referandum mu, Plebisit mi?. Erişim: 02.03.2017, <http://www.anayasa.gen.tr/plebisit.pdf>.
- Gruzd, A., ve Roy, J. (2016). Social Media and Local Government in Canada: An Examination of Presence and Purpose. *Social Media and Local Governments*, 79–94.
- Guillamon, M.-D., Ríos, A.-M., Gesuele, B., ve Metallo, C. (2016). Factors Influencing Social Media Use in Local Governments: The Case Of Italy and Spain. *Government Information Quarterly*, 33(3), 460–471.
- Güler, B. A. (2009). *Türkiye'nin Yönetimi*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Güneş, Y. (2009). Mahalle Yönetimi. *Türk İdare Dergisi*, 465(Aralık), 113-131.
- Güven, A. ve Dülger, B. (2017). Osmanlı'dan Günümüze Yerel Hizmet Sunan Klasik Kurumların Dönüşümü. *Enderun Dergisi*, 1(1), 44-53.

- Güven, A., Kutlu, A. ve Demirci, Ö. F. (2019). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Kazanımlarından Birisi Olan Cimer Kurumu. *Ubak Uluslararası Bilimler Akademisi*, 158-170.
- Hill, D.M.(1974). *Democratic Theory and Local Government*. London: McMillan.
- Huberman, B. A., Romero, D. M. ve Wu, F. (2009). Social Networks that Matter: Twitter Under the Microscope. *First Monday*, 14(1), 1-9.
- Hwang, S. (2012). The Strategic Use of Twitter to Manage Personal Public Relations. *Public Relations Review*, 38(1), 159–161.
- IAP2. (2020). IAP2 Spectrum of Public Participation, Erişim: 23.02.2020, https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/Spectrum_8.5x11_Print.pdf.
- İl Özel İdaresi Kanunu (2005). İl Özel İdaresi Kanunu. Erişim: 31.10.2019, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>.
- Jansen, B. J., Zhang, M., Sobel, K., & Chowdury, A. (2009). Twitter Power: Tweets as Electronic Word of Mouth. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(11), 2169–2188.
- Kalabalık, H. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karakuzulu, Z. (2015). Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği. Erişim: 03.03.2020, http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp6_43.pdf.
- Kaya, B. ve Demirdöven, B. (2019). Büyükşehir Belediyelerinde Sosyal Medya Kullanımı: Sorunlar ve Öneriler. *VI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*. 12-13 Aralık 2019, 1069-1082.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (1998a). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. Cem Yayınevi.
- Kent Konseyi Yönetmeliği. (2006). Kent Konseyi Yönetmeliği. Erişim: 25.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10687&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=kent%20kons>.
- Koçak, S. Y. ve Ekşi, A. (2010). Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Mayıs), 295-307.

- Korkut, H. (2011). Belediyelerde Yönetime Katılma ve Açıklık Algısı: Ümraniye ve Şişli Belediyeleri Örneği. *Öneri*, 9(36), 147-167.
- Köy Kanunu. (1924). Köy Kanunu. Erişim: 30.10.2019, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>.
- Mahalleler Birliği. (2020). Mahalleler Birliği. Erişim: 24.02.2020, <http://mahallelerbirligi.org/>.
- Michels, A. M. B. (2006). Citizen Participation and Democracy in the Netherlands, *Democratization*, 13(2), 323-339.
- Milakovich, M. E. (2010). The Internet and Increased Citizen Participation in Government. *Jedem*, 2(1), 1-9.
- Mossberger, K., Wu, Y., ve Crawford, J. (2013). Connecting Citizens and Local Governments? Social Media and Interactivity in Major U.S. Cities. *Government Information Quarterly*, 30(4), 351–358.
- Nadaroğlu, H. (1989). *Mahalli İdareler*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Neely, S. R., ve Collins, M. (2018). Social Media and Crisis Communications: A Survey of Local Governments in Florida. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 15(1).
- O'Reilly, T. (2007). What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software. *Communications & Strategies*, 65, 17-37.
- Okur, Y. (2014). 4982 Sayılı Kanuna Göre Bilgi Edinme Hakkının Niteliği, Kapsamı ve Denetimle İlişkisi. *Denetim*, 13, 34-47.
- Oliveira, G. H. M. ve Welch, E. W. (2013). Social Media Use in Local Government: Linkage of Technology, Task, and Organizational Context. *Government Information Quarterly*, 30(4), 397-405.
- Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Ökmen, M, Görmez, K. (2009). Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları. K.Görmez, M.Ökmen, (ed.). Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları. İstanbul: Beta Yayını. 109- 128.
- Ökmen, M. ve Yılmaz, A. (2009). Klasik Dönemden Tanzimat'a Osmanlı Kenti ve Yerel Yönetimler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 91-112.

- Ökmen, M., Baştan, S. ve Yılmaz, A. (2004). Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler. A. Yılmaz ve M. Ökmen (ed.). Kamu Yönetimi. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Öner, Ş. (2001). Belediyelerde Yönetime Katılmada Halkla İlişkilerin Rolü ve Önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 100-114.
- Öner, Ş. (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Yerel Yönetimler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özdemir, A. T. (2011). Mahalli İdarelerde Halk katılımı Bağlamında Kent Konseyleri. *Sayıştay Dergisi*, 83, 31-56.
- Özer, M. A. (2013). Yerel Yönetimler Reformunda Reform: 6360 Sayılı Kanun’un Düşündürdükleri. *Yerel Politikalar*, 97-126.
- Özer, M. A. ve Önen, S. M. (2017). *200 Soruda Yönetim Kamu Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Özgür, H. ve Yavuzçehre, P. S. (2016). Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 903-926.
- Özüpek, M. N. ve Aksoy, N. (2010). Bir Halkla İlişkiler Fonksiyonu Olarak Bilgi Edinme Hakkı ve Belediyelerdeki Uygulamaları. *Selçuk İletişim*, 6(2), 49-61.
- Parlak, B. (2004). Türkiye’de İl Sisteminin Yapısal-İşlevsel Durumu ve Sorunları: Ampirik Bir Araştırma. A. Yılmaz ve M. Ökmen (ed.). Kamu Yönetimi. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Pektaş, E. K. (2009). Coğrafi ve Kent Bilgi Sistemi Uygulamaları ve Afyonkarahisar İli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 1(2), 241-260.
- Poyraz, E. (2017). Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım ve Temsilîyet Sorunsalı Üzerine Bir Değerlendirme: Belediye Meclislerinin Etkinliği. *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 136-146.
- Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sayıştay Dergisi*, 57, 121-134.
- Russ, J. (2011). Democratic Participation at the Local Level in Post-Communist States: Estonia, Latvia, Lithuania. T. Schiller (ed). Local Direct Democracy in Europe. Germany: Vs Verlag.
- Sağsan, M. (2007). Web 2.0. Örgütlerde Etkili Bir Şekilde Kullanılabilir mi?. *Bilgi Dünyası*, 8(1), 140-154.

- Sevin, E. (2016). Branding Cities in the Age of Social Media: A Comparative Assessment of Local Government Performance. *Social Media and Local Governments*, 301–320.
- Sezgin, M. (2011). Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Halka Dönük Yönetim. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1 (1), 93-120.
- Sobacı, M. Z., Köseoğlu, Ö. ve Karkın, N. (2015). *Belediyelerde Sosyal Medya: Değişim İçin Yenilikçi Fırsatlar*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları. 1. Baskı.
- Songür, N. (2008). Belediyelerin Stratejik Planlama Sürecindeki Gereklilikleri Yerine Getirme Durumları Üzerine Bir Araştırma. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17(4), 63-86.
- Statista (2020a). Number of YouTube Users Worldwide from 2016 to 2021. Erişim: 10.03.2016, <https://www.statista.com/statistics/805656/number-youtube-viewers-worldwide/>.
- Statista. (2020). Number of Social Media Users Worldwide from 2010 to 2021. Erişim: 09.03.2020, <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>.
- Statista. (2020b). Number of Monthly active Facebook users worldwide as of 4th Quarter 2019. Erişim: 09.03.2020, <https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/>.
- Strauss, A. L. ve Corbin, J. M. (1998). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. Sage Publications.
- Sunay, C. (2008). Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi. (s. 37-67). Yerel Siyaset. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Şahin, S. Z. (2016). Kent Konseyleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Çözüm Önerileri. Erişim: 25.02.2020, https://prezi.com/25wjq_afabuh/kent-konseyle-ri-mevcut-durum-sorunlar-cozum-onerileri/.
- Şengöz, A. ve Eroğlu, E. (2017). Örgütlerde Sosyal Medya Kullanımı: Sosyal Medya Algıları, Amaçları ve Kullanım Alışkanlıkları. *E-Gifder*, 5(1), 503-524.
- Şengül, R. (2016). *Yerel Yönetimler*. (6. bs.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- T. C. Anayasası (1982). Erişim: 15.02.2020, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>.

- Tekeli, İ. (1977). Cumhuriyetin ilk Yıllarında Belediyecilik Anlayışının Oluşumu. *Mimarlık*, 77(2), 17-21.
- The Gaurdian. (2020). Revealed: 50 Million Facebook Profiles Harvested for Cambridge Analytica in Major Data Breach. Erişim: 09.03.2020, <http://web.archive.org/web/20180408120432/https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election>.
- The Social City Programme (2020). Information on the Berlin Neighbourhood Management Programme. Erişim: 22.02.2020, http://www.stadtentwicklung.berlin.de/wohnen/quartiersmanagement/download/aktuelles/info-flyer_zum_berliner_quartiersmanagement-en.pdf.
- Türk, H. S. (2006). Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih, *Anayasa Yargısı*, 23, 75-112.
- Uçar, A. Y. (2018). Osmanlı'dan Türkiye'ye Belediyeciliğin Kuruluşu ve Gelişimi: Temel Bilgiler, Kaynaklar ve Savlar. V. Erat, C. Ekiz ve İ. Arap, (ed.). Quo Vadis: Kamu Yönetimi. (s. 73-102). Ankara: Nika Yayınevi.
- Uygun, O. (2015). Yerel Yönetim Reformu için Anayasal İlkeler, *Strategic Public Management Journal*, 2(Aralık), 1-27.
- Uysal, A. B. (2016). Sosyal Şehir Programı ve Yerel Katılım: Berlin Örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25(4), 27-47.
- Ünal, F. (2011). Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 241-247.
- Van Dijck, J. (2011). Tracing Twitter – The Rise of a Microblogging Platform. *International Journal of Media and Cultural Politics*, 7(3), 333-348.
- Veltri, G. A. (2012). Microblogging and Nanotweets: Nanotechnology on Twitter. *Public Understanding of Science*, 22(7), 832–849.
- Vikipedi (2020). Türkiye'de Yerel Seçimlere Katılım. Erişim: 02.03.2020, https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_se%C3%A7imlere_kat%C4%B1l%C4%B1m.
- We Are Social. (2020). *Global 2020: Global Digital Overview*. Erişim: 31.03.2020, <https://wearesocial.com/digital-2020>.
- Webster, F. (2006). *Theories Of The Information Society*. UK: Routledge. 3. Baskı.

- White, S. C. (1996). Depoliticising Development: The Uses and Abuses of Participation. *Development in Practice*, 6(1), 6–15.
- WSIS. (2005). World Summit on the Information Society. *Bulletin of the American Society for Information Science and Technology*, 30(4), 26–29.
- Yaman, M ve Küçükşen, M. (2018). Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55(Ocak), 247-259.
- Yaman, M. (2018). Belediyelerin Sosyal Medyadan Faydalanma Biçimleri: Kütahya İli ve İlçe Belediyeleri İçerik Analizi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(20), 224-243.
- Yıldırım, U. ve Öner, Ş. (2004). Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim-Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye’de E-Belediye Uygulamaları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1), 49-60.
- Yıldız, M. (2002). Bir Kamu Politikası Aracı Olarak İnternet Kafeler. *Amme idaresi Dergisi*, 35(2), 77-92.
- Yıldız, M. ve Polat, R. K. (2012). Türkiye’deki E-Devlet Araştırma ve Uygulamalarının Eleştirel Bir Değerlendirmesi ve Öneriler. M. Z. Sobacı ve M. Yıldız (ed.). E-Devlet Kamu Yönetimi ve Teknoloji İlişkisinde Güncel Gelişmeler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yörükoğlu, F. (2009). Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci, *Mevzuat Dergisi*, 12(135). Erişim: 15.02.2020, <https://www.mevzuatdergisi.com/2009/03a/02.htm>.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 2, 93-116.

EK 3. ÇALIŞMADA OLUŞTURULAN KOD SİSTEMATİĞİ

KODLAR		İÇERİK
K1	Taziye, Anma, Önemli Gün	Dini ve milli bayram kutlamaları, şehit taziyeleri, önemli kişi ve günleri anmayı içeren tweetler
K2	Kurumsal Bilgilendirme	Belediyenin hayata geçirdiği veya geçireceğini bildirdiği faaliyetler ve politikalar, nöbetçi eczane vb. yerel bildirimler, yaklaşan etkinlik ve program bildirimleri, gündemle ilgili değerlendirmeler içeren tweetler
K3	Belediye Başkanından Retweet	Belediye başkanının kendi Twitter hesabından yaptığı açıklamaları retweet etme veya belediye başkanının demeçlerini direkt olarak paylaşma
K4	Kurumlar Arası Etkileşim	Başka bir kamu kurumu, belediye, bakan vb. aktörlere Twitter üzerinden cevap verme veya bu kişilerin tweetlerini retweet etme
K5	Korona/Kamu Spotu	Korona virüs hakkında kamu spotu paylaşma, belediyenin salgınla mücadelesini ortaya koyan paylaşımlar yapma
K6	Hesap Verebilirlik	Belediyelerin bütçe harcamalarını şeffaf bir şekilde bildirdiği paylaşımlar yapma, belediye meclisi toplantılarını canlı yayınlama, mal ve hizmet alım ihalelerini canlı yayınlama
K7	Doğrudan Halk Katılımı	Belediyenin Twitter üzerinden yazan vatandaşların taleplerine bizzat cevap vermesi, belediye başkanının yerel aktörler (halk, muhtarlar, öğrenciler, stk temsilcileri, vb.) ile bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmasını ve taleplerini dinlemesini içeren tweetler
K8	Anket	Belediyenin Twitter üzerinden anket uygulamasını kullanması, herhangi bir anket uygulamasının duyurusunun Twitter'dan yapılarak vatandaşların ankete yönlendirilmesi